

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
pro základní vzdělávání

ŠKOLA PRO ŽIVOT – TVOŘIVÁ ŠKOLA PRO RADOST

Mateřská škola a Základní škola Ostopovice, okres Brno – venkov, příspěvková organizace, Školní 18, 664 49 Ostopovice

Ředitel školy: Mgr. Petr Juráček

Kontakty: reditel@zsostopovice.cz

www.zsostopovice.cz

547 354 881

REZIDO 600 111 245

IČ 71000453

Zřizovatel: Obec Ostopovice, okres Brno – venkov

U Kaple 5, 664 49 Ostopovice

Kontakty: evidence@ostopovice.cz

www.ostopovice.cz

IČ 00282294

547 211 381

Platnost dokumentu:

Platný od:

1. 9. 2007

Upravený schválen ředitelem školy dne

.....

Upravený projednán ve školské radě dne

.....

OBSAH:

Charakteristika školy	3
Charakteristika školního vzdělávacího programu.....	7
Výchovné a vzdělávací strategie	7
Klíčové kompetence	8
Výuka žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	13
Výuka žáků mimořádně nadaných	13
Začlenění průřezových témat	15
Učební plán pro 1. a 2. období základního vzdělávání.....	21
Učební osnovy.....	23
Český jazyk	24
Anglický jazyk.....	44
Matematika	57
Informatika	78
Prvouka	82
Přírodověda.....	95
Vlastivěda.....	114
Hudební výchova	125
Výtvarná výchova	135
Praktické činnosti	147
Tělesná výchova	158
Hodnocení žáků a evaluace školy.....	170
Hodnocení	170
Evaluace školy.....	177

Charakteristika školy

„MŠ a ZŠ středem obce.“

Jsme příměstská komunitní škola, která je otevřená dobrým vlivům velkoměsta, ale dokáže využít tradice a zvyky Ostopovic a rodinné atmosféry školy. Mottem našeho školního vzdělávacího programu je „Škola pro život“. Nedílnou součástí výuky jsou proto praktické činnostní aktivity, které vedou ke všeobecnému rozvoji žáků s důrazem na vnímání přírody a její ochranu.

Historie školy

Školní výuka v Ostopovicích má více jak dvousetletou tradici. Školu zřídila tehdejší majitelka troubského panství slečna Marie Cecílie ze Seckenbergů v roce 1796.

Původní školní budova stála na stejném místě co nynější, byla však malá, jednotřídní, se světnicí a komorou pro učitele. Byla kryta slámou. V letech 1868 a 1869 proběhly rozsáhlé reformy rakouského školství a jedním z jejich důsledků byla přestavba zdejší školy. Protože původní školní budova byla malá, úplně sešlá a naprosto nevyhovující, byla v roce 1870 vystavěna nová jednotřídní škola, ke které patřil i prostornější byt pro učitele a školní zahrada. Velký počet žáků, který se pohyboval kolem sta, si vyžádal přístavbu další třídy (dnešní vyšší školní budova blíže k hostinci).

Od roku 1886 vychovával děti v místní jednotřídní škole pan učitel Josef Palkovský, který se později stal také prvním starostou místního SOKOLA. Snažil se žákům vštípit lásku k rodné zemi, probouzel v nich národní uvědomění, vedl je k poctivé práci i k dobrému vztahu k přírodě. V Sokole, společně s jejími členy, organizoval nejen tělesná cvičení, ale organizovali i divadelní představení a kulturní besídky. V létě pořádali výlety do rekreačního údolí v Šelši, jež byly spojené s kulturními akcemi.

1. září 1897 se z jednotřídní školy stala škola dvojtřídní. Úpravou bytu učitele v letech 1970-71 vznikla třetí třída.

Po dostavbě mateřské školy v roce 1985 získala zde škola další třídu. Rovněž byla vystavěna školní jídelna, provedena plynofikace školy a upraveny prostory kolem obou škol, vznikl tak pěkný školní areál.

V roce 1999 byla z jedné třídy zřízena pošta a škola se stala opět trojtřídní se samostatnou třídou pro školní družinu, která vznikla v nové budově MŠ.

V roce 2010 a 2011 proběhla nákladná rekonstrukce budovy školky a školy ve dvoře areálu. V opravené budově je přízemí vyhrazené pro MŠ, 1. a 2. NP pro ZŠ. Školní jídelna je v původní přízemní budově. Stará budova školy je využívána mateřskou školou, mateřským centrem, dalšími organizacemi. Je zde kancelář vedoucí kuchyně.

Ve školním roce 2011 - 2012 je ve školce 73 žáků, ve škole 73 + 2 studují v zahraničí.

Kapacita budovy je 3 třídy MŠ pro 73 dětí, 5 tříd pro ZŠ pro cca 120 dětí + počítačová učebna pro 14 dětí. Třídy jsou tvarovány do půlkruhů, které jsou v MŠ doplněny terasami, které dotváří koncepci plechovek (kruhy). Této koncepci odpovídá i fasády a střešní zahrada. Ve 4 třídách ZŠ jsou projektory a plátna, v každé místnosti je možnost napojení k internetu. Budova se bude postupně vybavovat novým nábytkem a další technikou. Součástí MŠ je i výtvarná dílna s prostorem pro keramickou pec a pracovnu. v budově je výtah, plochá střecha bude využívána jako venkovní učebna. Okolí školy se bude upravovat dle připraveného projektu úprav zahrady. Vytápění školy je zajištěno tepelným čerpadlem země voda (5 vrtů, každé o hloubce 120 metrů). Dešťová voda je využívána ke splachování. Díky izolačním vlastnostem je stavba považována za energeticky úspornou stavbu kategorie B.

Školní jídelna se nachází v jiném objektu na pozemku školy. Obědy nám dováží firma ze školní jídelny na základě smlouvy, naše zaměstnankyně stravu vydávají.

Společně s budováním školy byl tvořen projekt úprav zahrady, který odpovídá hlavní koncepci budovy, ale klade důraz na praktické využití ve výuce MŠ i ZŠ. V zahradě budou zřetelné prvky přírodní zahrady.

Škola nemá vlastní tělocvičnu, proto využívá k výuce nedalekou tělocvičnu a hřiště TJ Sokol.

Materiální vybavení školy prochází taktéž modernizací. Na začátku školního roku 2011/2012 byla zcela nově vybavena počítačová učebna nejmodernějšími software, z prostředků EU byly pořízeny terénní batohy pro výuku přírodovědných předmětů, nakoupeny nové žákovské i učitelské publikace, didaktické pomůcky aj.

Většina žáků je místních, menší procento dojíždí z Brna či okolních obcí. Máme dobré zkušenosti s integrací žáků se SPUCH, ale i dětí s jiným zdravotním postižením. Osvědčila se nám poradenská činnost školního psychologa.

Při škole funguje školní družina, jejímž zaměřením je podporovat duševní pohodu dětí, vést je ke zdravému životnímu stylu, vzdělávání rozvíjet přirozenou cestou. Činnost vychází z celoročního plánu ŠD. Pracuje v kontextu dalších subjektů nabízejících aktivity mimo vyučování (zájmové kroužky).

Škola se snaží profilovat jako komunitní centrum obce. Smyslem komunitního plánu je v první řadě vytvoření skupiny lidí, kteří spolupracují a společně vymýšlí a realizují projekty a akce nejen pro žáky školy, ale i pro všechny další zájemce napříč všemi věkovými skupinami. Prostory školy se tak doslova otevírají všem a budova tak slouží výchovně vzdělávacímu procesu dle potřeby.

Spolupracujeme s místními spolky, se ZUŠ Střelice, s troubskou farností, s ostopovickou knihovnou, s Mateřským centrem, s OS Nad Šelší, s orgány obce, s TJ Sokol Ostopovice, CVC Starý Lískovec, sdružením Lipka, s místními chovateli a dalšími osobami, které vedou různé kroužky pro děti nejen z Ostopovic, navazujeme kontakty s okolními školami, snažíme se dokázat přednosti menší školy před většími městskými. Snažíme se spolupracovat se všemi, kdo může škole něco přinést, popřípadě komu můžeme naši práci pomoci a být prospěšní my.

Výchova a vzdělávání dětí ve škole i školce se ubírá v duchu uvědomování si ochrany životního prostředí. Nedílnou součástí toho je kromě výuky i organizace nespočtu tradičních i nových akcí a aktivit nejen pro děti a jejich rodiče, ale i pro širší veřejnost. Mezi takové akce patří beze sporu Bramboriáda, vynášení Morany, rozsvícení vánočního stromečku, Den matek, závěrečná akademie, Předvánoční jarmark, adopce na dálku, podpora místního folkloru, projekty školní i celostátní, sběrové soutěže a jiné.

Škola je zapojena do celonárodního programu Tvořivá škola, Zdravé zuby, M.R.K.E.V., Jeden svět, Recyklohraní.

Od roku 2009 se škola zapojuje do velkého množství projektů:

- ✧ **Naše Ostopovice** - od září roku 2009. Projekt má za úkol postupně otvírat školu veřejnosti a přetvářet fungování školy ke komunitnímu způsobu - škola je centrem výchovně vzdělávacího procesu pro celou obec, spolupracuje na mnoha společných akcích a jiné.
V první řadě je důležité přiblížit dětem jejich rodnou obec ze všech pohledů. Druhá rovina projektu je mnohem širší a překračuje hranice vyučování - snaží se o zapojení široké veřejnosti do dalšího vzdělávání, podpora a účast na různých akcích, společné trávení času atd.

Pro vytvoření platformy a jasného způsobu fungování spolupráce byla připravena schůzka všech, kteří měli zájem se na projektu podílet. Vznikla pracovní skupina, která činnost koordinuje.

- ✧ **Slib Šelši** - k příležitosti Dne Země 22. 4. 2010
Naše školka a škola slíbila, že se budeme starat o toto krásné místo a zároveň si zde vytvoříme další učební místo - venkovní učebnu. Slib Šelši přikládáme jako přílohu č. 4 tohoto dokumentu.
- ✧ **Úprava okolí budovy na přírodní zahradu** - v květnu až srpnu 2011 jsme spolupracovali s Ing. Danou Křivánkovou z Lipky a zahradním architektem Ing. Danielem Petrem na přípravě studie a projektu přírodní zahrady.
- ✧ **Ostopovicemi na zelenou** - podpořený projekt Nadací Partnerství, která přispěla

83 000 Kč na realizaci. Hlavní myšlenkou projektu je větší bezpečnost na silnici a motivace občanů k šetrné a zdravé dopravě především do školky a školy, ale i jinde. Tento projekt zahrnuje spoustu aktivit nejen pro žáky školy.

- ✧ **Adopce na dálku** - podporujeme děvčátko na Haiti – ročně 6 500 Kč (školné, oblečení, jídlo, školní pomůcky). Tento projekt je pro MŠ i ZŠ. Cílem této dlouhodobé akce je ukázat dětem, ale i veřejnosti, že ČR je velmi bohatá země a je její morální povinností pomáhat slabším a chudším. V rámci adopce na dálku můžou konkrétní lidé v ČR pomoci konkrétním lidem v rozvojových zemích.

Naší snahou není vybírat peníze přímo od dětí, dáváme jim možnost zapojit se jinak – např. výrobou a prodejem výrobků, sběrem papíru, vystoupením na školních akcích,... Dospělí mohou zakoupit naše výrobky (panenky) v MŠ a na úřadě, přispívat při našich akcích, osobně předat peníze v MŠ a ZŠ, případně poslat na náš účet.

Součástí projektu je i podávání informací o cizích zemích. Projekt je zakotven i v ŠVP, který předpokládá výuku k sociálnímu a multikulturnímu cítění, občanské zodpovědnosti a jiné.

Adopci organizuje Arcidiecézní charita Olomouc.

Pokud vybereme více než je roční školné, budou peníze věnovány na vybavení školy, kam naše nová sestra chodí.

- ✧ **Konkurenceschopnost školy** - v květnu 2010 jsme podali žádost na Jihomoravský kraj v rámci operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK), název prioritního tématu – Navrhování, zavádění a provádění reformy systému vzdělávání a odborné přípravy s cílem rozvíjet zaměstnanost, zvyšování významu základního a odborného vzdělávání a odborné přípravy na trhu práce...Naše žádost byla schválena, smlouva podepsána v březnu 2011 a my získali 1 876 241 Kč na realizaci projektu, který se zaměří na zkvalitnění školy a zkvalitnění výuky.

Doposud hodnocení školy probíhalo spíše nahodile, bez systému, proto se vedení školy rozhodlo k zavedení kontinuálního modelu hodnocení kvality instituce. Nastavený a realizovaný model je nutným předpokladem ke kvalitnímu rozvoji školy zaměřujícímu se na tvořivost žáků na komunitu v níž působí. Dobrá vize školy podložená výsledky analýz pomůže i ke zvýšení konkurenceschopnosti oproti větším brněnským školám.

Jedním z palčivých problémů školy je kvalitní nastavení hodnocení zvládnutých kompetencí u jednotlivých žáků. Z tohoto důvodu se škola rozhodla k tvorbě nového modelu hodnocení žáků dle kompetencí respektujícího nové metody výuky a hodnocení žáků. V souvislosti se změnou testování a ověřování vědomostí, dovedností a postojů bude nezbytné navrhnout i změny ve výuce přírodovědných předmětů a úpravu ŠVP.

Inovativní přístup k hodnocení školy navazuje na podporovanou aktivitu evaluace a ověřování klíčových kompetencí žáků, vzdělávání pedagogů.

- ✧ **Sever školám, školy sobě - vzdělávání pro udržitelný život na školách** - tento projekt je spolufinancován ESF a státním fondem ČR. Součástí projektu je mimo jiné i víkendové školení pedagogů naší organizace v ekologickém vzdělávacím centru Jezírko. Dále máme k dispozici odborníky z ek. centra Lipka, se kterými můžeme konzultovat problematiku úpravy ŠVP, začlenění průřezového tématu Environmentální výchova, konzultace k úpravám dlouhodobého plánu EVVO. Díky projektu je připravena studie úprav zahrady, která byla totálně zničena při rekonstrukci budovy školky a školy.

Charakteristika školního vzdělávacího programu

„Ve škole nejde jen o to, aby poskytovala co nejvíce vědomostí, ale také hlavně o to, aby navykla žáka přesnosti, pozornosti, metodičnosti; učme žáky tak, aby uměli pozorovat přírodu, život a dovedli tvořivě a správně řešit úkoly a úkolky, kdy a kdekoliv se k nim dostanou“.

(T.G.Masaryk)

Výchovné a vzdělávací strategie

Výchovně-vzdělávací proces je soubor všech aktivit, které vedou žáka k osvojení klíčových kompetencí. V rámci našeho ŠVP jsou očekávané výstupy jednotlivých ročníků a předmětů úzce provázány s tématy průřezových témat a napojeny na očekávané klíčové kompetence. Výchovně-vzdělávací strategie je tak v našem pojetí jakousi spirálou, která vychází z možností žáka v 1. ročníku a postupně se rozvíjí až k cíli na konci 5. ročníku.

V rámci ŠVP navazujeme na ŠVP MŠ, který svým zaměřením odpovídá komunitní škole s důrazem na environmentální výchovu. V MŠ je kladen důraz na hry a pohádky, v ZŠ se posouváme od pohádek k vnímání vztahů v rámci našeho životního prostředí.

Strategie vychází z vize školy a naplňuje nastavené cíle.

V našem pojetí výuky je kladen důraz na základní a všeobecný rozvoj vědomostí, dovedností a postojů žáků. Vědomosti si tak žák nejen zapamatuje, ale je schopen je využívat v běžném životě. Výuka využívá možnosti dané komunitou, rodiči, partnery, obcí a regionem, je zaměřena na praktické a prožitkové činnosti se zapojením všech smyslů. Jedním z hlavních aspektů je kladení důrazu na pochopení a přijetí nenahraditelné vazby mezi člověkem a jeho životním prostředím. Díky poznávání našeho okolí a fungování vazeb v rodinách, komunitě, obci, odvozujeme fungování státu, kontinentů, světa, vesmíru. Do výuky zapojujeme používání cizího jazyka – angličtiny jako dorozumívacího prostředku za hranicemi naší vlasti.

Škola používá vlastní metodiku metod a forem práce včetně jejich hodnocení, která specifikuje jednotlivé oblasti a nastavuje jednotný styl práce a hodnocení v organizaci. Žáci i rodiče jsou průběžně s tímto materiálem seznamováni. Metodika strategie a hodnocení je transparentní, zároveň však umožňuje variabilitu s ohledem na možnosti žáků.

V rámci výuky jsou využívány mezipředmětové vazby, čemuž je uzpůsobeno rozdělení úvazků jednotlivým učitelům.

Výchovně-vzdělávací proces je logicky doplňován materiálními možnostmi. Kvalitní výuka je provázána moderní architekturou budovy, která na své uživatele působí a tvoří jakýsi obal celému procesu. Škola dbá na maximální využití vlastního zázemí a možností – používání počítačové učebny, venkovní učebny, vybavování kabinetů. Díky úzké kooperaci jednotlivých vyučujících probíhá spolupráce žáků napříč ročníky a prezentace výsledků práce včetně diskusí a společnému učení. Je podporována samostatná práce i práce ve skupině.

V rámci výuky používáme dramatizaci, názornost, napodobování, reprodukci. Samotní žáci jsou aktivní při vyhledávání informací a vytváří si vlastní učební materiály.

Klíčové kompetence	Co představují v životě školy a žáka a ve výuce
<p>Kompetence k učení (KU)- <i>umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení</i></p>	<p>Dáváme dostatek příležitostí k tomu, aby se žáci mohli aktivně podílet na vlastním vzdělávání – vyhledávat a třídit potřebné informace, rozlišovat je, vyvozovat z nich závěry, diskutovat, obhajovat svá řešení. Přirozeně zásobujeme žáky potřebnými základními vědomostmi, motivujeme je k sebevzdělávání a celoživotnímu učení. Poskytujeme dostatek informačních zdrojů a učebních impulsů – doplňková výuka, internet, knihovna, exkurze. Zapojujeme žáky do soutěží. Provádíme jednoduché demonstrace a pokusy, které umožňují žákům přijímat učivo více smysly, rozumět mu, zvládnout probíranou látku jako základ k dalšímu učení. Podporujeme čtení s porozuměním. Necháváme žáky vyjadřovat se k přečtenému textu a stručně vyprávět obsah. Pokoušíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos. Zadáváme žákům zajímavé domácí úkoly. Vedeme žáky k sebehodnocení. Hodnotíme znalosti žáků, nikoli jejich slabiny.</p>
<p>Kompetence k řešení problému (KŘP)– <i>podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů</i></p>	<p>Používáme takové činnosti, které na základě pozorování, pokusu a hovoru o pozorovaném vedou žáky k objevování poznatků a vztahů, k řešení problémů. Žáci objevují principy a zákonitosti jevů a problémů sami, na základě kroků určených učitelem..Svá řešení si dovedou obhájit. Postupujeme od jednoduchých problémů ke složitějším.</p>

	<p>Podporujeme a rozvíjíme mezipředmětové vztahy a používáme takové postupy a formy práce, které umožňují maximálně využívat vlastních zkušeností žáků.</p> <p>Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.</p> <p>Učíme je objevené poznatky aplikovat v obdobných situacích.</p> <p>Používáme aktivizující metody - situační, problémovou, projektovou.</p>
<p>Kompetence komunikativní (KK)– <i>vést žáky k všestranné a účinné komunikaci</i></p>	<p>Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.</p> <p>K rozvoji komunikace slouží skupinové a projektové vyučování, kdy je dodržována etiketa komunikace – věcnost, naslouchání, prostor pro různé názory, originální i nezdařené.</p> <p>Do výuky jazyka českého zařazujeme mluvní cvičení, v matematice vedeme žáky k vymýšlení slovních úloh.</p> <p>Nacvičujeme divadelní představení.</p> <p>Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.</p> <p>Žáci jsou vedeni úměrně věku k používání internetu.</p> <p>Podporujeme komunikaci s okolními školami.</p>
<p>Kompetence sociální a personální (KSP)– <i>rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci vlastní a druhých, být ohleduplný a tolerantní</i></p>	<p>Vedeme žáky k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.</p> <p>Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.</p> <p>Integrujeme žáky vyžadující zvláštní péči.</p> <p>Vedeme žáky k respektu k jiným kulturám a duchovním hodnotám.</p> <p>Chceme naučit žáky základům týmové práce. Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině, všichni prožívali pocity uspokojení a radosti z dobrých výsledků.</p>
<p>Kompetence občanské(KO) – <i>připravovat žáky jako svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňující svá práva a plnící</i></p>	<p>Chceme, aby byli žáci utvářeni a projevovali se jako zdravé individuality a svobodné osobnosti. Projevovali pozitivní</p>

<p><i>své povinnosti, zodpovědně se chovají ke svému fyzickému a duševnímu zdraví</i></p>	<p>city v chování, jednání a prožívání životních situací. Uměli se vcítit do situací ostatních lidí a poskytnout pomoc v případě bezpráví. Vnímali citové vztahy k lidem, k prostředí, kde žijí, k přírodě. Vedeme je ke snaze o co nejlepší plnění svých povinností i uvědomování si svých práv. Klademe důraz na environmentální výchovu a výchovu ke zdravému životnímu stylu. Vyučování prokládáme tělovýchovnými chvilkami a kineziologickými prvky. Vytváříme modelové situace a procvičujeme je. Zařazujeme asertivní trénink do vyučování a ŠD. Neustále monitorujeme chování žáků, včas přijímáme účinná opatření.</p>
<p><i>Kompetence pracovní (KP)– pomáhat žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci</i></p>	<p>Vedeme žáky k sebehodnocení své práce, hovoříme o budoucím povolání, společně posuzujeme reálné možnosti jedince při profesní orientaci. Kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme. Seznamujeme žáky se základy bezpečnosti při práci. Vedeme je k udržování pořádku na pracovním místě. Při praktických činnostech žáky vhodně motivujeme k aktivnímu zapojení. Nabídkou zájmových útvarů podněcujeme u žáků zájem o další orientaci.</p>

Klíčové kompetence- doplnění:

(zpracované na základě zkušeností pedagogů v rámci projektu OVPK):

- předkládáme učivo s konkrétními příklady a s využitím co nejvíce smyslů (KU)
- vedeme žáky k úvahám o problémech, k vyjádření vlastních závěrů a postupů (KU, KŘP)
- podporujeme čtení s porozuměním a vlastní reprodukci (KU)
- stavíme novou látku na nabytých dovednostech a vědomostech (KU, KŘP)
- vhodnými metodami a formami práce umožňujeme individuální tempo (KU)
- vzbuzujeme u žáků zvědavost a chuť do práce (KU)
- při zadávání domácí práce přihlížíme k individuálním zvláštnostem a možnostem (KU)
- vypracováváme se žáky třídní smlouvu (KO)
- seznamujeme žáky se školním řádem (KO)
- vytváříme modelové situace (KO)
- udržujeme atmosféru důvěry, kde se žáci nebojí projevit své pocity a názory (KO)
- vedeme žáky k zodpovědnosti, sebeúctě, ke vzájemné úctě, uvědomování si vlastní identity a jedinečnosti (KO)
- vedeme žáky k zodpovědnosti (KO)
- využíváme názorné pomůcky (KU)
- pracujeme metodami, které pomohou žákům pochopit učivo, umožní jim pochopit vztahy a návaznosti a umožní jim vytvářet vlastní závěry (KU)
- domácí úkoly zaměřujeme na procvičování (KU)
- vedeme žáky ke spolupráci (zadáváme skupinovou práci, projektové vyučování) a k dodržování pravidel spolupráce (KSP)
- vedem žáky k tomu, aby dokázali požádat o pomoc (situační metody, prvky dramatické výchovy) (KSP)
- vedeme žáky k tomu, aby byla ve třídě příjemná atmosféra (svým chováním, za pomoci školního psychologa, prvky dramatické výchovy) (KSP)
- dáváme žákům prostor k vyjádření vlastního názoru prostřednictvím komunikačního kruhu, dotazníků, diskuze, projektového vyučování (KK)
- učíme žáky naslouchat a respektovat názory druhých prostřednictvím komunikačního kruhu, dotazníků, diskuze, projektového vyučování (KK)
- dáváme žákům prostor vyjadřovat své pocity, názory i jinou než ústní formou (pohybovou, dramatickou, výtvarnou, hudební...) (KSP)
- nasloucháme názorům dětí a upřesňujeme je (KSP)
- učíme žáky správně formulovat otázky (KSP)

- zařazujeme práci s různými materiály (KP)
- zařazujeme do výuky pokusy (KP)
- vybízíme k pořádku a čistotě na pracovišti (KP)
- vedeme k samostatnosti při práci (KP)
- ve výuce simulujeme situace z různých oborů lidské činnosti a využíváme k tomu různých pomůcek (KP, KU)
- dodržujeme při práci princip návaznosti (KŘP)
- motivujeme žáky k účasti v různých soutěžích, především takových, kde uplatňují svou vlastní kreativitu (KŘP)
- vybízíme žáky k vytrvalosti v práci, i když se objeví nezdary (KŘP)
- zařazujeme do výuky takové činnosti, které podněcují žáky obhajovat vlastní názor (KŘP)
- zadáváme úkoly, v nichž žák využívá dosavadních poznatků a motivujeme ho k vyhledávání nových informací (KŘP, KU)
- pomocí otázek vedeme žáky k sebehodnocení (H)
- poskytujeme pozitivní zpětnou vazbu (H)

3. Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných

Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považováni žáci se zdravotním znevýhodněním (SPUCH), žáci se zdravotním postižením a žáci se sociálním znevýhodněním.

Při práci s těmito žáky je nutná spolupráce školy, žáka, jeho rodičů a školského poradenského zařízení. Seznámení všech pedagogů s výsledky vyšetření ve školském poradenském zařízení. Za nutné také považujeme stálé zkvalitňování odbornosti pedagogických pracovníků.

Vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení a chování

Žáky, u kterých se projevují příznaky některé z vývojových poruch učení a chování, posíláme se souhlasem rodičů na vyšetření do pedagogicko psychologické poradny. Na základě vyšetření a doporučení poradny zařazujeme jedince do reedukační péče. Seznámíme všechny pedagogy s poruchou žáka a s jejími specifiky. Se souhlasem rodičů navštěvují dyslektický kroužek, který vede zpravidla speciální pedagog. Při výuce žáci pracují se speciálními pomůckami (čtecí okénka, bzučáky, gumy, tabulky gramatických jevů, výukové programy na počítači). V případě, že pedagogicko psychologická poradna navrhne integraci je vypracován ve spolupráci s rodiči a speciálním pedagogem individuální vzdělávací plán, podle kterého se s dítětem během roku pracuje. Obsahuje závěry a doporučení z vyšetření v PPP, konkrétní způsoby reedukace, pomůcky, které se budou při nápravě používat, způsob hodnocení, jméno odpovědného pedagoga. Každý týden probíhá jedna vyučovací hodina pravidelné dyslektické nápravy se souhlasem a za spolupráce s rodiči.

Při klasifikaci těchto žáků přihlížíme k vývojové poruše a hodnotíme s tolerancí.

Specifika vzdělávání těchto žáků:

- neustálé posilování získaných dovedností prostřednictvím přiměřených metod a respektování osobního tempa žáků
- zařazování cvičení na doplňování
- reedukace specifických chyb (záměny písmen a slabik, číslic, vynechávání diakritických znamének, dvojí čtení)
- kladení reálných cílů, postupné zvyšování nároků
- cvičení dovedností (psychomotorické koordinace, slabikování, sluchové analýzy a syntézy, zrakové vnímání, pravolevé orientace, rozlišování měkkých a tvrdých slabik)
- rozvíjení (prostorové představivosti, matematické představivosti, paměti, komunikační schopnosti, orientace v čase)
- podporování snahy, pochvala při sebemenším zlepšení výkonu
- vyhledávání činností, ve kterých může být žák úspěšný
- zařazování relaxačního cvičení

Žáci hyperaktivní, kteří nerespektují některé normy společenského chování, jsou nepřizpůsobiví, impulsivní a snadno unavitelní budou na návrh pedagogicko psychologické poradny vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. V procesu

vytváření klíčových kompetencí bude nutné klást zvýšený důraz na samostatné rozhodování, kritické myšlení, jednání bez podléhání manipulacím a výchovu k práci a spolupráci.

Učitel musí s žáky, stanovit přesná pravidla chování a způsob komunikace ve třídě i mimo vyučování s tímto žákem. Zavést systém pochval a trestů.

Vzdělávání žáků se zdravotním postižením

Žáci se budou vzdělávat podle zpracovaného učebního plánu běžných tříd a na základě individuálních vzdělávacích plánů. Ve spolupráci a na doporučení speciálně pedagogického centra budou realizovány případné změny v učebním plánu. Zajistíme potřebné kompenzační a didaktické pomůcky. Žákům bude věnována týdenní hodinová dotace speciální péče. Podle stupně postižení bude požadována přítomnost osobního asistenta. Škola není bezbariérová.

Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním

Při práci se žáky přicházejícími z prostředí sociálně, kulturně a jazykově odlišného budeme věnovat pozornost nejen osvojení si českého jazyka, seznámení s českým prostředím, kulturními zvyklostmi a tradicemi, ale ve shodě se školským zákonem umožníme těmto dětem budování vlastní identity, která bude vycházet z jejich původního prostředí. V případě potřeby bude vypracován individuální vzdělávací plán, zajištěna skupinová nebo individuální péče, případná pomoc asistenta pedagoga, úzká spolupráce s rodiči a pedagogicko – psychologickou poradnou.

Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Škola vyhledává a rozvíjí talent a mimořádné nadání žáků. Tato skutečnost vyžaduje od učitelů podstatně náročnější přípravu na vyučování v jednotlivých předmětech, neboť tito žáci mají své specifické vzdělávací potřeby, na které je nutno reagovat. Žáky motivujeme k rozšiřování základního učiva do hloubky především v těch předmětech, které reprezentují jejich nadání. Je jim dáván prostor pro hlubší bádání a zkoumání, jsou jim zadávány problémové úkoly, hlavolamy, kvízy, náročnější samostatné úkoly (referáty, pracovní listy, práce se slovníky, encyklopediemi). Je využíváno jejich aktivity a iniciativy při řízení skupin. Na žáky s hudebním a výtvarným nadáním klade učitel vyšší nároky odpovídající jejich dovednostem a schopnostem, směřuje je k zapojení do zájmových aktivit organizovaných školou nebo základní uměleckou školou. Pohybově nadaní žáci jsou podporováni v rozvíjení všech pohybových aktivit, především těch, kde žák projevuje největší zájem a talent. Žáci jsou zapojováni do vyhlášených soutěží. Spolupracujeme s PPP a v případě doporučení vypracováváme individuální vzdělávací plán.

Na základě doporučení PPP či SPC je možné vzdělávat žáka v určitém předmětu v jiném postupném ročníku.

4. Začlenění průřezových témat

V rámci inovace ŠVP v roce 2011/2012 (projekt OVPK) bylo realizováno nové nastavení průřezových témat u předmětů prvouka, přírodověda a vlastivěda. U ostatních předmětů zůstává zachováno původní nastavení. K dalším změnám bude docházet postupně.

Průřezová témata:(Prv,Př,VI)

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - OSV

Tématické okruhy
1 Osobnostní rozvoj
2 Rozvoj schopností a poznávání
3 Sebepoznání a sebepojetí
4 Seberegulace a sebeorganizace
5 Psychohygiena
6 Kreativita
7 Sociální rozvoj
8 Poznávání lidí
9 Mezilidské vztahy
10 Komunikace
11 Kooperace a kompetice
12 Morální rozvoj
13 Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
14 Hodnoty, postoje, praktická etika

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA - VDO

Tématické
----

okruhy
1 Občanská společnost a škola
2 Občan, občanská společnost a stát
3 Formy participace občanů v politickém životě
4 Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - GV

Tématické okruhy
1 Evropa a svět nás zajímá
2 Objevujeme Evropu a svět
3 Jsme Evropané

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - MUV

Tématické okruhy
1 Kulturní difference
2 Lidské vztahy
3 Etnický původ
4 Multikulturalita
5 Princip sociálního smíru a solidarity

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA - EV

Tématické okruhy
1 Ekosystémy
2 Základní podmínky života
3 Lidské aktivity a problémy životního prostředí
4 Vztah člověka k prostředí

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - MEV

Tématické okruhy
1 Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
2 Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality
3 Stavba mediálních sdělení

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA

Je běžnou součástí výuky na 1. stupni, proto není uváděna v tabulce, blíže je uvedena v učebních osnovách vyučovacího předmětu.

Tématické okruhy	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Osobnostní rozvoj					
Rozvoj schopností a poznávání			I/Aj	I/Aj	I/ICT, I/Aj
Sebepoznání a sebepojetí					
Seberegulace a sebeorganizace					
Psychohygiena					
Kreativita					I/ICT
Sociální rozvoj					
Poznávání lidí				I/Aj	I/Aj
Mezilidské vztahy					I/ICT
Komunikace			I/Aj	I/Aj	P/Aj
Kooperace a kompetice					
Morální rozvoj					
Řešení problémů a rozhodovací dovednosti					I/ICT
Hodnoty, postoje, praktická etika					

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA

Tématické okruhy	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Občanská společnost a škola	I/Čj, M, Prv, Vv	I/Prv, Tv, Pč	I/ Prv	I/VI, Tv	I/Čj, Tv
Občan, občanská společnost a stát		I/Prv	I/Prv, Tv	I/VI	I/ICT, Př
Formy participace občanů v politickém životě				I/VI	
Principy demokracie jako formy vlády a způsobu				I/VI, Tv	I/Př, Tv

rozhodování					
-------------	--	--	--	--	--

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH

Tématické okruhy	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Evropa a svět nás zajímá	I/Čj, Prv, Hv, Vv	I/Čj	P/Aj, Hv	I/Aj	I/ICT, Čj, Hv Tv P/VI,
Objevujeme Evropu a svět			I/M		I/ICT, VI
Jsme Evropané					I/VI

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Tématické okruhy	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Kulturní diference	I/Prv, Hv	I/ Prv	I/Čj, Aj	I/Čj, Hv, Vv, Aj	I/Čj, VI, Vv, Aj
Lidské vztahy		I/Prv, Hv, Tv	I/Čj, Tv	I/Čj, Aj, Hv, Pč, Vv, Tv	I/Aj, VI, Př, Pč, Hv, Vv, Tv, ICT
Etnický původ				I/ Čj, Vv	I/VI, Př, Hv, Vv
Multikulturalita			I/Aj	I/Aj	I/Tv, Aj
Princip sociálního smíru a solidarity		I/Prv	I/Prv		I/VI, Př

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Tématické okruhy	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Ekosystémy	I/Vv	I/Prv	I/Prv	I/ Př, Vv	I/ Př, Vv
Základní podmínky života		I/Prv, Pč	I/Prv	I/Př, Vv	I/Vv
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	I/Prv		I/Pč	I/Př, Vv	I/Př, Vv
Vztah člověka k prostředí	I/Prv	I/Tv	I/Prv	I/M, Př, Vv, Pč, Tv	I/ M, Př, Vv, Pč, Tv

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Tématické okruhy	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení			I/Čj	I/Čj	I/ICT, Hv
Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	I/Čj			I/Tv	I/Čj, Tv
Stavba mediálních sdělení			I/Aj	I/Čj, Aj, Vv	I/Vv, Aj

Učební plán pro 1. a 2. období základního vzdělávání

Vzdělávací oblast	Vyučovací předmět	Ročník					Minim. časová dotace	Disponibilní hodiny
		1.	2.	3.	4.	5.		
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk	9	9+1	7+2	7	6+1	38	+ 4
	Anglický jazyk			3	3	3	9	
Matematika a její aplikace	Matematika	4	4+1	5	4+1	5	22	+ 2
Informační a komunikační technologie	Informatika					1	1	
Člověk a jeho svět	Prvouka	2	2	2+1			6	+ 1
	Přírodověda				2	1+1	3	+ 1
	Vlastivěda				2	1+1	3	+ 1
Umění a kultura	Hudební výchova	1	1	1	1	1	5	
	Výtvarná výchova	1	1	1	2	2	7	
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	2	2	2	2	2	10	
Člověk a svět práce	Praktické činnosti	1	1	1	1	1	5	
Celkem za týden a disponibilní hodiny		20+0	20+2	22+3	24+1	23+3	109	+ 9
Celková povinná časová dotace		20	22	25	25	26	118	

Poznámky k zařazení vzdělávacích oblastí do učebního plánu:

Jazyk a jazyková komunikace

- Český jazyk je zařazen povinně do všech ročníků
- Cizí jazyk má časovou dotaci 3 hodiny týdně povinně od 3. ročníku, v 1. a 2. ročníku je vyučován metodou napříč předměty, vyučujeme anglický jazyk

Matematika je povinně zařazena do všech ročníků

Informační a komunikační technologie

- učivo v 1. - 4. ročníku je realizováno jako součást jiných vyučovacích předmětů
- v 5. ročníku je vyučován předmět informatika, je spojován s obsahem jiných předmětů

Člověk a jeho svět

- realizuje se v 1. – 3. ročníku ve vyučovacím předmětu prvouka
- ve 4. – 5. ročníku v předmětech přírodověda a vlastivěda

Umění a kultura

- realizuje se v samostatných vyučovacích předmětech hudební výchova a výtvarná výchova ve všech ročnících

Člověk a zdraví

- tělesná výchova je zařazena povinně do všech ročníků, v jejím rámci probíhá výuka plavání a bruslení
- výchova ke zdraví je realizována zejména v tělesné výchově, prvouce a přírodovědě

Člověk a svět práce

- realizuje se ve všech ročnících jako samostatný předmět pracovní činnosti

Učební osnovy

Cílové zaměření 1. období (1. – 3. ročník)

Cílem prvního období základního vzdělávání je naučit žáky: **základům čtení, psaní, počítání a prvního cizího jazyka**. Vyučování má ve všech předmětech **činnostní charakter**.

Při vytváření dovedností a návyků v 1. – 3. ročníku se požaduje, aby žáci chápali účel a smysl každé činnosti, aby o činnostech hovořili a měli pro ně dostatečný časový prostor. V souladu s charakterem myšlení žáků je těžiště vzdělávání **v přímém poznávání skutečností kolem nás**.

K výuce v tomto období patří i vyučovací předměty s výchovným zaměřením, tj. **hudební, výtvarná, tělesná výchova a praktické činnosti**. Je uplatňována též **dramatická výchova, výchova ke zdraví a informační a komunikační technologie**, ale netvoří samostatné předměty.

Charakteristické pro toto období je **prolínání učiva** mezi všemi vyučovacími předměty.

Cílové zaměření 2. období (4. – 5. ročník)

Vyučování má ve všech předmětech činnostní charakter. Je nutné dodržovat návaznost na dovednosti a vědomosti získané žáky v 1. vzdělávacím období. Učivo, které je uvedeno pod orientačními očekávanými výstupy, je třeba průběžně upevňovat; ostatní učivo, které bylo s žáky v 1. období probráno, je nutné opětovně činnostně předložit a dostatečně procvičit.

Ve 2. období **uplatňujeme ve větší míře aktivní zapojování žáků do výuky, sebekontroly a sebehodnocení žáků**. Žáky vedeme k objevování souvislostí mezi látkou naučenou a látkou aktuálně probíranou. Důraz klademe na propojování učební látky jednotlivých vyučovacích předmětů mezi sebou a na zautomatizování základních vědomostí, a to zejména v matematice a českém jazyce. Žáky učíme nedostatky nejen odhalovat, ale ukazujeme jim, jak lze zjištěné nedostatky postupně odstraňovat. Žákům dáváme prostor k samostatným úvahám a dodáváme důvěru k dosažení dobrých výsledků.

Cílem tohoto období základního vzdělávání je **přípravit žáky k snadnému přechodu na 2. stupeň**.

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu český jazyk ve všech ročnících a vyučovacího předmětu anglický jazyk od 3. ročníku. V 1. a 2. ročníku je anglický jazyk vyučován metodickým postupem napříč předměty 1. stupně..

Český jazyk – 1. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K dosažení klíčových kompetencí je třeba, aby se žáci naučili:

- rozumět spisovné řeči mluvené, čtené i psané
- vyjadřovat srozumitelně jak mluvenou řečí, tak psanou formou jen v jednoduchých větách
- číst správně a s porozuměním texty přiměřené délkou i obsahem
- znát příklady literárních děl vhodných pro daný věk včetně ilustrací
- číst s porozuměním jednoduché naučné texty, pokusit se vyjádřit jejich myšlenky
- vnímat krásu a bohatost mateřského jazyka
- při výuce českému jazyku je třeba stále pamatovat na to, že se v tomto období vytváří vztah žáků k literatuře a jejich zájem o četbu, tedy že začíná výchova budoucích čtenářů
- svou schopnost vyjadřovat se umět uplatnit i v prvouce, matematice i dalších vyučovacích předmětech

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

- komunikační a slohovou výchovou
- literární výchovou
- jazykovou výchovou

Komunikace v českém jazyce je vhodně rozvíjena i prostřednictvím *dramatické výchovy*.

V komunikační výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), mluvit a rozhodovat se na základě vnímaných pokynů a přečteného textu. Žáci se učí výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky, prožitky a pocity, učí se rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrozličnějším situacím ve škole i mimo ni.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny nejen ve všech složkách českého jazyka, ale ve všech vyučovacích předmětech. Jednotlivé vyučovací předměty musí poskytovat dostatek prostoru k vyjadřování myšlenek a postřehů žáků k tomu, co se učí a co pozorují. Slovní zásoba je rozšiřována zejména využitím učiva prvouky, četby a vlastních zážitků. V tomto období je kladen důraz zejména na ústní

vyjadřování žáků. Samostatná písemná forma vyjadřování je uplatňována od 3. ročníku. Při prvním písemném vyjadřování se požaduje používat krátké jednoduché věty o tom, co žáci prožili, nebo co dobře znají.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností v prvním vzdělávacím období využíváme:

- vyprávění (o obrázku, vlastních zážitcích, přečteném textu, podle obrázkové osnovy)
- rozhovory žáků k určitému tématu
- formulace otázek a odpovědí k danému tématu
- možnosti svobodného výběru způsobu vyjádření myšlenek (v čítankách 2. a 3. r. jsou připraveny náměty, které žáky vždy zaujmou), využívá se mezipředmětových vztahů
- jednoduchých popisů z písanek, hlavně z prvoučného učiva, k psaní podobných textů
- možnost zpracovávat „první knihy“ např.: o květinách, o ptácích aj. v co nejjednodušší podobě, volně doplněné ilustracemi, výstřižky apod., využíváme i dětských knih a encyklopedií

Komunikační výchova tedy obsahuje činnosti:

- a) receptivní, tj. čtení a naslouchání
- b) produktivní (tvořivé činnosti), tj. mluvený a písemný projev žáka

Při výuce čtení v tomto období se snažíme naučit všechny žáky, i průměrně nadané, číst přiměřeně náročné, umělecké i naučné texty jasně, zřetelně a s porozuměním. Při čtení textů se obohacuje slovní zásoba žáků a rozvíjí se i jejich ústní vyjadřování. Při práci s texty se spojuje výcvik čtení s rozvojem vyjadřování, se vzděláváním v různých oborech i s výchovou žáků. Čtení se využívá v prvouce při poznávání přírody i života lidí a světa. Při prožívání literárních ukázek a čtení prvních knížek poznávají žáci život dětí i dospělých, učí se chápat a hodnotit jejich životní příběhy, činy, charaktery a lidské vztahy. Tím rozšiřují svoji životní zkušenost, obohacují svůj citový život. Dobrá četba zušlechťuje city, ovlivňuje duševní život dětí a povzbuzuje jejich vůli.

Žáci se při vyučování čtení učí esteticky prožívat a chápat přiměřené texty, později je výrazně číst, předčítat, přednášet, vyprávět, někdy i ilustrovat, něco podle popisu vyrobit, jindy text dramatizovat. Při čtení, poslechu a recitaci se zjemňuje smyslové vnímání žáků, např. sluch pro zvukovou stránku jazyka, bystří se pozorování, rozvíjí se představivost a fantazie, cvičí se paměť žáků, rozvíjí se pojmové i obrazné myšlení, ústní vyjadřování.

V čítankách určených k činnostnímu učení čtení je věnována dostatečná pozornost volbě příjemných textů, délkou i obsahem přiměřených mladšímu školnímu věku. Také mezipředmětovým vztahům a volbě témat pro samostatnou práci žáků je zde věnována pozornost.

V literární výchově seznamujeme žáky s literární tvorbou vhodnou pro mladší školní věk včetně ilustrací.

Při výuce psaní v tomto období získají žáci správné psací dovednosti, základy čitelného, přiměřeně hbitého a úhledného rukopisu. Píší slova a texty vhodného a žákům přiměřeného obsahu, který vyjadřuje zkušenosti žáků nebo poznatky získané

v jiných vyučovacích předmětech. Písanky připravené pro toto období se zaměřují na psaní s porozuměním.

V jazykové výchově v 1. období základního vzdělávání se žáci učí prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem, s využitím slovní zásoby odpovídající jejich věku a zároveň poznávají elementární základy mluvnické stavby jazyka a osvojují si základní pravopisné jevy. Dbá se na rozvoj jejich slovní zásoby a postupně se vytváří návyky správné spisovné výslovnosti.

Jazykové vyučování má velký význam pro rozvoj myšlení žáků, neboť se při něm učí jazykové a pravopisné jevy pozorovat, srovnávat, třídit i zobecňovat. Nejprve se seznamují s konkrétními jazykovými jevy, pozorují je, hovoří o nich. Tak dochází k mnoha elementárním zobecněním a procvičování poznanych jazykových a pravopisných jevů. Pozornost je věnována výcviku v pravopise lexikálním.

Ústní i písemné vyjadřování se při činnosti výuce rozvíjí pokud možno v souvislosti s poznáváním skutečností, které děti obklopují. Žáci zpočátku při samostatném vyjadřování reagují na otázky a pokyny učitele, později vytvářejí krátké souvislé projevy na témata blízká jejich zájmům a zkušenostem.

V hodinách českého jazyka tohoto období nejsou ostré hranice mezi učivem mluvnice, slohového výcviku, literární výchovy a psaní. Je-li k tomu vhodná příležitost, zpestříme složky českého jazyka *dramatickou výchovou*.

Dramatická výchova rozvíjí tvořivost dětí a přispívá k obohacení jejich slovní zásoby. S její pomocí učíme žáky volně, beze strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce. Pomocí dramatické výchovy se žáci učí slušnosti, vzájemnému respektování i tvořivému řešení praktických situací. Přitom se učí též cítit s druhými, vzájemně si pomáhat. Uplatňujeme tak snadno ve výuce prvky etické výchovy.

Dramatická výchova v 1. období základního vzdělávání

Pomocí dramatické výchovy:

- rozvíjíme u dětí jejich tvořivost
- učíme je volně bez strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce a literatuře, ale i v dalších vyučovacích předmětech
- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků
- učíme žáky tvořivě řešit praktické problémy
- vedeme žáky k slušnosti a respektování spolužáků, rodičů i ostatních dospělých v jejich okolí
- žáci mohou prožívat různé situace, naučit se cítit s druhými a pomáhat si navzájem

S vyučováním českého jazyka v 1.-3. ročníku jsou bezprostředně spojeny počátky prvoučného vyučování. Zkušenosti žáků získané pozorováním okolní přírody a života lidí se prohlubují čtením uměleckých textů. Myšlení a řeč žáků se přitom rozvíjí v souladu s rozvojem fantazie, citů, vůle a smyslu pro krásu.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník – 9 hodin týdně

Předslabikářové období:

- rozvíjení řeči s využitím žákovských zkušeností
- přípravná zraková a sluchová cvičení
- poslech čtených a vyprávěných pohádek
- dramatizace jednoduchých pohádek, zvláště takových, ve kterých se některý motiv opakuje
- memorování říkanek a básniček z paměti, využití znalostí žáků z předškolního věku
- krátká vypravování žáků podle jejich zážitků a pozorování
- odpovědi na otázky
- náprava vadné výslovnosti nápodobou
- sluchová analýza a syntéza slabik ve slova, např. hádanky typu: „Je to hodně stromů a je to l-e-s. Co je to?“
- poznávání prvních souhlásek a samohlásek na začátku nebo na konci slova
- poznávání a čtení malých a velkých písmen: M, L, S, P, A, O, U, E, I
- začátky psaní v tomto období úzce souvisí s výukou čtení:
  - uvolňovací cviky
  - základní návyky při psaní
  - příprava k psaní písmen – psaní jednotlivých prvků písmen a číslic (čáry, oblouky, zátrhy, ovály, kličky, vlnovky)

Slabikářové období:

- pokračujeme v rozvíjení vyjadřování žáků
- seznamujeme žáky s lidovými pohádkami, rozpočítadly, říkankami, hádankami, vybrané se učí z paměti, vyprávějí i dramatizují
- předčítáme příběhy ze života dětí, z přírody, o zvířatech, propojujeme je s výukou prvouky a výtvarné i hudební výchovy
- cvičíme schopnost naslouchat a něco si z příběhu zapamatovat, zapamatované vyjádřit mluveným, výtvarným nebo i pohybovým projevem
- necháme též žáky vyjadřovat své individuální pocity z četby
- pozornost věnujeme srozumitelnosti řeči žáků, nenásilně podporujeme správnou výslovnost
- učíme žáky základní pravidla, která by měli respektovat při rozhovoru
- výuka čtení – požadavek jasného zřetelného čtení s porozuměním uplatňujeme od čtení prvních slov:
  - čtení otevřených slabik a slov složených z písmen poznaných v předslabikářovém období;
  - činnosti s písmeny skládací abecedy
  - čtení dvojslovných, nejvýše trojslovných vět z poznaných slov
  - postupné poznávání dalších hlásek a písmen
  - čtení slabik, slov a krátkých vět

- čtení psacího písma
  - čtení krátkých celků, obsahem dětem přiměřených
  - čtení s porozuměním v průběhu roku podporujeme tvořením vět s danými slovy, kresbou k některým slovům a větám, odpověďmi na otázky k obsahu jednoduché věty, plněním krátkých a jasných napsaných pokynů
  - řazení ilustrací podle dějové posloupnosti
- návčik psaní malých a velkých písmen ve spojení se čtením
- psaní slabik a krátkých slov s jednoduchými spoji
  - opis a přepis písmen, slabik, slov a krátkých vět, náročnost vět je nutné volit podle individuálních možností žáků
  - psaní snadných a foneticky jasných slov podle diktátu po předcházející sluchové analýze a syntéze
- z hlediska potřeb čtení a psaní rozlišujeme věty, slova, slabiky, hlásky (písmena)

2. ročník – 10 hodin týdně

Dokončení prvopočátečního čtení:

- postupný přechod od vázaného slabikování k správnému plynulému čtení slov, jednoduchých vět a krátkých textů
- důraz na porozumění čtenému, odpovědi na otázky
- dodržování pomlky po tečce, přirozená intonace
- správné čtení předložek se slovem
- vyhledávání slov, určitých myšlenek apod. v přečteném textu

Rozvoj čtenářských schopností:

- správné a plynulé čtení krátkých i delších vět, návčik správného dýchání při čtení
- čtení textů délkou i obsahem přístupným věku žáků
- při opakovaném čtení dbát na intonaci
- objasňování významu slov, čtení s porozuměním
- vyhledávání slov vyjadřujících určitý vztah nebo myšlenku
- vyprávění obsahu krátkého přečteného textu přiměřené obtížnosti
- vyjadřování obsahu textu obrázky a jejich řazení za sebou (obrázková osnova)
- přednes krátkých básní s jasným obsahem, které se žáci učí nazpaměť
- plnění úkolů z čítanky, motivace žáků, práce podle rozhodnutí žáka – individualizace,
rozvíjení ústního, písemného i výtvarného vyjadřování žáků
- vyprávění podle obrázků
- vyprávění o osobním pozorování a příhodách ze života

- spojení čtení se psaním a prvoukou, rozvoj komunikačních dovedností
- vytváření svých vlastních zápisů z pozorování přírody, např. listy o květinách doplněné kresbou nebo vystřiženým obrázkem - moje první kniha, zápisy o stromech aj.
- čtení přístupných dětských knih, vyprávění jejich obsahu, ilustrace ke knížce

Psaní:

- procvičování tvarů písmen
- psaní slabik, slov a jednoduchých vět
- důraz na psaní s porozuměním
- první krátké písemné vyjadřování žákovských pozorování a zkušeností
- spojování výrazů podle významu, zápis a samokontrola (prac. seš. *Putování se sluníčkem*)
- využívání dovednosti psát při různých jednoduchých zápisech

Jazyková výchova a základní pravopisné jevy:

- vyjádření myšlenky
- seznámení s abecedou (práce s ní s oporou o napsanou abecedu)
- odpověď celou větou na otázky, druhy vět
- tvoření vět s danými slovy a k dané situaci
- pravopis věty (velké začáteční písmeno, interpunkční znaménka na konci věty)
- slovo, slabika, hláska, písmeno, slovní význam
- samohlásky, souhlásky, dvojhlásky
- výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek
- psaní a výslovnost slabik tvrdých
- psaní a výslovnost měkkých slabik
- psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé)
- psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
- příprava na poznávání podstatných jmen a dějových sloves, zjišťování, která slova v souvislém textu označují osoby, zvířata nebo věci a která slova vyjadřují, co osoby, zvířata a věci dělají;
- čtení a psaní předložek
- vlastní jména osob

Témata pro rozvoj ústního a písemného vyjadřování žáků vybíráme hlavně z jejich života, z přírody, můžeme volit i témata o práci a hrách. Žáci mohou vypravovat své příběhy podle obrázků, podle společně sestavené osnovy i podle své fantazie.

Rozvoj vyjadřovacích schopností prolíná celou výukou českého jazyka. V 2. ročníku klademe důraz hlavně na ústní vyjadřování žáků. Dáváme jim dostatek prostoru, aby mohli své názory prezentovat před spolužáky, aby mohli navzájem o určitých jevech diskutovat a zdůvodňovat je. Důležitá jsou mluvní cvičení, která se dají do výuky českého jazyka zařazovat často. Žáci při nich projevují, jak rozumí mluvnickým jevům i jak rozumí čtenému textu.

3. ročník – 9 hodin týdně

Rozvoj čtenářských dovedností:

- správné, plynulé a uvědomělé čtení krátkých vypravování, ukázek z knih vhodně rozdělených na části; básní, bajek, pohádek přístupných chápání žáků
- výrazné čtení (po přípravě s učitelem) krátkých vypravování a básní s využitím intonace podle smyslu čteného textu, čtení s porozuměním
- tiché čtení (bez pohybu rtů) krátkých textů s jednoduchým dějem se samostatným způsobem zpracování otázek a úkolů, jimiž učitel kontroluje, jak žáci pochopili obsah přečteného článku (podle individuálních schopností žáků)
- rozlišování prózy a veršů
- objasňování významu slov a slovních spojení
- vyhledávání slov, výrazů, vlastních jmen v přečteném textu
- sestavování obrázkových osnov krátkého vypravování nebo přečteného článku a vyprávění jednoduchého příběhu podle nich
- vymýšlení názvů pro části povídek
- reprodukce vypravování a naučných textů nebo jejich částí
- vyprávění pohádek i vymýšlení pohádek žáky, odlišení pohádky od ostatních vyprávění
- vyjadřování obsahu ilustrací k přečtenému textu
- krátké vyprávění vlastního zážitku
- pokus o vyprávění přečtené události ze stanoviska některé z jednajících osob
- výrazný přednes krátkých básní nebo krátkých příběhů, které se žáci učí zpaměti
- čtení dětských knih přiměřených věku – zapsání a pamatování si jména autora, názvu knihy, vyjádření obrázkem nebo několika větami toho, co žáka z knihy zaujalo
- osvojování si dovednosti odpovídat na otázky k obsahu přečtené knihy
- pokračování v zápisech listů o přírodě - moje první kniha (mezipředmětové vztahy), tvořivá práce s obsahově přiměřeným textem

Psaní:

Procvičování psaní tvarů písmen a jejich spojení na předepsaných slovech navzájem spojených nějakým významem. Např.: náradí, které má tatínek; stromy, o kterých se učíme, apod. (psaní s porozuměním).

Dbáme na dodržování správných tvarů písmen, rovnoměrných vzdáleností mezi písmeny ve slovech i mezer mezi slovy na řádku i zachovávání stejného sklonu písma.

Pozvolna se snažíme při dodržení úhlednosti písma psaní zrychlovat.

Dbáme na dodržování základních hygienických návyků při psaní.

Jazyková výchova:

Opakujeme to, co se žáci v předešlém ročníku naučili:

- věta, slovo, slabika, písmeno
- činnosti s abecedou

- pravopis věty (velké písmeno na začátku, interpunkční znaménko na konci)
- výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek a slabik
- psaní slov s tvrdými a měkkými slabikami
- psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě samostatně, ve slovech i slovních spojeních
- psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé)

Učební látka, se kterou se žáci 3. ročníku nově seznamují nebo ji rozšiřují:

- význam slov
- obojetné slabiky
- pravopis í, í / y, ý po obojetných souhláskách uvnitř slova – vyjmenovaná slova
- procvičování pravopisu vyjmenovaných slov a jasně z toho vyplývajících slov příbuzných, užívaných v životě – porozumění významu slov a slovních spojení
- pravopis vlastních jmen – jednoduché typy
- seznámení se slovními druhy a jejich rozlišování v základním tvaru
- užívání správných gramatických tvarů podstatných jmen a sloves v mluveném projevu
- výslovnost a psaní znělých a neznělých souhlásek na konci a uprostřed slov
- poznávání podstatných jmen, jako pojmenování osob, zvířat, věcí, vlastností a dějů
(rod a číslo podstatných jmen), pádové otázky
- poznávání sloves (osoba, číslo, čas)
- psaní i, í ve slovesech (kreslí, kreslil, prosí, prosil, zlobí, zlobil ...)

Pravopis vyjmenovaných slov prolíná výukou 3. ročníku až do konce roku. Toto učivo je třeba procvičovat krátce, často, s porozuměním a vysvětlováním. Důraz je třeba dát na tvořivou práci žáků s vyjmenovanými slovy a jejich aplikaci též v jiných vyučovacích předmětech.

Vhodným způsobem je třeba s výukou vyjmenovaných slov propojovat poznávání slovních druhů a pravopis vlastních jmen. Jednotlivé okruhy učiva se neprobírají jako izolované celky, ale navzájem se prolínají. Velký význam má předučování některého učiva už v 1. a 2. ročníku.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Žák:

- plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti
- porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
- respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
- pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost

- v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči
- volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích
- na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
- zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
- píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev
- píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení
- seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Žák:

- rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky
- porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná
- porovnává a třídí slova podle zobecněného významu - děj, věc, okolnost, vlastnost
- rozlišuje slovní druhy v základním tvaru
- užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves
- spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojky a jinými spojovacími výrazy
- rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky
- odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Žák:

- čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku
- vyjadřuje své pocity z přečteného textu
- rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění
- pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní rozvoj

- Sebepoznání a sebepojetí
- Seberegulace a sebeorganizace
- Psychohygiena
- Kreativita

Sociální rozvoj

- Poznávání lidí
- Komunikace

Výchova demokratického občana

- Občanská společnost a škola

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá

Mediální výchova

- Interpretace vztahu mediálních sdělení
- Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

Multikulturní výchova

- Kulturní diference
- Lidské vztahy

Český jazyk – 2. období

Co by měl žák na začátku 4. ročníku v českém jazyce umět:

Komunikační a slohová výchova

- číst plynule, s porozuměním, nahlas i potichu přiměřeně náročné texty
- rozumět přiměřeně krátkému čtenému sdělení a umět ho reprodukovat
- respektovat základní komunikační pravidla v rozhovoru
- dbát na pečlivou výslovnost, opravovat svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost
- tvořit krátký mluvený projev na základě vlastních zážitků
- psát správné tvary písmen a číslic, umět kontrolovat vlastní jednoduchý písemný projev
- psát věcně i formálně správně jednoduchá sdělení
- umět seřadit dle dějové posloupnosti ilustrace a vyprávět podle nich jednoduchý příběh
- stručně popsat jednoduchý děj nebo předmět, krátce vyprávět vlastní zážitek

Jazyková výchova

- porovnávat významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná,
  - nadřazená a podřazená, vyhledávat v textu slova příbuzná
- rozlišovat slovní druhy v základním tvaru
- užívat v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves
- spojovat věty vhodnými spojkami do jednoduchých souvětí
- rozlišovat druhy vět podle postoje mluvčího (oznamovací, tázací, rozkazovací, přací), psát správně znaménka za větami, k vytvoření vět volit vhodné jazykové i zvukové prostředky
- osvojit si pravopis
  - slov s tvrdými a měkkými slabikami
  - slov se slabikami dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
  - slov se souhláskami uprostřed a na konci (znělé, neznělé)
  - předložkových výrazů
  - i, í / y, ý po obojetných souhláskách uvnitř slov - pravopis vyjmenovaných slov (jen nejběžnější slova příbuzná)
- rozlišovat věty v psaném projevu, psát velké písmeno na začátku věty, větu ukončit
- v typických případech psát velká písmena u vlastních jmen osob, zvířat a místních názvů

Literární výchova

- přednášet z paměti ve vhodném frázování a tempu báseň i část jednoduchého prozaického textu

- rozlišovat vyjadřování v próze a ve verších, odlišovat pohádku od ostatních vyprávění
- dokázat z jednoduchých textů vybrat informaci, kterou považuje za důležitou, říct ji ostatním
- pracovat tvořivě s literárním textem, podle svých schopností jednoduše reprodukovat krátký přečtený text, popřípadě ho doplnit vhodnou ilustrací

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

Při rozvíjení klíčových kompetencí je třeba, aby se žáci naučili:

- správně, plynule, hbitě a výrazně číst
- rozumět přiměřeně dlouhému a srozumitelnému textu čtenému nahlas i potichu
- postupně rozšiřovat slovní zásobu
- správně se vyjadřovat spisovným jazykem v řeči i v psaném projevu
- základům pravopisu určeného pro toto období
- samostatnosti, uměli uvažovat, jevy pozorovat, třídít, srovnávat, zdůvodňovat a užívat v různých obměnách
- tvořivě pracovat
- používat různé přehledy, grafická znázornění, které jim pomohou abstraktní učivo zkonkretizovat, zjednodušit, usnadnit jeho pochopení
- postupně vytvářet návyk vlastní kontroly ukončené práce, uvažovat nad chybami
- komunikovat mezi sebou, využívat probírané jevy v jednoduchých mluvních cvičeních
- vyjádřit se prostě, stručně a jasně slovem i písmem
- komunikovat slušně, a nepoužívali hrubá a hanlivá slova, ani slova z dětské hantýrky
- zajímat se o četbu naučnou i o četbu, která by byla blízká jejich citovým prožitkům
- vyjádřit hlavní myšlenku nebo poznatek u naučných textů přiměřených věku žáků

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány

- komunikační a slohovou výchovou
- jazykovou výchovou
- literární výchovou

Komunikačním a slohovým dovednostem je v tomto vzdělávacím období vyučováno tak, aby byl podporován a podněcován duševní rozvoj žáků a zároveň byla rozvíjena jejich individualita. V předmětu český jazyk se komunikační a slohové dovednosti realizují při čtení, naslouchání, mluveném a písemném projevu žáků. Na plnění tohoto úkolu se ve 4. a 5. ročníku podílí i výuka v rámci ostatních předmětů. Díky činnostnímu způsobu vzdělávání mají totiž žáci dostatek příležitostí k tomu, aby hovořili, diskutovali, vyjadřovali se o tom, co pozorují, dělají, co právě zjišťují, co prožívají ve všech předmětech. Činnostní způsob komunikativní výuky podporuje probouzení a rozvíjení duševního života žáků a mnohdy vede i k vůbec prvnímu pocitu uvědomění si hodnot své osobnosti. Tím, že v průběhu 2. vzdělávacího období soustavně dbáme na to, aby žáci četli správně a

s porozuměním, jim otevíráme cestu k jejich budoucímu vzdělávání. Realizovat tento způsob výuky nám velmi pomáhají materiály vytvořené zvláště pro činnostní učení, se kterými pracujeme.

V 2. období základního vzdělávání je naším úkolem zautomatizovat základní pravopisné jevy určené pro 1. vzdělávací období, proto zde věnujeme jazykové výchově značnou pozornost.

Chceme-li při výuce českého jazyka dosáhnout dobrých výsledků, je třeba stále dbát o to, aby všichni žáci porozuměli významu slov. K tomu využíváme vjemy sluchové, zrakové i motorické. Činnostní výuka českého jazyka, při které dostávají žáci stále příležitost k aktivní činnosti, má neocenitelný význam jak pro jazykové vyučování, tak pro výuku naukových předmětů. K uspokojivým výsledkům vede jedině vyučování, které je pro žáky srozumitelné a pochopitelné.

Máme-li rozvíjet slovní zásobu žáků, chceme-li je dobře naučit pravopis a ostatní učivo jazykové výchovy, zařazujeme do výuky pravidelná pravopisná a mluvní cvičení. Soustavně prováděné a promyšlené sestavy těchto cvičení vedou k zautomatizování mluvnických a pravopisných jevů. Dbáme na to, aby cvičení měla praktický ráz a žáci byli při cvičeních aktivní. Žákům stále umožňujeme, aby o učivu přemýšleli a předložené jevy používali v řeči i písmu. Při vyučování pravopisu pravopisné jevy vždy odůvodňujeme. Žáky vedeme k praktickému používání mluvnických jevů. Podněcujeme je, aby svá pozorování, zkušenosti a poznatky při výuce sami vyjadřovali a věty s mluvnickými jevy obměňovali. Tato mluvní cvičení zařazujeme do výuky krátce ale často. Při užívání jednotlivých pravopisných a mluvnických jevů ve spojeních si žáci tyto jevy osvojí lépe než z teoretických výkladů a pouček. Gramatika i pravopisná pravidla vyplývají z praktického využití přirozeně a nenásilně a žáci si je osvojují snadněji a trvaleji.

Jazykové dovednosti žáků se ve vyučování českého jazyka realizují v těchto složkách zvuková stránka jazyka, slovní zásoba a tvoření slov, tvarosloví, skladba a pravopis.

Literární výchově se věnuje pozornost při čtení uměleckých textů, při čtení článků přírodovědného, zeměpisného i dějepisného obsahu, a to jak z čítanek tak i z jiných učebnic nebo vhodných vybraných knih. Při literární výchově se soustavně rozvíjí ústní a písemné vyjadřování žáků, vytváří se a upevňují návyky žáků vyjadřovat myšlenky logicky, souvisle a mluvnicky správně.

Ve 4. a 5. ročníku se ve výuce Čj začíná více využívat tichého čtení a žáci jsou vedeni k samostatné práci s textem. Učitel dbá na to, aby i tiché čtení žáků bylo uvědomělé, a proto při něm dává žákům takové úkoly, které mu umožní zjistit, zda žáci potichu přečtený text pochopili. Text určený k tichému čtení nemá být zpočátku dlouhý. Otázky k obsahu si mohou zadávat sami žáci, může se ptát i učitel. Je možné využít otázek připravených v čítankách. Žáci mohou také vyprávět o tom, co četli, nebo si nakreslit k textu obrázek.

Součástí literární výchovy v tomto období je též pokračování nácviku hlasitého čtení. Žáci se přitom učí správně členit čtené věty nejen podle interpunkce, ale i logickými pauzami a také klást správný větný přízvuk.

Práce v hodinách čtení přispívá k rozvoji poznávacích schopností žáků, rozvíjí jejich smyslové vnímání, myšlení, řeč, fantazii a paměť.

Používané Čítanky (Nová škola Brno) jsou pro toto období připraveny i s úkoly pro tvořivou práci žáků. Je v nich dostatečné množství ukázek, které žáky zaujmou svým obsahem a které je, v návaznosti na čítanky pro 1. období, seznámí s dílem známých českých a evropských spisovatelů. V čítankách pro 4. a 5. r. se vyskytují i texty přírodovědné a historické, které jsou svým jazykem a obsahem přiměřené věku žáků. Učivo přírodovědy a vlastivědy žákům přiblíží a pomohou pochopit.

Novým úkolem, který literární výchova, společně s naukovými předměty, v tomto období plní, je určení hlavních myšlenek textu, jejich sestavení do krátké osnovy a souvislé vyprávění základního obsahu článku podle této osnovy – žáci se učí učit z učebnic. Dobře nám k tomu slouží krátké naučné texty s přírodovědným a vlastivědným obsahem.

C) Obsah učiva

4. ročník - 7 hodin týdně

Komunikační a slohová výchova

a) Čtení a práce s textem, komunikační dovednosti

- výcvik ve čtení - správné a plynulé čtení uměleckých a krátkých naučných textů
- správný přízvuk slovní a větný, výslovnost, přirozená intonace
- tvorba otázek k přečtenému textu
- tiché čtení - postupné zařazování krátkých textů k samostatnému tichému čtení
- tvorba otázek žáků k přečtenému textu, kontrola porozumění obsahu čteného
- vystižení hlavní myšlenky textu a sestavení krátké osnovy
- vyprávění obsahu krátkého textu podle připravené osnovy
- příprava krátkých sdělení, reprodukce obsahu sdělení, procvičování se zřetelem k zapamatování si podstatných informací
- pozorné a soustředěné naslouchání přiměřeně dlouhému čtenému textu nebo mluvenému projevu, žáci se učí ptát na to, čemu nerozuměli nebo co nepostřehli, odpovídají si navzájem, vytváří se prostor pro vzájemnou komunikaci
- dodržování pravidel slušnosti při vzájemné komunikaci (učit se naslouchat, neskákat druhému do řeči, zdvořile se oslovovat)

b) Slohová výchova - ústní a písemný projev

- dbát na naučenou techniku psaní a dodržování hygienických zásad při psaní
- sledování úhlednosti a čitelnosti písemných projevů žáků
- opis a přepis textů s uvědoměním obsahu psaného (vytvářená portfolia do přírodopisu, vlastivědy, čtení, čtenářský deník, zápisy do kronik aj.)

Připravené náměty pro praktická slohová cvičení

- krátký vzkaz, telegram, jednoduché sdělení, dopis - adresa

- popis postupu práce, popis domu (pokoje), popis osoby
- členění textu na odstavce - osnova
- vyprávění - naše Vánoce
- vyprávění - dokončení příběhu, individuální zápisy a jejich porovnání navzájem
- telefonické a písemné vzkazy
- psaní dopisu podle připravené osnovy
- vyplňování dotazníku - přihláška čtenáře do knihovny

Jazyková výchova

- nauka o slově - navazuje na poznatky z 1. období, které se prohlubují a rozšiřují
- rozlišování slov spisovných od nespisovných
- slova pozitivně citově zbarvená a slova vulgární
- stavba slova, kořen, předpona a přípona
- rozlišování předpon od předložek
- vyjmenovaná slova - procvičování vyjmenovaných slov a slov jim příbuzných
- slovní druhy - žáci rozlišují slovní druhy v základním tvaru, v určování slovních druhů je třeba pokračovat i nadále
  - podstatná jména - rod, číslo, pád (seznámení ve 3. r. - důraz na užití správných tvarů podstatných jmen v řeči)
  - podstatná jména - skloňování podstatných jmen všech rodů - vzory pro skloňování
  - *nové učivo*, učivo je zaměřeno na psaní *i/ y* v koncovkách podstatných jmen, naučit a zautomatizovat je třeba pravopis koncovek podstatných jmen rodu středního a ženského, v automatizaci podstatných jmen rodu mužského se pokračuje na začátku 5. ročníku
  - slovesa - žáci spolehlivě poznají sloveso jako slovní druh, další učivo se ve 4. r. probírá jen na úrovni *seznámení žáků s novými pojmy* a hledání jejich reprezentace v připravených textech: tvar určitý a neurčitý, jednoduché a složené tvary sloves, zvrtná slovesa, časování sloves
  - stavba věty - věta jednoduchá a souvětí - s učivem se žáci setkali již v 1. období, prakticky skládali z vět jednoduchých, pomocí spojek, souvětí, ve 4. ročníku se učí rozlišovat souvětí od jednoduchých vět a určovat jejich počet v souvětí
  - základní skladební dvojice - holý podmět a holý přísudek, je to *nové učivo*, které je třeba ve 4. r. dobře zvládnout, protože je základem k dalšímu důležitému učivu - shoda přísudku s podmětem - první seznámení, pravopis *i/y* v koncovkách přičestí minulého se bude učit a procvičovat v 5. ročníku
  - seznámení se s přímou a nepřímou řečí v textech, vyhledávání a rozlišování

Literární výchova

- odlišení veršů a prózy, rozlišování uměleckého a naučného textu žáky
- recitace básní, přednes krátkého textu
- povídání o knihách a spisovatelích
- ilustrace, které nás zaujaly a proč
- oblíbení hrdinové dětských seriálů
- knihy, které mohou doporučit k přečtení a proč

- vyprávění o divadelním představení nebo filmu
- vyhledávání informací v dětských časopisech a encyklopediích
- seznamování se s literárními pojmy: pověst, povídka, autor, hlavní postavy, film, televizní inscenace, próza, poezie, báseň, bajka

Ve 4. ročníku začínáme do výuky čtení pravidelně zařazovat krátké úseky k tichému čtení. Ty je třeba následně kontrolovat např. otázkami, úkoly, reprodukcí. Uvědomujeme si, že někteří žáci ve 4. ročníku teprve dokončují svůj čtenářský vývoj. Proto musí být ve vyučovacích hodinách čtení stále dostatek příležitostí k vlastnímu čtení a to i ke čtení hlasitému. Bylo by chybou zaměnit vlastní čtení žáků s plněním přemíry úkolů. Výběr článků v čítance pro 4. ročník pomáhá nejen propojovat čtení s naukovými předměty, ale i rozvíjet požadované kompetence pro toto období.

Čtení z *Čítanky 4* je vhodné doplnit i četbou z historické čítanky, která je pro žáky tohoto ročníku připravena pod názvem *Čtení z nejstarších českých dějin 1. díl* (Nová škola Brno). Tato četba je motivující i pro mimočítankovou četbu. Lze ji využít jako přípravný materiál před vlastivědným učivem nebo také na dokreslení a zpřesnění představ, které si žáci vytvořili o tomto období. Čítanku prolínají časové osy, jednoduché mapky, zábavné testy aj. Využít ji můžeme také ve výtvarné výchově. Je v ní mnoho kreseb Mikoláše Alše, které tento malíř věnoval vlasti. Dnes se s nimi žáci již běžně nesetkávají.

V jazykové výchově je třeba ve 4. r. dbát na procvičování slov odvozených od slov vyjmenovaných. K uvědomění si pravopisu vyjmenovaných slov napomáhá vyhledávání a vypisování z Pravidel nebo vyhledávání vhodných článků a slov (např. z čítanky), ve kterých se v základu slova vyskytuje y/ý a také i/í po obojetných souhláskách, a jejich třídění do dvou skupin. Slovy příbuznými nezatěžujeme paměť žáků, ale učíme je tato slova logickým způsobem odvozovat od slov základních. Dbáme na smysluplné, krátké, časté, písemné procvičování vyjmenovaných slov.

Čtvrtý ročník je důležitým rozhraním mezi obdobími, kdy se vyučování pravopisu a mluvnici věnovalo jevům spíše rázu pamětného a obdobími, kdy se dostává do popředí mluvnický systém. Vyučování v tomto období klade větší nároky na myšlení žáků. Učivo mluvnické a pravopisné se jednak rozšiřuje a doplňuje, jednak se začíná s probíráním nových mluvnických jevů.

Novou látkou mluvnice ve 4. r. je skloňování podstatných jmen všech rodů podle vzorů a pádů. Cvičení v určování pádů je třeba věnovat dostatečnou pozornost, provádět je soustavně v různých obměnách a využívat při tom činnostních forem výuky. Skloňování podstatných jmen je užitečné procvičovat ve větách. Žáky vedeme k tomu, aby tvořili věty o přírodě, třídě, o své činnosti, o vycházce aj. Cvičíme nejen tvoření správných tvarů podstatných jmen, ale rozvíjíme i vyjadřování a myšlení. Pozornost věnujeme procvičování pravopisu i/y v koncovkách podstatných jmen.

Učební látka o podstatných jménech je důležitým učivem 4. ročníku, kterému je třeba věnovat dostatečnou pozornost při probírání i procvičování. Žáci při něm musí být neustále podněcováni k přemýšlení. Správné pochopení tohoto učiva žáky je předpokladem pro úspěšné zvládnutí českého jazyka v následujících ročnících.

5. ročník - 7 hodin týdně

Komunikační a slohová výchova

a) Čtení a práce s textem, komunikační dovednosti

- pokračování výcviku ve čtení
- hbité, uvědomělé a výrazné čtení uměleckých a naučných textů
- tiché čtení se stručným sdělením nebo výtvarným vyjádřením obsahu
- tvorba otázek k přečtenému textu, odpovědi - žáci mezi sebou
- hlavní myšlenka literární ukázky nebo postavy, klíčová slova
- rozlišování podstatného od méně podstatného v textu
- postavy a jejich postoje - hodnocení
- sledování ilustrací přečtených ukázek z čítanky i knih
- příprava různých sdělení pro spolužáky z jiných tříd - zpráva, oznámení
- pozorné, soustředěné a aktivní naslouchání
- vyhledávání informací ve slovnících a různých publikacích
- příběhy ze života dětí - vypravování, přirovnání
- dodržování pravidel slušnosti při vzájemné komunikaci
- čtení naučných textů - mezipředmětové vztahy

b) Slohová výchova - ústní a písemný projev

- sledování dodržování hygienických návyků při psaní
- věnování pozornosti písmu - čitelnost a přehlednost písemného projevu
- opis a přepis textů - portfolia, čtenářský deník
- mimojazykové projevy při vyprávění - mimika, gesta
- skupinové i samostatné sestavování osnovy pro vyprávění a vytváření krátkého mluveného nebo písemného projevu podle této osnovy

Připravené náměty pro praktická slohová cvičení

- vypravování, reprodukce textu (osnova, reprodukce), vypravování podle obrázků
- popis různých předmětů z žákovy okolí
- popis známé osoby nebo pohádkové postavy a prostředí, ve kterém žije
- popis určitého, žákům známého pracovního postupu nebo děje
- dopis (osobní, úřední), adresa
- tiskopisy (poštovní poukázka, podací lístek, dotazník)
- inzerát (stručné vyjadřování)
- telefonický rozhovor, vzkaz na záznamníku na zvolené i dané téma

Jazyková výchova

- opakování a prohlubování učiva ze 4. ročníku
- slovo a jeho stavba (kořen, část předponová a příponová, koncovka), slova příbuzná
- souhláskové skupiny na styku předpony nebo přípony a kořene, zdvojené souhlásky
- předpony s-, z-, vz-, předložky s, z
- skupiny bě / bje, vě / vje
- dělení slov

- pravopis i, í / y, ý po obojetných souhláskách - automatizace učiva
- slovní druhy - rozlišování
- podstatná jména - opakování a automatizace skloňování podstatných jmen s důrazem na procvičování pravopisu koncovek podstatných jmen rodu mužského
- přídavná jména - koncovky přídavných jmen tvrdých a měkkých, poznávání přídavných jmen přivlastňovacích
- slovesa - čas přítomný, minulý a budoucí
- shoda přísudku s podmětem (opakování základních větných členů)
- užití rozkazovacího a podmiňovacího způsobu ve větách
- zájmena - určování, seznámení žáků se skloňováním osobních zájmen, procvičování jejich správného užívání v mluveném projevu, rozlišování zájmen podle druhů
- číslovky určité a neurčité, vyhledávání číslovek v textu, rozlišování čtení číslovek základních a řadových (3 děti, 3. dítě), rozlišování číslovek podle druhů
- skladba - podmět vyjádřený a nevyjádřený, rozvíjení a několikanásobný
- spojování jednoduchých vět spojkami do souvětí

Literární výchova

- žáci rozlišují prózu a poezii, text umělecký a naučný, pojmy - spisovatel, básník
- postupné seznamování žáků s dalšími literárními pojmy - pohádka, bajka, povídka
- při čtení článků z čítanky - žáci poznávají jméno spisovatele, název knihy, ze které je ukázka, ilustrátora, rozhovor o dalších knihách určitého spisovatele, pokud jeho knihy žáci znají nebo je mají doma
- příležitostné výstavy knih zvolených spisovatelů, tematické výstavy knih např. příroda, historie aj.
- výrazný přednes vybraných básní i úryvků prózy z paměti, pojmy - verš, rým
- stručná reprodukce přečteného textu, vyprávění na dané nebo zvolené téma
- příběhy z divadelních her a vhodných televizních inscenací, pojmy - herec, režisér
- pokusy žáků o vytvoření vlastního literárního textu (báseň, povídka)
- stručně o některých spisovatelích (podle čítanky)

Rozšiřující učivo:

- pravopis mě / mně - skloňování osobních zájmen
- shoda přísudku s několikanásobným podmětem
- podrobnější učivo o zájmenech a číslovkách jen ve formě seznámení a diferencovaně pro žáky, kteří jsou přijati ke studiu na víceletém gymnáziu

V 5. ročníku dáváme prostor k individuálnímu procvičování čtení podle úrovně jednotlivých žáků. U dobrých čtenářů výuku čtení směřujeme k tomu, aby této dovednosti začali postupně využívat ke čtení naučných textů s porozuměním a připravovali se tím na samostatné učení.

Mimočítankovou četbu si určuje učitel podle úrovně třídy a zájmu žáků, se zřetelem k textům v čítance pro 5. ročník i v čítankách pro ročníky předcházející.

V připravených čítankách se žáci opakovaně setkávali s ukázkami prací některých autorů, blíže tak poznávali jejich dílo a byli tak motivováni k přečtení některé z dalších knih těchto autorů.

V čítankách pro 4. a 5. ročník jsou zařazeny i malé medailónky autorů: Boženy Němcové, Josefa Lady, Karla Jaromíra Erbena, Mikoláše Alše, Jaroslava Seiferta, Karla Čapka, Jana Nerudy, Jaroslava Foglara, Jaroslava Haška, Jiřího Voskovce a Jana Wericha, Adolfa Borna, Marka Twaina, Astrid Lindgrenové.

Vzhledem k tomu, že 5. ročníkem končí 2. období základního vzdělávání žáků, je třeba mít na zřeteli, že žáci v tomto věku potřebují umět jak dobře číst tak mít zautomatizované některé pravopisné jevy. Bezsporně sem patří nejen mluvnické učivo prvního období, ale také pravopis vyjmenovaných slov, pravopis *i, í / y, ý* v koncovkách podstatných jmen a shody přísudku s holým podmětem.

Slovní druhy se učí žáci určovat od 2. ročníku. Není smyslem tohoto učiva předkládat žákům obtížné úkoly. Pro postupné, snadné a dobré zvládnutí slovních druhů je pro žáky připraven pracovní sešit *Slovní druhy*. Žáci s ním začínají pracovat již ve 3. ročníku. Výborně se dá použít i ve 4. a 5. ročníku. V sešitě jsou uvedeny jasné a srozumitelné příklady jednotlivých slovních druhů. Při činnostním způsobu učení pomůže pracovní sešit zvládnout základy rozlišování slovních druhů všem žákům.

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Komunikační a slohová výchova

- Žák:
- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
  - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
  - posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení
  - reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
  - vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku
  - rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě
  - volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
  - rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně jí užívá podle komunikační situace
  - píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
  - sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti

Jazyková výchova

- Žák:
- porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová
  - rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku
  - určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
  - rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary

- vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné skladební dvojici označuje základ věty
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí
- užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje
- píše správně i / y ve slovech po obojetných souhláskách
- zvládá základní příklady syntaktického pravopisu

Literární výchova

- Žák:
- vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je
  - volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma
  - rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů
  - při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní rozvoj

- Rozvoj schopností a poznávání
- Seberegulace a sebeorganizace
- Kreativita

Sociální rozvoj

- Komunikace
- Kooperace a kompetice

Morální rozvoj

- Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- Hodnoty, postoje, praktická etika

Multikulturní výchova

- Kulturní diference
- Lidské vztahy
- Etnický původ

Výchova demokratického občana

- Občanská společnost a škola

Mediální výchova

- Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

Anglický jazyk - 1. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K dosažení klíčových kompetencí je třeba, aby žáci získali zájem o anglický jazyk, první poznatky o zemích, kde se mluví anglicky, a naučili se:

- vnímat a napodobovat melodii a rytmus anglického jazyka
- poznávat a prakticky používat základní pravidla výslovnosti
- činnostní formou základní slovní zásobu z jím blízkých oblastí (činnosti s obrázky nebo předměty) a jednoduchá základní pravidla gramatiky a základní zdvořilostní fráze
- procvičovat základních fráze a obraty za použití CD a manuálních činností zahrnutých v pracovním sešitě
- s pomocí obrázků nebo předmětů vytvářet a obměňovat první krátké rozhovory
- rozumět jednoduchým pokynům v anglickém jazyce a reagovat na ně
- číst s porozuměním přiměřené jednoduché texty v anglickém jazyce
- získávat první poznatky o zemích, kde se mluví anglicky
- chápat význam znalosti angličtiny pro život
- jednoduše komunikovat s využitím prvních poznaných slov a frází

Při činnostním vyučování anglickému jazyku ve 3. ročníku vyučujeme:

- a) komunikační dovednosti (schopnost domluvit se v angličtině)
- b) slovní zásobu, čtení a porozumění řeči psané; porozumění řeči mluvené,
- c) mluvnici a pravopis;
- d) dramatickou výchovu
- e) základní poznatky o anglicky mluvících zemích

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Výuka anglického jazyka v 1. období tvoří úvod do cizojazyčného vzdělávání žáků. Žáci 1. a 2. ročníku jsou vzděláváni „metodou napříč předměty 1. stupně“. Děti se učí jazyku přirozenějším způsobem a to tak, že jsou zařazovány krátké bloky audioorální výuky angličtiny (5-10 minut denně) vkládané do výuky různých předmětů. Žáci si osvojí 80–120 slov v každém ročníku. V tomto období je nejdůležitější probuzení zájmu o výuku angličtiny a vytváření pozitivního vztahu k učení cizímu jazyku. Abychom toho dosáhli, musí být vyučovací hodiny angličtiny v průběhu celého roku prostoupeny zajímavostmi a pro žáky poutavými činnostmi, hrami a písničkami. Při výuce je třeba pracovat s vhodnými učebnicemi a pomůckami zpracovanými přiměřeně k věku dítěte.

V tomto období se snažíme, aby žák porozuměl vyslechnutému sdělení, uměl ho opakovat, aby uměl použít naučená slova v jednoduchém spojení, aby dovedl základní slova a jednoduché věty přečíst a slova i zapsat, popřípadě k nim nakreslit obrázek.

Výuka jazyka vychází z jeho praktického použití. Výklad pravidel gramatiky je omezen na nezbytně nutné minimum potřebné k tvorbě jednoduchých vět. Slovní

zásoba je volena především z okruhu zájmů dětí tohoto věku. Slova jsou vázána do vzájemných souvislostí. Upevňování, procvičování a využití slovní zásoby v jednoduchých větách spojujeme vždy s činnostmi s konkrétním předmětem, obrázkem – s tzv. názorem, a to v každé hodině. To je základem k tomu, aby se anglickému jazyku učil každý žák s chutí a věřil, že bude mít úspěch.

Využíváme zvukových nahrávek, anglických říkanek a písniček, z nichž některé se žáci učí zpaměti.

C) Obsah učiva

Angličtina napříč předměty 1. stupně

1. ročník – témata a slovní zásoba

Greetings (Pozdravy):	Hello, Hi, Goodbye, Good morning, evening, night. What's your name? I'm... Thank you, Please, Sorry, Yes, No.
Numbers (Čísla):	One, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, ten.
Colours (Barvy):	Green, yellow, white, orange, blue, red, brown, black.
Our classroom: (Naše třída)	Ruler, rubber, pen, pencil, book, desk, chair, bag.
Transport (Doprava):	Train, bus, tram, car, bike, boat, plane.
Fruit and vegetables: (Ovoce a zelenina)	Apple, pear, nut, plum, grapes, apricot, carrot, potatoes, onion, garlic, cucumber, tomato.
Winter (Zima): Christmas,	Snow, snowman, snowball fight, sleigh, ski, skates, tree, present.
My body (Moje tělo):	Eyes, ears, nose, mouth, hair, head, arms, legs.
Animals (Zvířata):	Horse, cow, cat, dog, pig, hen, chick, cock, duck, goose
Summer (Léto):	Sun, hot, bee, fly, butterfly, ladybird, snail, caterpillar, grasshopper.

2. ročník - témata a slovní zásoba

Commands (Příkazy):	Read, write, sit down, stand up, sing, let's play, jump, close your eyes, stop, listen, look.
----------------------------	--

Days of the week: Friday, (Dny v týdnu)	Sunday, Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Saturday.
Animals in ZOO: (Zvířata v Zoo)	Crocodile, snake, elephant, monkey, hippo, lion, girrafe, parrot, tiger, zebra, small, big.
Seasons (Roční období):	Spring, Summer, Autumn, Winter, January – December.
Christmas (Vánoce):	Ch. tree, Ch. carrols, Happy Ch., presents, gifts, reindeer.
Toys (Hračky):	Doll, ball, car, kite, bike, boat, robot, puzzle, bear.
Our body (Naše tělo):	Head, shoulders, knees, toes, fingers, arms, hands, legs, feet.
Food (Jídlo):	Fish, chicken, pizza, salad, chips, vegetables, potatoes, chocolate, ice cream, yoghurt.
Shapes (Tvary):	Circle, square, triangle, rectangle, star
Holiday (Prázdniny):	Swimming pool, sea, beach, crab, shell, cottage, tent.

3. ročník – 3 hodiny týdně

- odlišné hlásky – jejich fonetický přepis pro čtení výslovnosti v učebnici (ve slovníku), například ve slovech: **black, white, a dog, the dog, three**
  - odlišná výslovnost hlásek, které známe z češtiny, například ve slovech: **red, a pig, a kitten, a teddy, I have, is**
  - odlišný pravopis – náhled do problematiky, která bude uceleně vyučována v dalších ročnících, ve 3. ročníku pouze:
    - němé e: have
    - odlišné psaní hlásek: grey, fish, a chicken
    - dvojí čtení: zavřená (otevřená) slabika: a cat / a cake atd.
    - ustálený pravopis: green, leaf, yellow, a kite, an orange
    - slova souzvučná (homonyma): two / too ...
  - člen jako součást podstatného jména:
    - počítatelná a nepočítatelná podstatná jména
    - nácvik použití členu na skutečnosti prožívané žákem spolu s učitelem ve třídě
- podstatná jména – množné číslo pravidelných podst. jmen: one rabbit –five rabbits
one match- ten matches
- osobní zájmena:

- kvůli obtížnosti vyučujeme pořadí:
  1. osoba: I, we
  2. osoba: you
  3. osoba: it, they, he (Mr Black), she

(Mrs Black);

- některá zájmena přivlastňovací: my, your
- spojení přídavného + podstatného jména: a big box, a small box
- spojení zájmena přivlastňovacího + podstatného jména: my teddy, my doll
- spojení číslovky základní + podstatného jména: one cat, two cats
- základní slovesa – přítomný čas prostý
  - časování základních probíraných sloves: I work, you work...
  - časování nepravidelného slovesa „to be“ (kladné i záporné věty, tvoření otázky: I am, You are not. Is he?)
  - časování nepravidelného slovesa „to have“ – kladné věty
  - ustálená spojení s modálním slovesem „can“ – kladné věty a otázky: I can see.
- Can you see... ?
  - přivlastňování: This is the lion's cage.
- základní slovesa – přítomný čas průběhový (jen kladné věty)
- základní předložky: in, on, under
- věty oznamovací – větné vzory: I'm Woody. I'm ten. We are twins. This is his book. It's the big television. I've got a big nose. It's twelve o'clock. There is / There are... věty rozkazovací – pokyny: Give me a pen! Help me! Write! Draw! Open your book! Shut your book! Sit down! Stand up! Come in!... Show me the green kite!
- věty tázací – obrácený slovosled: She is. – Is she? Have you got your bag? Has she got her umbrella? Can you see an elephant? What colour is her skirt? What time is it?....

V 1. pololetí poskytneme dětem nezbytný úvod do jazyka:

- seznamujeme je s anglickými hláskami na základě názvů barev, hraček a čísel
- nacvičujeme správnou výslovnost a čtení celých vět na krátkých příbězích
- učíme děti mluvit ve vzorových větách, jejichž smysl je dán dramatizací, činnostmi s předměty nebo s obrázky
- naučíme děti rozumět jednoduchým větám a pokynům ve třídě
- radost z uměleckého prožitku s použitím anglického jazyka poskytneme nácvikem velmi jednoduchých básniček a říkadel (žáci je mohou obměňovat s využitím osvojené slovní zásoby)

V 2. pololetí se výuka zaměří na „technické“ vědomosti nutné pro správné použití základů jazyka:

- postupně nacvičujeme čtení fonetického přepisu angličtiny
- postupně probíráme a opakujeme tvary jednotného a množného čísla podstatných jmen, zájmena osobní – podměty, shodu podmětu s přísudkem, závazný slovosled anglické věty

Výuka gramatiky probíhá současně s vytvářením jednoduchých vět, kde se potřebné výrazy a spoje procvičují. Žáci se naučí větám rozumět, číst je a opakovat. Protože

jim rozumějí a znají některá slovíčka, mohou je obměňovat. Ptají se jeden druhého, odpovídají na spolužákovy otázky. Tímto způsobem probíhá výuka gramatiky s pomocí činností v průběhu celého roku, jak je uvedeno už v bodě B.

Praktické dovednosti

- žák pozdraví při setkání a loučení
- požádá o něco a poděkuje, umí specifikovat určitý počet
- zeptá se na čas a odpoví kolik je hodin
- naváže konverzaci s novým kamarádem – cizincem, představí se a zeptá se na jméno, zeptá se na věk a řekne svůj, řekne, co má a co nemá rád
- čte s porozuměním jednoduchý text
- rozumí jednoduchému pokynu a dovede ho splnit
- získá jazykovou zručnost pro schopnost obměny jednoduché informace
- slovní zásoba se pohybuje v rozsahu 70 slov, z nichž 20% tvoří základní kameny anglické gramatiky
- z paměti reprodukuje několik básniček, říkanek a písniček v angličtině

Děti získají skutečný základ pro další studium anglického jazyka v těchto oblastech:

- a) Oblast **fonetiky**: rozlišují anglické hlásky od českých a umí je vyslovit.
- b) Oblast **slovní zásoby**: barvy, čísla, běžné hračky a zvířata, osoby, příbuzenské vztahy, jídlo, pojmy: ten, nějaký, malý, velký, starý, ano, ne, Mr., Mrs.
- c) Oblast **mluvnice**: člen určitý a neurčitý, jednotné a množné číslo podstatných jmen, užívání sloves v přítomném čase prostém, slovesa mít, být, užívání sloves v přítomném čase průběhovém (kladné věty), zájmena osobní - podměty a jejich použití ve větě, některá zájmena přivlastňovací, předložkové vazby s „on, in, under, at“.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Receptivní, produktivní a interaktivní řečové dovednosti

Žák

- vyslovuje a čte foneticky správně v přiměřeném rozsahu slovní zásoby
- rozumí jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně reaguje
- rozlišuje grafickou a mluvenou podobu slova
- pochopí obsah a smysl jednoduché, pomalé a pečlivě vyslovované konverzace dvou osob s dostatkem času pro porozumění
- používá abecední slovník učebnice

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Výchova k myšlení v evropských globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá (naši sousedé v Evropě, život dětí v jiných zemích, zvyky a tradice národů Evropy)

Multikulturní výchova

- Kulturní diference (respektování zvláštností různých etnik)
- Multikulturalita (specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost, význam angličtiny jako prostředku mezinárodní komunikace)

Osobnostní a sociální výchova

- Rozvoj schopností poznávání (cvičení pozornosti, soustředění)
- Komunikace (cvičení pozorování a aktivního naslouchání, komunikace v různých situacích, technika řeči)

Mediální výchova

- Tvorba mediálního sdělení (text komiksových bublin)

Anglický jazyk - 2. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

Při rozvíjení klíčových kompetencí je třeba:

- upevnit vědomosti získané ve 3. ročníku, což jsou základy anglického jazyka
- rozvinout tyto vědomosti a využít je pro požadavky Společného evropského referenčního rámce, jazyková úroveň A1
- činností výukou naučit žáky potřebnou slovní zásobu i mluvnické dovednosti pro dosažení jazykové úrovně A1 dle evropského standardu
- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk poslechem audio CD, na kterém mluví děti stejného věku, stejně jako poslechem písní připraveným speciálně na tomto audio CD pro 4. ročník
- základní idiomy a konverzační dovednosti procvičovat s pomocí audio CD, které je součástí pracovního sešitu, a manuálních činností, pro které má učitel k dispozici didaktické hry
- nacvičovat porozumění jednoduchým otázkám v anglickém jazyce a reakci na ně
- vést žáka ke schopnosti představit se ústně i písemně v anglickém jazyce a jednoduše vysvětlit kdo je, kde žije, co má rád, v jaké žije rodině
- aktivní účastí v nácviku mluvení, porozumění, čtení a psaní vytvořit u žáků sebevědomí, že se dokáží uplatnit i v cizině

Žák získá základní schopnost domluvit se v anglickém jazyce dle požadavků společných pro všechny země Evropské Unie na jazykové úrovni A1. Dále:

- čte s pomocí slovníku jednoduchý text

- umí vyhledat informace v jednoduchém textu
- napíše jednoduchý dopis nebo pozdrav, vyplní formulář v angličtině

Žák je připraven pro pokračování ve výuce anglického jazyka pro úroveň A2 a případně pro studium dalšího cizího jazyka.

Při činnostním vyučování anglickému jazyku ve 2. období:

- Vyučujeme komunikační dovednosti na základním stupni evropského standardu pro úroveň A1. Pro tuto úroveň se zaměříme především na nácvik rozhovorů.
- Dbáme na čtení jednoduchých textů s porozuměním. Žáky vedeme k tomu, aby postupně dokázali o textu hovořit, tvořit jednoduché otázky podle textu, odpovídat si navzájem, jednoduše text reprodukovat. Pokud je to možné, věty z textu obměňovat, využívat osvojenou slovní zásobu.
- Do každé vyučovací hodiny zařazujeme činnosti s připravenými pomůckami.
- Pomocí didaktických her procvičujeme se žáky nejen slovní zásobu, ale i mluvnici, která začíná být od 4. třídy pro většinu žáků náročná (tvorba otázky a záporu v angličtině, složené časy sloves, zájmena).

V oblasti psaní se soustředíme na dovednosti požadované evropským standardem: napsat jednoduchý pozdrav, přání k svátkům, vyplnit jednoduchý formulář, napsat o sobě krátký dopis.

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Výuka anglického jazyka ve 2. období má činnostní charakter. Dovede žáky ke schopnosti komunikovat v angličtině na úrovni A1, která je základní, dle Společného evropského referenčního rámce. Tento Společný evropský referenční rámec byl vytvořen pro všechny členy Evropské unie s cílem zaručit, aby nastupující generace měla společný jazyk a mohla se tak lépe uplatnit na trhu práce, kde budou stále více a více převládat nadnárodní zaměstnavatelé.

Chceme-li dosáhnout toho, aby žáci v průběhu 2. vzdělávacího období získali dobrý základ pro další výuku anglického jazyka, je třeba pro výuku A.j. používat vhodné učební materiály, které z těchto požadavků vycházejí a řídí se schopnostmi žáků této věkové kategorie. Učebnice, pracovní sešity a pomůcky připravené v nakladatelství Angličtina expres a Oxford University Press umožňují žákům tyto požadavky snadno zvládnout pomocí přiměřeného množství učiva, prostřednictvím písniček, zajímavých didaktických her, příběhů vhodných k dramatizaci, rozhovorů, komiksů, cvičení zaměřených na TPR (Total Physical Response), jednoduchých poslechových cvičení apod. Zaměřují se především na rozvoj poslechu a mluvení (od neverbální komunikace až k jednoduchým rozhovorům), nabízejí vhodné texty ke čtení a řízeně rozvíjí psaní od jednotlivých slov až celému odstavci. Zpracování učebních materiálů a jejich názornost vede učitele i žáka k činnostnímu učení. Pracovní sešit je připraven pro opakované procvičování učiva a jeho porozumění. Vede také k přípravě projektů, které mohou žáci příležitostně vystavit ve třídě i uchovat pro budoucí odkazy na své znalosti, pro Evropské jazykové portfolio.

V učivu postupujeme od znalostí získaných v 1. období k dospělejším tématům. Opakované procvičování látky mohou vést žáci, kteří probíranou látku rychle zvládnou např. Žáci jazykově nadaní. Jazykovým nadáním rozumíme schopnost zapamatovat si nové cizí slovo ve všech jeho podobách: zvukové, písemné, ve spojení s jinými slovy ve větách, a schopnost okamžitě rozlišit jeho mluvenou podobu. Toto „nadání“ je přímo úměrné procvičování pomocí audio CD a činností.

C) Obsah učiva

4. ročník - 3 hodiny týdně

Opakování základních dovedností ze 3. ročníku: princip kombinace – barvy, člen, podstatná jména a jejich množné číslo, číslovky 1 – 20 a rozlišení jednotného a množného čísla pomocí číslovek, tvar slovesa ve vazbě There is ... There are ...

Seznámení s principem sebehodnocení pro požadavky Společného evropského referenčního rámce, seznámení s obsahem jeho programu výuky pro 4. třídu.

Z hlediska mluvnického musíme vyučovat:

Nácvik mluvení a psaní se zkrácenými a spisovnými tvary slovesa být v idiomech typu: What's your name?

Soustavný nácvik nahrazování podmětu zájmeny: he, she, it, they.

Spojení těchto zájmen podmětů se zájmeny his, her, its, their v idiomech typu: I have a brother, his name is Bill.

Procvičení zájmen 1. a 2. osoby: I – my, we – our, you – your.

Podměty a tvary slovesa v čase prostém: koncovka –s.

I want the doll, please. He wants a new football. I live... He/She lives...

Číslovky 0 – 100 a jejich použití pro vyjádření stáří, adresy, telefonního čísla.

Otázka u slovesa být: Are you at school? Is he reading?

Zápor slovesa být: I am not at home.

Otázka Do you ...? Does Michael ...? Does he ... ?

Zápor I don't .... Michael doesn't ... He doesn't ...

Podstatná jména látková, nepočitatelná, pro jídlo a nápoje: cheese, ice cream, tea, butter, milk...

Přítomný čas průběhový: I am reading

Z hlediska slovní zásoby je potřeba zajímavými činnostmi uvést děti do anglických názvů:

Členů rodiny (sister, brother, mother, father a *synonyma*, parents, a family)

Lidí kolem nás (a friend, a teacher, child / children, boys, girls, classmates, baby)

Zvířátek-mazlíčků (a pet, a cat, a dog, a mouse, a horse, a hamster atd. dle zájmu ve třídě)

Prostředí ve kterém jsme (the Czech Republic, Prague, a city, a town, a village, the country,

A house, a flat, a block of flats, a garden, a park, a street, a farm, an island, forest, a swimming pool, school, home, a classroom)

Nejběžnějších věcí kolem nás (a car, a tree, a door, a window, a desk, a chair, a plane, a computer, a flower, a doll, a teddy, a toy, a book, a bag)

Nejběžnějších přídavných jmen (colours, big – large, small – little, hungry, thirsty, cold)

Nejběžnějšího jídla (eat, a snack, a sandwich, a candy bar, an egg, cookies, cheese, ham, salami, meat, fish, chicken, ice cream, chocolate, an apple, a pear, a strawberry, a cake, mushrooms, drink, a bottle, tea, water, milk, ice, coke – dle zájmu žáků!)

Základních časových pojmů (seasons: spring, summer, autumn, winter, the sun, snow, Christmas, Monday, Tuesday ..... today, the break

Slovesa označujících činnosti probírané v tomto ročníku: be, have, like, live, eat, drink, play, swim, go to school, read, sit, stand, sing, dance, open, walk, want, help

Jednoduché pokyny: put, go, come, open, close a s nimi spjaté předložky

Základní orientace v prostoru: left, right, middle a s nimi spojené předložky

Jednoduché obraty pro přání a dopisy: Merry Christmas and a happy new year. Happy birthday. Dear ... ! Greetings!

Pozdravy a poděkování.

Otázky rozvíjející základy ze 3. ročníku: What ...? What colour ...? Where ....?

5. ročník - 3 hodiny týdně

Opakování základních dovedností ze 3. a 4.r. v tématech: On my desk, In my bag, In my classroom.

Seznámení s požadavky Společného evropského referenčního rámce pro kompletní dosažení jazykové úrovně A1 a jeho program výuky pro 5. třídu.

Z hlediska mluvnického *opakujeme a upevňujeme zejména tyto dovednosti ze 4. třídy:*

Podstatná jména, jednotné a množné číslo (i nepravidelná)

Použití členu, číslovek a zájmen ve spojení s podstatnými jmény

Zájmena-podměty a zájmena přivlastňovací.

Slovesa v přítomném čase prostém: otázky, odpovědi včetně záporu.

Přítomný čas průběhový – další slovesa pro činnosti spojené s každodenním životem.

Procvičení otázek a odpovědí, včetně záporu.

Nová látka v 5. ročníku:

Sloveso have v idiomech: have got, have lunch

Základní modální slovesa: Can you ...? I must ...Let's...

Předložky pro určení místa a času.

Z hlediska slovní zásoby učíme děti podnětnými činnostmi:

Další pojmy pro určení času, použití čísel k vyjádření hodin (ten o'clock, half past one, twenty to one).

Denní program (go to school, go home, have lunch, do homework, watch TV, go to bed)

Školní rozvrh (anglické názvy školních předmětů spojených s označením dnů a částí dne)

Názvy hlavních evropských zemí (England, Great Britain, France, Germany, Sweden, Italy, Spain)

Názvy oblečení (a shoe, jeans, a sweater – dle zájmu žáků)

Názvy pokrmů (food, potatoes, lettuce – dle zájmu žáků)

Obraty spojené s nákupy (How many? How much? What is the price? – dle zájmu žáků)

Popis vzhledu (hair, eyes, tall, size, long, short, pretty, nice, young, the same)

Orientace v prostoru a pojmy spojené s cestováním (a hotel, the seaside, the beach, an airport, a bus, a taxi, a stop, a station, a ticket – dle zájmu žáků)

Pobyt na škole v přírodě, na výletě (my room – nábytek a vybavení, zoo - dle zájmu žáků)

Praktické dovednosti

Pro rozhovor v angličtině

- pozdravit dospělého i kamaráda v různou denní dobu a rozloučit se
- zeptat se, jak se někomu daří, a na tuto otázku odpovědět
- požádat o něco a poděkovat za to
- představit sebe, členy své rodiny a svého kamaráda nebo kamarádku
- zeptat se, jak se nový kamarád jmenuje a kde bydlí. na podobné otázky odpovědět
- domluvit se v obchodě s tím, že si pomáháme ukazováním
- jednoduše si povídat o své rodině a o tom, co máme rádi
- připravit si s kamarádem krátký rozhovor nebo scénku
- používat čísla a říct, kolik je hodin
- požádat o zboží v obchodě
- ptát se na to, kde lidé žijí, koho znají a co mají
- mluvit jednoduchými větami o svém domově, rodině, kamarádech

Při poslechu angličtiny

rozumět jednoduchým pokynům při vyučování

rozumět číslům

rozumět nahrávkám na cd k učebnici, na kterém mluví děti stejného věku

rozumět názvům nejdůležitějších věcí kolem nás

rozumět jednoduchým otázkám

rozumět jednoduchým větám o sobě a své rodině

Čtení

číst nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty.

v jednoduchém vyprávění poznat známá slova a věty.

pochopit, o čem je jednoduchý příběh s obrázky.

pochopit, o čem jsou krátké články.

najít základní informace, například kde a v kolik hodin.

rozumět krátkým zprávám na pohlednicích, sms.

Psaní

vyplnit ve formuláři jméno, bydliště a věk

napsat jednoduché blahopřání k narozeninám, k vánocům, pozdrav

napsat jednoduchými větami, kde bydlím a kdo jsem

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Receptivní řečové dovednosti v angličtině

Žák: - rozumí známým slovům a jednoduchým větám se vztahem k osvojovaným tématům

- rozumí obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů (časopisy, obrazové

a poslechové materiály) a využívá je při své práci

- čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty obsahující známou slovní zásobu

- vyhledá v jednoduchém textu potřebnou informaci a vytvoří odpověď na otázku

- používá dvojjazyčný slovník

Produktivní řečové dovednosti

Žák: - sestaví gramaticky a formálně správně jednoduché písemné sdělení, krátký text a odpověď na sdělení, vyplní své základní údaje do formulářů

- reprodukuje ústně i písemně obsah přiměřeně obtížného textu a jednoduché konverzace

- obměňuje krátké texty se zachováním smyslu textu

Interaktivní řečové dovednosti

Žák: - aktivně se zapojí do jednoduché konverzace, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem

- poskytne požadovanou informaci

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Výchova k myšlení v evropských globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá (naši sousedé v Evropě, život dětí v jiných zemích, zvyky a tradice národů Evropy, projekt My world, Places)

Multikulturní výchova

- Kulturní diference (respektování zvláštností různých etnik)
- Multikulturalita (specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost, význam angličtiny jako prostředku mezinárodní komunikace, projekt Communication), čtení a diskuse na stránkách „Culture Page“, které žáky seznamují s životem lidí v anglicky mluvících zemích

Osobnostní a sociální výchova

- Rozvoj schopností poznávání (cvičení pozornosti, soustředění)

- Komunikace (cvičení pozorování a aktivního naslouchání, komunikace v různých situacích, technika řeči)
- Poznávání lidí (projekt People, kulturní stránky)

Mediální výchova

- Tvorba mediálního sdělení (text komiksových bublin)

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu matematika.

Matematika – 1. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K dosažení cílových kompetencí je třeba, aby se žáci naučili:

- základním matematickým pojmům na základě aktivních činností každého žáka
- porozumět základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům
- rozvíjet zkušenosti s matematickým modelováním pomocí činností, kterými se žáci učí poznávat a nalézat situace, které dokážou matematicky popsat
- využívat zkušeností z domova i ze života
- aktivně vymýšlet slovní úlohy a efektivně využívat osvojených poznatků
- grafickým projevům – od kresleného obrázkového názoru k náčrtům
- postupně osvojovat matematické pojmy, početní výkony, postupy, základy jazyka matematiky a způsoby jejich užití

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Matematické vzdělávání v tomto období pomáhá žákům vnímat význam matematiky v životě. Žáci se učí vyjadřovat pomocí čísel. Matematika rozvíjí pozornost, vytrvalost, schopnost rozlišovat, objevovat, vytvářet různé situace. Žáci se učí svoji práci kontrolovat, srovnávat, učí se sebedůvěře, slovně i písemně vyjadřují výsledky svého pozorování. S vyjadřovacími schopnostmi se rozvíjí jejich schopnost uvažovat.

Vzdělávací oblast matematika je tvořena **čtyřmi tematickými okruhy**:

a) Číslo a proměnná

V tomto tematickém okruhu si žáci postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení). Přitom se dbá na tři složky:

- dovednost (provádění početních operací);
- algoritmické porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném);
- významové porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací).

b) Závislosti a vztahy

Žáci si v tomto tematickém okruhu na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Pomocí svých činností postupně pochopí, že změnou může být zvětšení, zmenšení, růst, pokles. Na poznání a pochopení závislostí navazuje v dalších obdobích práce s tabulkami, diagramy a grafy.

c) Geometrie v rovině a v prostoru

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Učí se měřit délku, poznávají základní jednotku délky. Učí se základy grafického projevu v geometrii.

d) Slovní úlohy

Jejich řešení je do značné míry nezávislé na znalostech a dovednostech školské matematiky. Při nich je třeba uplatňovat uvažování žáků, které později přechází v logické myšlení. Učí se řešit jednodušší úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď.

Matematika svým charakterem vyžaduje **činnostní pojetí**.

Do první třídy přicházejí děti s nestálou a rozptýlenou pozorností, mnozí neumějí naslouchat. V hodinách matematiky je dáván prostor k tomu, aby se žáci učili pozorně naslouchat slovům učitele. Pojmy čísel první desítky a početní výkony s nimi prováděné se vyvozují *zásadně pomocí žakovských pomůcek* a to hlavně konkrétních věcí a dále pomocí zástupného názoru a obrázků. Vždy ve spojení s manipulací každého žáka s uvedenými pomůckami. Tyto činnosti pomáhají lehce podchytit pozornost žáků. To také napomáhá tomu, že lze brzy individuálně pracovat s celým žakovským kolektivem, docílit pozornosti všech žáků. Pomůcky v rukou žáků a činnosti s nimi umožňují učiteli okamžitou zpětnou vazbu a možnost reagovat na úroveň zvládnutí učiva žáky.

Velmi dobrým prostředkem k rozvoji pozornosti i k projevu míry pochopení probíraného matematického učiva jsou *hovory žáků k činnostem*, při kterých početně vyjadřují své zkušenosti. Rozvíjí se přitom schopnost žáka vyjadřovat své myšlenky, posiluje se sebedůvěra žáka v jeho schopnosti.

Výchova pozornosti a sebedůvěry je úzce spjata s výchovou smyslu pro zodpovědnost, nyní za vlastní práci ve škole a za její výsledky, později pak za práci prováděnou v zaměstnání. Smysl pro odpovědnost za vlastní práci je úspěšně vytvářen, je-li žák brzy veden k samokontrolě. Tomu je v materiálech připravených pro činnostní výuku věnováno hodně prostoru.

Velký význam v matematice má *aktivita žáků*. Činnostní formy učení dávají dostatek možností k jejímu neustálému podněcování.

Činnostní učení matematice není založeno na výsledcích, které se objeví hned po jedné hodině činností zařazených do výuky náhodně, odděleně. *Toto učení naopak vyžaduje aplikaci činností do celého souboru hodin*. Uvědomujeme si, že ani jeden návyk se nemůže vytvořit jen v jedné hodině. Ani jeden matematický pojem nemůže být utvrzen během jedné vyučovací hodiny. Je nutné v řadě po sobě následujících vyučovacích hodin nechat daný pojem postupně objevit a přijmout všemi žáky, poznané učivo krátce v každé hodině procvičovat a nechat ho obohacovat novými žakovskými nápady a zjištěními. Každá vyučovací hodina, která je zařazena do určitého systému činností, svým dílem přispívá k vytvoření a upevnění vykládaného pojmu. Každá vyučovací hodina také individuálně přibližuje žákovi určité nové vědomosti. Proto musí každý žák dostat dostatečný prostor k pochopení učiva a k dovednosti o něm hovořit.

V systému vyučovacích hodin činnostního učení matematice vyplývá nové učivo z předcházejícího a zároveň je základem a oporou pro učivo následující. Za tohoto

předpokladu se často stává, že žáci nové učivo objeví sami a často jim ani nepřipadá nové. K tomu učitel žákům dopomáhá určitým upozorněním, otázkou nebo doporučením, co pozorovat. *Žákům je třeba dát dostatečný prostor na objev poznávaného jevu i na jeho zvládnutí a procvičení.*

K osvojení si nového učiva a ke zkonkrétnění vytvářených pojmů vedeme žáky především prostřednictvím individuálních činností se zvolenými konkrétními pomůckami. Velkou mírou přitom napomáháme rozvoji správného uvažování žáků.

Řešení slovních úloh formou individuálních činností spolu se slovním vyjadřováním úloh a odpovědí žáky, můžeme hodnotit jako *nejmocnější prostředek rozvoje chápavosti dětí*. Při tomto učení dovedeme postupně všechny žáky k tomu, že se dovedou o učeném jevu vyjadřovat v matematice jasně, souvisle a přesvědčivě.

Činnostní učení matematice je prakticky ověřený nástroj, pomocí něhož učitel snadno upoutává pozornost žáků, probouzí jejich představivost a postupně uvádí do pohybu myšlení každého žáka.

Při řešení slovních úloh je žák jejich tvůrcem, vynálezcem i řešitelem. Úsilí, které při tom žáci vynakládají, působí příznivě na jejich rozumový vývoj. Rozvíjena je přitom i samostatnost žáka a jeho tvořivost.

Podmínky pro dosažení dovedností žáka správně řešit slovní úlohy jsou:

- provádění různých praktických činností, které znázorňují určitou úlohu
- pokus o samostatné vyhledávání cesty řešení žákem a o vyjádření odpovědi náležející k dané úloze
- samostatné vymýšlení a formulování úloh podobných úlohám právě řešeným
- vymýšlení úloh příbuzných (s blízkým praktickým obsahem) žáky a předkládání obdobných úloh k řešení učitelem
- řešení obtížnějších úloh až po dokonalém zvládnutí úloh jednoduchých

Učebnice a pracovní sešity, které používáme, předkládají mnoho slovních úloh ze života, čímž jsou také dětem blízké a jasné. Metodické postupy v nich zvolené nejsou jednotvárné, upoutávají žáky, budí jejich zájem, mobilizují jejich pozornost.

Dosažení dobrých výsledků v hodinách matematiky vyžaduje:

- naučit žáky pozorně vnímat, co říká a dělá učitel a co odpovídají spolužáci
- učit žáky soustředit se na své činnosti, hovořit o nich, reagovat na upozornění učitele, vnímat práci a vyjadřování spolužáků
- pravidelným zařazováním činností do výuky dosáhnout při nich zručnosti žáků
- používat činnostních metod k dosažení aktivity žáků a jejich spoluúčasti při učení
- individuální účast každého na řešení a pozorování předloženého problému
- poskytnout každému žákovi dostatečný prostor k tomu, aby měl možnost vniknout do podstaty problému, o kterém se hovoří ve vyučování – porozumět učební látce

- pestré změny forem práce v průběhu roku, rozmanitost používaných pomůcek a tím dosažení zajímavosti výuky
- každodenní činnosti žáků a každodenní zpětnou vazbu mezi učitelem a žáky, to pak pomáhá učiteli vnímat a rozvíjet osobnost každého z nich
- aby vyučování matematice mělo nejen vzdělávací, ale i výchovný charakter, neboť tam kde tomu tak není, nebývá ani dobrý prospěch
- do vyučování často zařazovat úlohy, v nichž se odráží život obklopující dítě, to co dítě vidí, v čem má přímou účast, to potom snadno zařazuje do svých početních úvah a myšlenek
- časté sestavování úloh ze života samotnými žáky, neboť tvorba úloh, otázek a odpovědí napomáhá dobrému zvládnutí učiva, obměny slovních úloh
- propojování výuky matematiky s ostatními předměty, zvláště s prvoukou

Při vyučování matematice v prvním období základního vzdělávání při probírání určitého učiva:

- seznámíme žáky s prvním pojetím daného problému a motivujeme je
- užitím názorných pomůcek a konkretizací vedeme žáky postupně k pochopení problému, který je dán novou učební látkou
- provádíme třídění a srovnávání naučených vědomostí s vědomostmi již osvojenými
- provádíme cvičení s praktickým užitím získaných vědomostí
- necháváme žáky samostatně vymýšlet slovní úlohy, které vycházejí z jejich zkušeností
- provádíme cvičení k zautomatizování určité početní operace
- necháváme žáky při praktických činnostech objevovat potřebu nového početního výkonu
- látku pro počítání z paměti volíme tak, aby přispívala k dosažení dobrého zvládnutí probíraného učiva

V prvním období základního vzdělávání necháváme žáky pod vedením učitele matematické poznatky objevovat a formulovat je svými slovy. Učitel pak matematický pojem upřesní a správně ho formuluje.

Je potřeba často zařazovat počítání z paměti, a to po celé první období základního vzdělávání. Při počítání s malými čísly by nikdy nemělo být počítání z paměti nahrazováno písemným počítáním.

Po celé první období se v matematice kladou základy počítání z paměti. Žáci se učí způsoby pamětného sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru do 100 i do 1000. Řešení slovních úloh z paměti je třeba vždy spojovat s žakovým vysvětlením, jak k výsledku dospěl. V průběhu 1. – 3. ročníku je třeba, aby každý žák vyřešil mnoho jednoduchých slovních úloh. To není možné realizovat tehdy, pokud bychom měli zároveň vyžadovat klasické zápisy každé úlohy. Při řešení slovních úloh z paměti může žák používat konkrétní názor, nákres, náčrt a jiné svoje zobrazení a z něho formulovat výsledek a vysvětlit, jak k němu dospěl. U celé řady slovních úloh řešených činnostně z paměti mohou žáci objevit několik způsobů řešení úlohy. Zájem žáků o počítání z paměti se dobře probouzí vhodnou motivací, spojováním řešení

slovních úloh s individuálními činnostmi, častým vymýšlením slovních úloh žáky samotnými, a poznáním, že je v jejich schopnostech úlohy řešit.

C) Obsah učiva

1. ročník - 4 hodiny týdně

- vytváření představ o jednotlivých číslech na základě názoru
- přirozená čísla 1 až 5 – numerace, vidění počtu věcí do 5
- rozklady čísel
- tvoření slovních úloh žáky bez užití početních výkonů (ze začátku i bez znalosti číslic)
- porovnávání počtu věcí
- sčítání a odčítání přirozených čísel spojené s manipulačními činnostmi (do 5)
- slovní úlohy doplněné příkladem (do 5)
- přirozená čísla 1 až 10 – numerace, vidění počtu věcí do 10
- rozklady přirozených čísel do 10
- sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 10, názorné zavedení pomocí činností
- jednoduché slovní úlohy ze života řešené na základě manipulace í s věcmi i s penězi
- orientace v prostoru (před, za, vedle, vpravo, vlevo, dole, nahoře)
- automatizace spojů sčítání a odčítání do 10
- porovnávání počtu věcí, porovnávání čísel bez zápisu znamének nerovnosti
- přirozená čísla do 20 – numerace
- sčítání a odčítání v 2. desítce s využitím analogie s 1. desítkou (bez přechodu přes desítku), analogie musí vyplynout z individuálních činností žáků
- vztahy o několik více, o několik méně
- slovní úlohy ze života (obor do 20)
- poznávání geometrických tvarů, rovinných obrazců a těles – využití vhodných stavebnic, stavby podle předlohy i podle fantazie

Výuka matematiky má v 1. ročníku činnostní charakter. Vysvětlování početních výkonů v 1. a 2. ročníku provádíme na základě činností se skupinami předmětů. K názornému počítání nám slouží též jednoduché obrázky a značky kreslené dětmi. Při vytváření pojmu čísel a početních výkonů přecházíme od činností s trojrozměrnými předměty k připraveným pomůckám (kolečka, peníze, vystřižené obrázky) až ke kreslenému názoru v pracovních sešitech a názoru demonstračnímu. Také při vytváření slovních úloh a jejich obměn vycházíme z věcného názoru, především je však třeba využívat individuálních žákovských zkušeností.

Velmi vhodným tématem slovních úloh je obchodování spojené s manipulací s pomůckou „papírové mince a bankovky“.

Matematiku celého 1. ročníku vyučujeme hlavně v souvislosti s učivem prvouky, ale také v souvislosti s učivem českého jazyka (vymýšlení slovních úloh, vytváření otázek, vyjadřování se k činnostem).

2. ročník - 5 hodin týdně

- opakování učiva z 1. ročníku:
  - rozklady čísel do 10
  - numerace do 20
  - porovnávání čísel
  - automatizace spojů sčítání a odčítání do 20
  - jednoduché slovní úlohy spojené s názorem
- sčítání a odčítání s přechodem přes desítku vyvozené na základě manipulačních činností žáků
- přirozená čísla do 100 – numerace - vytváření představ čísel na základě názoru:
  - posloupnost přirozených čísel
  - počítání po desítkách, počítání po jednotkách v různých desítkách
  - čtení a zápis čísel, číselná osa
  - porovnávání čísel pojmenovaných i nepojmenovaných
  - zaokrouhlování čísel na desítky na základě práce s číselnou osou
- sčítání a odčítání v oboru do 100
  - sčítání a odčítání násobků 10
  - přičítání jednociferných čísel k celým desítkám i jejich odčítání od celých desítek (typy: $30 + 7$; $90 - 8$)
  - sčítání a odčítání v jednotlivých desítkách s využitím analogie s počítáním v 1. desítce vyplývající z individuálních činností žáků s pomůckami (typy: $32 + 6$; $57 - 4$)
  - sčítání a odčítání s přechodem desítek (typy: $49 + 5$; $25 + 30$; $71 - 4$; $93 - 20$; $80 - 15$)
  - sčítání a odčítání dvojciferných čísel (typy: $23 + 41$; $68 - 34$), počítání s „penězi“
  - vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání (využití při obchodování);
- názorné zavedení násobilky 1, 2, 5, 10, 3, 4, které je odvozeno z opakovaného přičítání stejných čísel
- činnosti vedoucí k pochopení násobilky a jejímu procvičování
- slovní úlohy, které vedou k pochopení úsudku několikrát více (s využitím peněz)
- geometrické tvary rovinné a prostorové, hry s tvary, modelování, rozlišování modelů těles i geometrických tvarů ve svém okolí
- rozvíjení prostorové představivosti – stavebnice, soubory krychlí, apod.
- rovné a křivé čáry
- praktické měření délek, jednotky délky: metr, centimetr
- jednotky času (hodina, minuta), poznávat, kolik je hodin na hodinách ručičkových i digitálních, orientace v čase

Výuka matematiky ve 2. ročníku má i nadále činnostní charakter. Všechny činnostní a počtářské dovednosti získané v 1. ročníku se využívají a dále rozvíjejí.

Pokračuje též rozvoj řečových dovedností žáků. Postupně se u žáků vytváří dovednost matematického vyjadřování.

Číselný obor se rozšiřuje do 100 činnostně, hlavně na základě manipulací s „peněží“ a za využití obrázkového názoru. Zdůrazňuje se řešení slovních úloh, neboť při jejich řešení se rozvíjí logické myšlení žáků a současně se upevňují a automatizují početní výkony. Automatizace početních výkonů vzniká na základě dokonalého pochopení probíraných algoritmů. Matematické dovednosti se ve 2. ročníku rozšiřují o početní operaci – násobení, která je vyvozována na základě činností s konkrétním názorem.

Násobení má přitom žák možnost objevit z opakovaného sčítání. Činnosti vedoucí k tomuto objevu a jeho ověřování provádíme s různými pomůckami, vhodnou pomůckou jsou peníze. Spoje násobitek 2, 5, 10 se v podstatě připravují již od 1. ročníku při opakovaném přičítání určitého čísla. Ve 2. ročníku tuto zkušenost žáků využijeme. Na základě činností žáci pochopí princip násobení a později i to, jak lze násobilky využít v praktickém životě. Obojí je základním předpokladem ke tvorbě slovních úloh na násobení žáky a k pozdější postupné automatizaci násobilkových spojů.

Geometrie ve 2. ročníku má motivační charakter. Je především zaměřena na hry s prostorovými a rovinnými tvary. Průpravou pro pozdější provádění náčrtů v geometrii je ve 2. r. kreslení různých rovných a křivých čar, jednotáček apod. Měření délek se provádí na konkrétních předmětech.

3. ročník - 5 hodin týdně

- opakování učiva z 2. ročníku:
  - počítání do 20 s přechodem přes 10
  - numerace do 100
  - sčítání a odčítání v oboru do 100
  - slovní úlohy vedoucí k sčítání a odčítání i k porovnávání o několik více, o několik méně
  - sčítání a odčítání do 100, příklady typu: $36 + 17$; $65 - 28$
- příprava písemného sčítání a odčítání do 100 na základě činností s pomůckami „desítky koleček“, „papírové mince a bankovky“
- slovní úlohy vedoucí k porovnávání rozdílem
- násobení a dělení v oboru násobitek do 100, automatizace spojů
- slovní úlohy vedoucí k násobení a dělení a rozlišování úsudků několikrát více, několikrát méně a jejich obměny
- na základě manipulačních činností rozlišovat úsudky: o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně
- násobení dvojciferných čísel jednociferným číslem (velká násobilka vyvozená činnostními postupy s oporou o zapsaný příklad)
- užití závorek v příkladech se dvěma početními výkony
- přirozená čísla v oboru do 1 000 – numerace:
  - vytvoření představy čísel na základě názoru: činnosti žáků s pomůckami „papírové mince a bankovky“, „čtvercová síť“

- posloupnost přirozených čísel, počítání po stovkách, desítkách, jednotkách
- čtení a zápis čísel
- práce s číselnou osou (využití čtverečků s napsanými čísly k manipulaci)
- porovnávání čísel
- zaokrouhlování čísel na stovky, na desítky
- sčítání a odčítání v oboru do 1 000:
  - sčítání a odčítání z paměti příklady typu:
 $241 + 7$; $325 - 3$; $530 + 40$; $490 + 60$; $380 - 20$; $240 - 50$; $300 - 8$; $600 - 40$
 (při sčítání a odčítání z paměti má nejvýše jedno číslo všechny tři číslice různé od nuly)
- seznámení s písemným sčítáním dvou trojčiferných čísel, odhady výsledků
- seznámení s písemným odčítáním dvou trojčiferných čísel, kontrola výpočtu sčítáním
- slovní úlohy s jedním početním výkonem a jejich obměny, nácvik jejich zápisů,
- seznámení s prováděním odhadu předběžného výsledku řešení slovních úloh
- slovní úlohy se dvěma početními výkony, využití námětů z obchodování
- rýsování přímek, vzájemná poloha (rovnoběžky, různoběžky), průsečík přímek
- bod ležící na přímce a mimo přímku, úsečka a její označování, odhadování a měření délky
- jednotky délky (metr, centimetr, milimetr, kilometr), jejich rozlišování, vytvoření správné představy o velikosti jednotek na základě činností, jednoduché převody (m, cm, km)
- čtverec a obdélník – jejich náčrty kreslené do čtvercové sítě i volně na papír
- rozvoj prostorové představivosti (stavby z krychlí na vrstvy), stavby podle předlohy
- tělesa kolem nás – poznávání geometrických tvarů
- jednotky času (hodina, minuta, vteřina), jednoduché převody, orientace v čase

Vyučování matematice ve 3. ročníku je stejně jako v předcházejících ročnících názorné, často spojené s aktivní činností všech žáků. Žákovských činností využíváme při výkladu i procvičování učiva. Velmi vhodné jsou činnosti s pomůckami „desítky koleček“ a „papírové mince a bankovky“, např. při obchodování, činnostní práce na číselných osách (využití čtverečků z tvrdšího papíru, nejlépe o straně 2 cm), činnosti s „dvoubarevnými kolečky“ (názorné rozlišování úsudků).

S numerací a počítáním v číselném oboru do 1000 je třeba začít **až po dokonalém zvládnutí numerace a počítání v oboru do 100** pokud možno všemi žáky. Rozšíření číselného oboru do 1000 je zařazováno až do 2. pololetí 3. ročníku. Proto se dobré zvládnutí všeho učiva náležejícího do číselného oboru do 1 000 nemůže předpokládat u všech žáků na konci 3. ročníku.

Pojetí početních výkonů, jak byly vysvětleny v 1. a 2. ročníku, se ve 3. ročníku nemění. Ve 3. ročníku se algoritmy početních postupů pamětného počítání rozšiřují o seznámení žáků s algoritmy písemného sčítání a odčítání. Zvládnutí algoritmů písemného sčítání a odčítání nepatří do závěrečné klasifikace ve 3. ročníku. Slovní

úlohy tvoří nedílnou součást učení početních výkonů. Velký význam mají slovní úlohy, které využívají číselné údaje z prostředí, které žáci znají.

Zařazování počítačových programů k procvičování učiva matematiky může být ve 3. ročníku pro žáky velmi oblíbenou činností.

V geometrii je třeba vést žáky tak, aby rozuměli krátkým textům úloh s geometrickým obsahem a aby dokázali popsat jednoduchý geometrický obrázek.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Žák:

- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků
- čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti
- užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose
- provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák:

- orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času
- popisuje jednoduché závislosti z praktického života
- doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Žák:

- rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci
- porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky
- rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině

Matematika v tomto období rozvíjí paměť žáků, jejich představivost, tvořivost, klade základy logického úsudku.

Matematické vzdělání přispívá k formování osobnosti žáků, rozvíjí důslednost, tvořivost sebedůvěru, sebekontrolu aj.

V systému individuální práce se slabšími žáky v matematice v prvním období základního vzdělávání má mimořádně velký význam správné a hojné používání názorných pomůcek, kreslených znázorňování, cvičení v sestavování vlastních úloh a jejich řešení, počítání z paměti.

Při činnostním učení základů matematiky se v prvním období základního vzdělávání nemusí vyskytovat beznadějně situace. Při dodržování základních zásad a metod

činnostního učení lze dosáhnout uspokojivých výsledků i u žáků s diagnostikovaným opožděným vývojem nebo různými „dys“ problémy.

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní rozvoj

- Sebepoznání a sebepojetí
- Psychohygienu
- Kreativita

Sociální rozvoj

- Mezilidské vztahy
- Komunikace

Morální rozvoj

- Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

Výchova demokratického občana

- Občanská společnost a škola

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Objevujeme Evropu a svět

Matematika – 2. období

Co by měl žák na začátku 4. ročníku v matematice umět

- numeraci do 100
- sčítat a odčítat přirozená čísla v oboru do 100 z paměti i písemně
- mít zautomatizovanou malou násobilku a dělení beze zbytku v oboru násobitek
- na základě činností s konkrétními předměty nebo s využitím kresleného názoru dovede řešit správně jednoduché slovní úlohy
- znalost početních výkonů s čísly do sta umí využívat k řešení jednoduchých úloh z praktického života, dovede jednoduché slovní úlohy vymýšlet i řešit s využitím počítání z paměti
- umí úsudkově rozlišovat o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně
- číst, psát a porovnávat přirozená čísla v oboru do 1 000
- užívat lineární uspořádání, zobrazovat čísla v oboru do 1 000 na číselné ose
- řešit činnostně s penězi slovní úlohy na téma obchodování, slovní úlohy vymýšlet, řešit a aplikovat osvojené početní operace

Ve 3. ročníku žáci sčítají a odčítají v oboru do 1 000 z paměti i písemně. Seznamují se též s násobením dvojčíferného čísla číslem jednocíferným. Na začátku 4. ročníku ale nelze předpokládat zvládnutí tohoto počítání v oboru do 1 000 všemi žáky.

Dále na konci 1. období žák

- zná jednotky času: 1 hodina, 1 minuta, rozlišuje je a ví, že $1 \text{ h} = 60 \text{ min}$
- orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času
- zná základní jednotku užívanou při vážení: 1 kg
- doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel
- rozlišuje základní geometrické obrazce (čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh) a geometrická tělesa (krychle, kvádr, válec, koule, jehlan, kužel), nachází ve svém okolí jejich reprezentaci
- zná základní jednotku délky 1 metr a ví, že $1 \text{ m} = 100 \text{ cm}$
- porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky
- rýsuje rovné čáry podle pravítka
- rozlišuje přímku a úsečku
- dovede označit bod, přímku, úsečku
- rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině
- dovede načrtnout základní rovinné obrazce

Činnostní výukou matematiky i nadále směřujeme postupně k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vedeme od prvopočátků žáky k provádění a pozorování činností, k hovoru o nich, k správnému pochopení učiva, k soustavné sebekontrolě, k využití matematických dovedností při řešení úloh ze života.

Matematika v tomto období rozvíjí paměť žáků, jejich představivost, tvořivost, klade základy logického úsudku. Matematické vzdělání přispívá k formování osobnosti žáků, rozvíjí u nich důslednost, tvořivost, sebedůvěru.

A) Cílové zaměření a výchovně vzdělávací strategie

Při rozvíjení klíčových kompetencí je třeba:

- osvojovat nové matematické pojmy na základě aktivních činností každého žáka
- činnostní rozšíření číselného oboru, utvrzení představy o desítkové soustavě
- předkládat nové poznatky ve spojení s předcházejícím učivem, uplatnění analogie pro zavedení početních výkonů v rozšířeném číselném oboru žáky
- využívat schopnosti žáků objevovat za vedení učitele další nové matematické poznatky na základě pozorování a rozlišování, vyslovovat závěry, pokoušet se o zobecňování
- postupně zdokonalovat přesnost matematického vyjadřování
- zařazovat praktické činnosti (např. měření, odhady, porovnávání velikostí a vzdáleností) s cílem získání správných představ a zručnosti
- spojovat nové poznatky v matematice s vědomostmi žáků získanými v běžném životě
- využívat matematických poznatků a dovedností žáky v praktickém životě
- používat peníze při činnostním řešení úloh s náměty z obchodování a v praktickém životě
- věnovat dostatek času nápadům žáků, jejich dotazům, ukázkám různých způsobů řešení úloh
- vyslovovat úsudky k úlohám, vytvářet předpoklady pro rozvíjení logického myšlení
- vytvářet obměny slovních úloh a matematických problémů pro různé obory činnosti lidí
- podporovat schopnost žáků rozumět grafickým schémátům tabulkám i jiným schematickým znázorněním, vytvářet jednoduchá schémata, vést žáky ke grafické gramotnosti
- praktické osvojování základních poznatků z geometrie

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Při výuce matematiky nelze stanovit přesnou hranici mezi etapou vytváření konkrétních představ a mezi etapou vytváření pojmů. Je to hlavně proto, že přechod k abstrakci trvá téměř u všech žáků dlouho a neprobíhá u všech stejně. Činnostní výuka matematice i v tomto období umožňuje, aby si žáci matematické pojmy osvojovali správně a s co nejmenší námahou. Proces abstrakce usnadňují žákům pomůcky, kterými si znázorňují, stejně jako v minulých letech, nové a dosud neosvojené početní situace. Proces abstrakce urychlují též nákresy, náčrty a geometrická zobrazení, ukazující vztahy mezi údaji v úloze.

Mnoho pojmů se i v tomto období utváří ve vědomí žáků postupně, na základě soustavně prováděných činností, neustálým obohacováním dosavadních představ. Ve vzájemné souvislosti se přitom rozvíjí celá řada pojmů současně: pojem čísla, pojem desítkové soustavy, pojem početních výkonů. Přitom se více dbá na praktické použití pojmů než na vyslovování definic (v tomto období není nutné po žácích definice požadovat). Jde hlavně o to, aby se představy žáků o číslech obohacovaly, aby chápali význam desítkové soustavy, aby dovednost početních výkonů s přirozenými čísly využívali při řešení slovních úloh a početních situací z běžného života a dovedli dobře úsudkově rozlišovat, kdy který početní výkon použít. Tyto dovednosti pak můžeme rozvíjet předkládáním různých výhod v počtech a zjednodušování výpočtů.

V celém 2. období žáky ve výuce matematiky podněcujeme k sebedůvěře, učíme je různými způsoby kontrolovat výpočty, uvažovat o možnostech výsledků, odhadovat. Žáci jsou tak soustavně vedeni k sebekontrolě a sebehodnocení, a to jak v aritmetice tak v geometrii.

Vzdělávací oblast matematika a její aplikace je tvořena čtyřmi tematickými okruhy:

a) Číslo a početní operace

V tomto tematickém okruhu si žáci 4. a 5. ročníku prohlubují dovednosti základních početních operací s přirozenými čísly. Na základě činností zvládli žáci v 1. období dobře numeraci do sta i do tisíce, mají správně vytvořený základ k chápání desítkové soustavy. Zpaměti sčítají a odčítají do sta a na základě analogie v první stovce počítají i jednoduché příklady v oboru do tisíce. Mají činnostně vytvořené konkrétní představy o násobení a dělení. Zvládli všechny spoje malé násobilky a dělení beze zbytku v oboru násobílek. Malá násobilka i dělení beze zbytku jsou procvičeny, ale jejich zautomatizování je třeba se nadále věnovat. Žáci se dále seznámili s tím, jak zpaměti násobit dvojciferné číslo jednociferným, poznali i dělení v oboru násobílek se zbytkem. Z písemných algoritmů se setkali s písemným sčítáním a odčítáním a násobením čísla jednociferným činitelem. Tuto dovednost je třeba přenést do rozšířeného číselného oboru přes tisíc. Při písemném počítání se opíráme o znalosti písemných algoritmů oboru do tisíce a znalost desítkové soustavy. K tomuto učivu nepřistupujeme jako k nové látce, ale necháváme žáky do písemných algoritmů sčítání, odčítání a násobení jednociferným činitelem vstupovat samostatně a individuálně (žáci se tak učí jeden od druhého pod dohledem učitele). Zpaměti se v oboru přes tisíc počítá jen výjimečně a to jen s takovými čísly, která obsahují jen jednu nebo nejvýše dvě číslice různé od nuly.

Novou látkou, kterou mají žáci v tomto období v okruhu početních operací dobře zvládnout, je písemné násobení dvojciferným činitelem, dělení se zbytkem zpaměti a písemné dělení jednociferným dělitelem. Žáky seznámíme i s písemným násobením trojciferným činitelem a písemným dělením dvojciferným dělitelem.

Do výuky zařazujeme v tomto tematickém okruhu vhodně i kalkulačku. Slouží například ke kontrole výsledků příkladů na písemné algoritmy či k výpočtům úloh z běžného života. Je třeba uvážit i to, že u písemného počítání jde jen o zvládnutí jednoduchých algoritmů, které se dají v hodině procvičit na jednom či dvou příkladech, provázených komentářem žáků. Je mnoho důležitějšího učiva, které je

třeba do vyučovacích hodin v tomto období zařazovat. Například zaokrouhlování, odhady, rozlišování úsudků, tak jak je uvedeno v dalších okruzích matematiky tohoto období.

b) Závislosti, vztahy a práce s daty

Úkolem stanoveným v tomto okruhu je vyhledávat, sbírat a třídit různé údaje, se kterými se v životě žáci setkávají. Orientovat se v jednoduchých tabulkách, číst z nich údaje, využívat je k porovnávání i výpočtům a naučit se též vyhledané údaje sestavovat do tabulek. Žák dále poznává i různé diagramy, seznamuje se s prvními grafy a učí se v nich orientovat. Učivo tohoto okruhu nezvládají všichni žáci stejným tempem. Je proto třeba u těchto úloh k žákům přistupovat diferencovaně, nechat je o problematice úloh a závislostech mezi veličinami často hovořit, dát všem čas k pochopení těchto záznamů. Se záznamy údajů vyjádřenými diagramy a grafy se budou žáci v životě velmi často setkávat. Takovým úlohám je třeba ve výuce věnovat pozornost a neopomíjet je. Dají se přitom dobře využít mezipředmětové vztahy, např. výsledky některých pokusů z přírodovědy, přehledy některých měření z pracovních činností, tabulky sportovních výkonů z tělesné výchovy aj. Tabulkově jsou uspořádány také jízdní řády, v nichž se žáci učí hledat. Mnohé informace v encyklopediích jsou rovněž uspořádány do diagramů a tabulek.

c) Geometrie v rovině a prostoru

Geometrie se ve 4. a 5. ročníku vyučuje již pravidelně, obvykle v samostatné vyučovací hodině, zařazované do rozvrhu každý týden. Vyžaduje-li to téma učiva, zařazujeme geometrické učivo do části hodiny aritmetiky. Některé partie učiva spolu velmi úzce souvisí.

Činnostním učením geometrii vytváříme jasné představy žáků o útvech v rovině a jejich vzájemné poloze, podporujeme rovněž rozvoj správné prostorové představivosti žáků. Od žáků v tomto období nežadáme, aby se učili definice nebo aby vlastnosti útvarů odříkávali zpaměti. Vedeme je k tomu, aby obrázek nebo model dovedli popsat svými slovy. Také rýsování základních útvarů v rovině spojujeme vždy s hovorem žáků o narýsovaném, k tomu přidáváme i rýsování poznaných útvarů podle jednoduchého popisu.

Základní představy o geometrických obrazcích a tělesech získává žák bezprostředně názorem, nelze předpokládat, že by si je mohl představit z definic. Základní jednotku délky 1m je potřeba mít ve třídě vyznačenou na určitém místě (vodorovně i svisle), žáci potřebují získat dobrou představu metru k odhadům délek i k základním převodům jednotek délky.

Při výuce obvodu a obsahu obrazců vycházíme z konkrétních situací kolem nás. Žáci snadno pochopí, že obvod obrazců se určuje jako součet délek jeho stran (součet úseček). Vytvoření jasné představy obsahu obdélníka jako počtu shodných jednotkových čtverců, kterými se dá daný obdélník pokrýt, se dá provést jen činností samotných žáků a hovorem o této činnosti. Na toto učivo stejným způsobem navazuje výuka geometrie i fyziky v 6. ročníku. Teprve když žák získá konkrétní představu o obsahu obdélníka, dokáže s porozuměním řešit i slovní úlohy z praktického života. Provádí-li žáci samostatně činnosti patřící k tomuto učivu,

vytvoří si jasné konkrétní představy a rozlišování obvodu a obsahu obdélníka nebo čtverce jim pak nečiní žádné problémy.

Cílem výuky geometrii v tomto období je tedy

- a) rozeznávat navzájem základní geometrické obrazce a rozpoznávat je na předmětech
- b) správně načrtnout, vystřihnout i narýsovat čtverec, obdélník a libovolný trojúhelník
- c) stanovit velikost obvodu čtverce, obdélníka a jiných čtyřúhelníků a narýsovaných trojúhelníků měřením a výpočtem, uvědomovat si, že obrazce zaujmají určitou plochu, kterou lze srovnávat se zvolenou jednotkou obsahu

d) Slovní úlohy

V 1. vzdělávacím období žáci řešili většinu *slovních úloh* z paměti. Důraz byl kladen na porozumění početním výkonům, jejich užití v úlohách ze života. Žáci byli od 1. ročníku vedeni k sestavování slovních úloh. Vymýšleli slovní úlohy s různou tematikou z každodenního života, tvořili k úlohám otázky, vyvolávali se navzájem, odpovídali. Postupně se učili rozlišovat úsudky o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně. K výsledku pak docházeli nejkratší cestou vlastní úvahou, často na základě názoru a výpočtem z paměti. Ke slovní úloze vymyšlené některým žákem dokázali ostatní pomocí jednoduchých pomůcek úlohu zobrazit, jindy si zase provést náčrt nebo i záznam základních údajů a ihned odpovídat s výsledkem. Potom vždy přidávali příklad náležející k úloze. U úloh řešených násobením nebo dělením přidávali úsudky typu: „Když 1 sešit stojí 8 Kč, tak 3 sešity budou stát 3krát více.“ Nebo „Když za 4 koláče zaplatím 28 Kč, tak za 1 koláč zaplatím čtyřikrát méně.“

Při častém užívání úsudků k řešení úloh z praktického života si žáci uvědomují smysl početních výkonů, správně je k úlohám přiřazují a dovedou též své úvahy zdůvodnit.

Řešení jednoduchých slovních úloh z paměti přenášíme i do 4. a 5. ročníku a necháváme žáky úlohy z praktického života vymýšlet a obměňovat. Do nich občas zařazujeme rozšířený číselný obor, s důrazem na úsudkové počítání.

Jedním z nejdůležitějších úkolů při výuce matematiky ve 2. vzdělávacím období je podpořit a rozvíjet schopnost žáků uvažovat a samostatně řešit jednoduché slovní úlohy z paměti. Žáky postupně vedeme i k samostatnému řešení zapsaných slovních úloh s jedním nebo dvěma početními výkony. Abychom tohoto cíle dosáhli, máme pro všechny žáky k dispozici soubory úloh s tematikou z různých oborů lidské činnosti, které jsou žákům blízké. Jejich výhodou je, že věcný obsah i pojmy, které tyto slovní úlohy obsahují, jsou přiměřené vědomostem a úrovni odpovídají věkovým zvláštěnostem myšlení žáků v tomto vývojovém období. Pro žáky máme připravené slovní úlohy srozumitelné, jejich vysvětlování neubírá proto čas vlastnímu řešení.

Pro mezipředmětové vztahy máme připraveny úlohy s vlastivědnou i přírodovědnou tematikou. Jsou zařazeny v pracovních sešitech pro 4. i 5. ročník.

Protože soustavné řešení slovních úloh výrazně přispívá k rozvoji myšlení žáků, je třeba slovním úlohám ve 4. a 5. ročníku věnovat nejméně polovinu času určeného k výuce matematiky v tomto vzdělávacím období. Slovní úlohy zařazujeme souběžně s numerickým počítáním.

K běžným slovními úlohám přibývají v tomto vzdělávacím období další úlohy, jejichž řešení vyžaduje zvláštní postup. Žáci přitom dojdou k poznání významu jednoduchého zápisu podmínek slovní úlohy, se kterým se i v 1. vzdělávacím období setkávali.

V tomto období vedeme žáky k samostatnému úsudku při řešení slovních úloh a dbáme přitom na zapojení všech žáků do výuky. Je třeba cvičit smysly žáků, předkládat jim nadále nové typy úloh pomocí konkrétního názoru, zadávat jim k pozorování různá schémata, grafy a tabulky. Žáky necháváme objevovat vše, na co mohou přijít sami, dbáme na jejich samostatnost při činnostech, přizpůsobujeme vyučovací postup jejich chápání, vzbuzujeme zájem žáků zajímavými úlohami i jinými motivacemi.

C) Obsah učiva

4. ročník - 5 hodin týdně

Opakování a procvičování učiva v oboru do 1 000:

- numerace - přirozené číslo v desítkové soustavě, činnosti ve skupinách s pomůckami, posloupnost čísel, jejich čtení a psaní, práce s číselnou osou, porovnávání a zaokrouhlování čísel
- početní výkony
- pamětné sčítání a odčítání s využitím analogie s počítáním do sta, vlastnosti sčítání a odčítání přirozených čísel
- upevňování a automatizace násobilkových spojů spojené s činnostmi a jednoduchými slovními úlohami z různých oborů lidské činnosti, zadávané úlohy žáci obměňují a sami vymýšlejí další podobné úlohy
- vlastnosti násobení (záměna činitelů)
- pamětné násobení dvojciferného čísla číslem jednociferným
- činnostní vyvození dělení se zbytkem v oboru násobitek, jeho procvičování; toto učivo je vhodné spojovat s řešením praktických úloh
- písemné sčítání, odčítání a násobení jednociferným činitelem v oboru do 1 000
- úsudkové počítání, rozlišování úsudků
- řešení slovních úloh z praktického života, mezipředmětové vztahy
- práce s tabulkami a diagramy
- čtení údajů z tabulek v učebnici a pracovních sešitech
- sestavování podobných tabulek žáky
- pozorování diagramů zařazených do učebnice, hovor o nich, vyvození vztahů mezi čísly

Nová látka-aritmetika

- vyvození písemného dělení jednociferným dělitelem v oboru do 1000, zkouška násobením

- rozšíření číselného oboru nad 1 000, desítková soustava, čtení a psaní čísel, jejich porovnávání, zaokrouhlování, v numeraci můžeme rozšiřovat číselný obor až do milionu
- práce s číselnou osou, ve 4. ročníku je vhodné zůstat u znázorňování v oboru do 10 000
- řešení slovních úloh prolíná celým obdobím, kdy se rozšiřuje číselný obor, většinou se počítá s čísly kolem tisíce, jde o dovednost řešení slovních úloh, které je třeba věnovat soustavnou pozornost
- přičítání a odčítání desítek, stovek a tisíců z paměti v oboru rozšířeném nad tisíc
- písemné sčítání a odčítání v rozšířeném oboru (vyvozuji žáci sami), odhady výsledků
- násobení a dělení přirozených čísel 10, 100 a 1 000 z paměti
- vyvození násobení a dělení čísel zakončených nulami
- algoritmus písemného násobení dvojciferným činitelem, odhady výsledků
- vlastnosti násobení
- dělení jednociferným dělitelem

Geometrie v rovině a prostoru

- základní útvary v rovině a prostoru, jejich rozlišování
- měření délek, délka úsečky, rozměry obrazců, délky hran těles
- jednotky délky, jednoduché převody jednotek
- přímka, polopřímka, úsečka, bod, rýsování a popis
- kružnice, kruh, rozlišení, rýsování a popis
- kolmice a rovnoběžky, rýsování a náčrty
- jednoduché konstrukce čtverce, obdélníku a pravoúhlého trojúhelníku, náčrty
- grafické sčítání úseček, určení obvodu trojúhelníků a čtyřúhelníků sečtením délek stran, využití v úlohách z praktického života

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

- slovní úlohy, které jsou zadané netradičním způsobem a vyžadují třídění a rozlišování údajů řešení, úlohy, které se neobejdou bez nákresů
- úlohy vyžadující činnost rozdělování na stejné části, skládání částí do celku
- magické čtverce a úlohy k procvičování prostorové představivosti

5. ročník – 5 hodin týdně

Učivo - dokončení oboru přirozených čísel:

- procvičování všech početních výkonů při počítání z paměti, automatizace násobkových spojů a dělení v oboru násobílek beze zbytku i se zbytkem
- početní výkony s přirozenými čísly a jejich vlastnosti (komutativnost, asociativnost, distributivnost)

- písemné algoritmy početních operací: sčítání, odčítání, násobení, (algoritmus písemného násobení procvičujeme hlavně při násobení čísel jednociferným nebo dvojciferným činitelem, u násobení čísel víceciferným činitelem volíme příklady typu: 25048 · 3060, 5137 · 32000, tj. takové příklady, při jejichž řešení žák prokáže, že algoritmu rozumí)
- písemné dělení jednociferným a dvojciferným dělitelem
- rozšíření číselného oboru přes milion - numerace
- zaokrouhlování přirozených čísel
- provádění odhadů a kontrola výsledků početních operací
- počítání na kalkulátorech - využívání při kontrole výpočtů i při řešení některých slovních úloh
- slovní úlohy na jeden nebo dva početní výkony
- slovní úlohy z praktického života a jejich obměny
- čtení údajů z tabulek a diagramů
- využívání nákresů a tabulek při řešení slovních úloh
- vyhledávání a třídění číselných informací z praktického života
- čtení vhodně sestavených údajů z tabulky a vytváření grafu
- orientace v jízdním řádu
- procvičování rýsování základních geometrických útvarů v rovině (rýsování podle popisu slovního i písemného, slovní ústní popis narýsovaného - procvičování zručnosti i vyjadřování v geometrii)
- jednotky délky a jejich převody, měření délky
- obvod různých rovinných obrazců - trojúhelníků, čtyřúhelníků i libovolně zvolených mnohoúhelníků
- obsah čtverce a obdélníku pomocí čtvercové sítě, základní jednotka obsahu
- osově souměrné útvary - jejich rozlišování, určení osy souměrnosti přeložením rovinného obrazce
- základní útvary v prostoru, prostorová představivost

Rozšiřující učivo - činnostní vyvození počítání s desetinnými čísly:

Do výuky matematiky v posledním čtvrtletí 5. ročníku je vhodné zařadit počítání s desetinnými čísly v peněžním modelu. Při hře s pomůckou papírové mince a bankovky začnou žáci sami a lehce desetinná čísla s jedním nebo dvěma desetinnými místy psát, porovnávat a zaokrouhlovat. Snadno je také budou sčítat a odčítat. Činnostní zařazení desetinných čísel v peněžním modelu do 5. r. jako přípravné učivo značně ulehčí žákům přechod do 6. ročníku.

Nestandardní aplikační úlohy a problémy:

- slovní úlohy, které se řeší netradičním způsobem
- číselné a obrázkové řady
- „magické“ čtverce

- úlohy vyžadující prostorovou představivost
- úlohy matematických soutěží

V 5. ročníku se dokončuje počítání v oboru přirozených čísel, číselný obor se rozšiřuje do milionu i přes milion. Žáci se tedy naučí číst a psát čísla do milionu i přes milion, porovnávají je a zaokrouhlují. Protože se písemným algoritmům základních početních výkonů věnovalo již dost vyučovacího času, nečiní žákům žádné potíže přejít k písemným algoritmům v rozšířeném číselném oboru.

Při opakování a procvičování učiva respektujeme individuální potřeby žáků a procvičování přizpůsobujeme jejich potřebám. Je třeba si povšimnout i toho, do jaké míry je zautomatizována malá násobilka, jak ji žáci dovedou využívat při písemném řešení algoritmů.

Do výuky matematiky v 5. ročníku nezařazujeme příliš často písemné počítání s čísly pěti a vícecifernými. Takové příklady je vhodné do výuky zařazovat pouze přiměřeně.

Výuka se v tomto ročníku neobejde bez diferenciaci. Protože předcházející výuka měla činnostní charakter, mnozí žáci zvládli desítkovou soustavu výtečně a běžné algoritmy pro písemné výpočty jim nečiní potíže. Vedle toho jsou však ve třídě i žáci, kteří potřebují některé učivo zopakovat a upevnit. Učitel to musí mít na zřeteli, aby na konci 5. ročníku všichni žáci splnili očekávané výstupy.

Novým učivem aritmetiky 5. ročníku je dělení dvojciferným dělitelem. Toto učivo mohou zvládnout jen ti žáci, kteří se naučili správně písemně dělit čísla jednociferným dělitelem. Novým učivem geometrie je výpočet obsahu obdélníka a čtverce vyvozený činnostně i se základní jednotkou obsahu.

Velkou pozornost v 5. ročníku věnujeme úsudkovému počítání, řešení slovních úloh se základními úsudky, slovních úloh s více početními výkony, úloh řešených na základě geometrických náčrtů a úloh řešených neobvyklým způsobem. Naším cílem je dosažení samostatnosti žáků při řešení úloh. Soustavně je třeba nechávat žákům možnost úlohy obměňovat nebo sestavovat nové úlohy se zvolenou tematikou.

Materiály, které používáme pro výuku v 5. ročníku, jsou připraveny tak, aby pomohly procvičovat základní učivo z nižších ročníků a početní výkony oboru do milionu. Připravené slovní úlohy napomáhají procvičit úsudky, předkládají jednoduché i náročnější úlohy.

Důležité je, že všechny učební materiály pomáhají při diferenciaci žáků. Obsahují celou řadu úloh s rozličnou tematikou pro nadané žáky, umožňují žákům provádět sebekontrolu, napomáhají jejich sebehodnocení. Spojují matematiku s mnohými dalšími vyučovacími předměty. Dávají příležitost k zařazování vhodných projektů do výuky.

Činnosti umožňují aktivní zapojování všech žáků do výuky. Žáky při nich přivádíme k samostatnému myšlení nad předloženými problémy, ke schopnosti o věcech a jevech uvažovat a vytvářet hodnotící soudy. Postupně se u žáků rozvíjí i schopnost vyhledávat a třídit informace, logicky myslet a zodpovědně se rozhodovat.

Výukou matematiky směřujeme v 5. ročníku k tomu, aby pokud možno všichni žáci dosáhli očekávaných výstupů určených pro 2. vzdělávací období. Umožňujeme

také individuální rozvoj žáků. Vyučování vyžaduje v tomto období individualizaci a diferenciaci.

Činnostní výuka ve své podstatě umožňuje, aby každý žák mohl pracovat podle svých možností a individuálně se rozvíjely předpoklady žáků pro další úspěšné vzdělávání na 2. stupni.

V 2. vzdělávacím období zdůrazňujeme v matematice to učivo, které má význam pro praktický život žáků a pro jejich další vzdělávání. K matematickému učivu se váže schopnost žáků užívat jednoduché úsudky při řešení slovních úloh z praktického života.

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Číslo a početní operace

Žák - využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení

- provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel
- zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák - vyhledává, sbírá a třídí data

- čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy

Geometrie v rovině a prostoru

Žák - narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník, kružnice),

užívá jednoduché konstrukce

- sčítá a odčítá graficky úsečky, určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran
- sestrojí rovnoběžky a kolmice
- určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu
- rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

Žák - řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky

- činnostně se na konci 5. ročníku seznamuje s desetinným číslem tak, jak je v možnostech žáků samostatně toto rozšíření číselného oboru objevit; s desetinným číslem se žáci seznamují v peněžním modelu při obchodování a činnostech s pomůckou papírové peníze.

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní rozvoj

- Rozvoj schopností a poznávání
- Sebepoznání a sebepojetí
- Seberegulace a sebeorganizace
- Psychohygienu
- Kreativita

Sociální rozvoj

- Mezilidské vztahy
- Komunikace

Morální rozvoj

- Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- Hodnoty, postoje, praktická etika

Environmentální výchova

- Vztah člověka k prostředí

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu informatika v 5. ročníku.

Informatika

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K dosažení klíčových kompetencí je třeba:

- seznamovat žáky se základními funkcemi počítače
- uvědomit si úlohu rychlých informací v dnešním moderním světě
- umět správně komunikovat telefonem (pevná linka, mobil)
- ukázat, jak se dají v současnosti využívat informační a komunikační technologie
- naučit se svoje soubory informací vytvářet, ukládat a opět vyhledávat
- seznámit se s tím, jak přijímat a odesílat zprávy e-mailem
- učit žáky pracovat s textem a obrázkem v textovém editoru
- poznat možnost získávání a předávání informací pomocí internetu

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět informatika je vyučován 1 hodinu týdně v 5. ročníku. Charakter výuky informatiky je činnostní. Výuku orientujeme tak, aby žáci dovednosti a znalosti získávali výhradně na základě individuální nebo maximálně dvoučlenné skupinové práce s počítači, periferiemi a používaným softwarem. Žáci provádějí takové činnosti, které vedou k získání základních znalostí a dovedností z oblasti práce s ICT technologiemi výhradně uživatelského charakteru, ale tak, aby je mohli dále rozvíjet na druhém stupni základního vzdělávání. Cílem naší práce je vybavit žáka takovými kompetencemi, které mu umožní ICT technologie v budoucnosti cílevědomě využívat při učení a později též při organizaci svého života. Dovednosti získané ve vzdělávacím oboru Informační a komunikační technologie umožňují žákům aplikovat výpočetní techniku s bohatou škálou vzdělávacího softwaru a informačních zdrojů ve všech vzdělávacích oblastech základního vzdělávání. Získané dovednosti jsou v informační společnosti nezbytným předpokladem pro uplatnění na trhu práce i podmínkou k efektivnímu rozvíjení profesní a zájmové činnosti.

C) Obsah vyučovacího předmětu informatika – 1 hodina týdně

1) Historie informací

s - pojem informace
část)

- Starověk
- Středověk
- Novověk

(Mezipředmětové vazby
vlastivědou - historická

2) Seznámení s počítačem

- z čeho se počítač skládá
- monitor
- klávesnice
- myš
- přídatná zařízení
- zapnutí počítače
- uživatelský účet
- hardware a software

(Mezipředmětové vazby s
pracovními činnostmi)

3) Hygiena práce u počítače

Malování
zdraví)

- základní popis okna
- plechovka
- nový dokument
- štětec
- úsečka
- předdefinované tvary - obdélník, elipsa, zaoblený obdélník (Mezipředmětové
vazby - více barev
výchozí) - mnohoúhelník
- nastavení více barev, kapátko, lupa
- ukládání a otevírání dokumentu
- označování pomocí nástroje výběr
- přesouvání
- výběr libovolného tvaru
- křivka, soustředné kružnice
- kopírování
- klávesové zkratky
- mazání pomocí klávesy Delete
- vkládání textu do obrázku
- stínování
- vícebarevná textura
- překlopení, otáčení, zkosení, změna velikosti, velikost obrázku
- příprava obrázku před tiskem, vlastní tisk

(Mezipředmětové vazby s
přírodovědou - ochrana

- 5) **Windows - základní informace o systému**
 - důležité ikony na ploše (*Mezipředmětové vazby s angličtinou*)
 - hlavní nabídka
 - nabídka Start
 - příslušenství
 - programy, dokumenty a soubory
 - složka - vytvoření, označování a otvírání, přejmenování
 - okno složky - změna velikosti, posouvání
 - mazání jedné a více složek najednou
 - přesun složek
 - kopírování
 - přehled ve složkách
 - velikost složky a dokumentu
 - změna pozadí, vlastní spořič na pozadí
 - spořič obrazovky, vzhled plochy
- 6) **Textový editor - Microsoft Word - úvodní část**
 - základy psaní - velká písmena, diakritika, zvláštní znaky
 - základní funkce textového a grafického editoru (*Mezipředmětová vazba s Čj a Aj*)
 - dokument - nový dokument, otevření a zavření dokumentu
 - práce s textem
 - označování, mazání, vkládání textu, přesun textu
 - písmo
 - základní formát písma, velikost, font, barva písma,
 - náhled
 - kopírování
 - úprava dokumentu - odstavce, dopisový formát, odsazení 1.řádku, pravítko
 - uložení dokumentu
 - obrázek - vkládání obrázků z Klipartu
 - úprava obrázku
 - obtékání textu
 - okraje
 - WordArt
- 7) **Počítačové sítě - úvodní část**
 - lokální síť
 - globální síť - Internet
 - prohlížeč - Internet Explorer, ostatní prohlížeče
 - hypertextové odkazy
 - vyhledávací stránky, vyhledávání pomocí klíčových slov
 - stahování - obrázky
- 8) **Elektronická pošta - program Microsoft Outlook - úvodní část**
 - nový dopis, úprava textu, přečtení dopisu, odpověď
 - adresy na stejném serveru

- mazání nepotřebných zpráv
- příloha
- předat dál

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- chápe společenský tok informací - vznik-přenos-transformace-zpracování - distribuce informací
- využívá základní standardní funkce počítače a jeho nejběžnější periferie
- respektuje pravidla bezpečné práce s HW i SW a postupuje poučeně i v případě jejich závad
- chrání data před poškozením, ztrátou a zneužitím
- při vyhledávání informací na internetu používá jednoduché a vhodné cesty
- vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích
- komunikuje pomocí internetu či jiných běžných komunikačních zařízení
- pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru
- ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

- Rozvoj schopností a poznávání
- Kreativita
- Mezilidské vztahy
- Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

Výchova demokratického občana

- Občan, občanská společnost a stát

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá
- Objevujeme Evropu

Multikulturní výchova

- Lidské vztahy

Mediální výchova

- Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu prvouka, ve 4. a 5. ročníku v předmětech přírodověda a vlastivěda.

Prvouka

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Prvouka má v 1. období nejen vzdělávací, ale i výrazný výchovný charakter. Upevňuje a rozšiřuje nabyté informace o svém nejbližším okolí, které je mimo jiné také shrnuto ve školním projektu Naše Ostopovice, dále u žáků vytváří vztah k životu, k přírodě, k vlasti, k ostatním lidem i k sobě samým.

Žáci se zde učí také základním pracovním a režimovým návykům, získávají vědomí odpovědnosti za vlastní zdraví a bezpečnost, vědomí sounáležitosti s lidmi, přírodou, věcmi a ději kolem sebe.

Charakteristické pro výuku Prvouky v 1. období základního vzdělávání je také její prolínání s učivem ostatních předmětů.

Žáci si rozšiřují a poznávají látku především na základě pozorování, pokusů, vycházek, tříděním obrazového materiálu a vyhledáváním informací. Je kladen důraz na tvořivou činnost, aktivitu, propojení vlastní zkušenosti s novým poznatkem, aktivizování a zapojení všech smyslů dětí a spojení vědomostí s citovým prožitkem, které vedou k dobrému zapamatování i k výchovnému působení na žáky. Používá se co nejvíce vyučovacích metod, z nichž převládají metody slovní, názorně-demonstrační, praktické a aktivizující žáka.

Učivu jsou v 1. a 2. ročníku určeny 2 hodiny týdně, ve třetím ročníku 3 hodiny týdně, a to podle Vzdělávacího programu Tvořivá škola.

Výchovné a vzdělávací strategie

Ve vyučovacím předmětu Prvouka žáci využívají vlastní zkušenosti a jsou vedeni tak, aby docházeli k novým poznatkům zejména na základě vlastních činností a přímého pozorování.

Je kladen důraz na všeobecný rozvoj vědomostí, dovedností a postojů žáků tak, aby je žák nejen znal, ale dokázal je využít i v běžném životě.

Ve vyučovacím předmětu Prvouka jsou zařazovány převážně metody slovní, názorně-demonstrační, praktické a aktivizující žáka, například vyprávění, rozhovor (je třeba dát dětem prostor k vyjádření svých názorů), vycházky, exkurze (místní knihovna, církevní budovy, památníky, muzeum), návštěva dopravního hřiště, výroba didaktických pomůcek, účast na výukových programech zaměřených na určité téma, projektová výuka, pozorování přírody, uspořádání výstavek, pokusy, třídění a vyhledávání materiálů a informací, hry, rébusy, hádanky, osmisměrky, dramatická výchova, vystoupení, besídky, brigády, besedy.

Prvouka 1.ročník – 2hodiny týdně

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
Uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu.	Identifikuje dopravní značky a jako účastník silničního provozu se jimi řídí.	Dopravní značky – přechod pro chodce, zákaz vjezdu všech vozidel, dej přednost v jízdě, Stůj, dej přednost v jízdě!, hlavní silnice	KU, KŘP, KSP, KO	VDO1	návštěva dopravního hřiště, didaktické materiály a hry k dopravní výchově
Pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě).	Pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě). Popíše rozdíl mezi městem a vesnicí.	Obec	KU, KŘP, KK	GV1, EV4, VDO2	vycházka po obci a do města
Pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.	Pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.	Lidé a čas – kalendářní rok	KU, KŘP, KK	EV4	vycházka do přírody
Rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti.	Rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti.	Lidé a čas	KU, KŘP, KSP, KO	OSV a1	práce s kalendářem, práce s hodinami, minulost obce (besedy, místní výstavy...)
Roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě.	Roztřídí známé přírodniny podle nápadných znaků. Rozlišuje živou a neživou přírodu. Charakterizuje daný ekosystém na základě názornosti a popíše	Pole, louka, les	KU, KŘP	EV1	vycházka, práce s obrazovým materiálem; místo, o které se staráme – rybník Šelše

	živočichy a rostliny, které se zde nacházejí.				
Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví.	Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví.	Péče o zdraví, zdravá výživa	KU, KŘP, KSP, KO	OSV a2	soutěž Zdravé zuby, společná snídane
Rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost.	Pojmenuje věci, které běžně používá.	Přírodniny, suroviny, výrobky	KU, KŘP, KK	EV 1,4	výukový program Pečení chleba, výlet do okolí, Hitlerova dálnice
Dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.	Dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.	Péče o zdraví	KŘP, KSP, KO	OSV a3, MUV1	dramatická výchova
Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům.	Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům.	Naše škola	KŘP, KK, KSP, KO	OSV b1, MUV1-3, VDO1,2	projekty zaměřené na státy Evropy i jiných světadílů

Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi.	Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi.	Moje rodina	KŘP, KK, KSP, KO	OSV b1,2, VDO 1,2	tvorba rodokmenu, dramatická výchova
Odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností.	Odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností.	Práce a volný čas	KŘP, KK, KSP, KO	OSV b1, VDO1,2	práce rodičů, exkurze do zaměstnání rodičů, dramatická výchova
Uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost.	Uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka. Dodržuje české tradice a zvyky.	Zvyky a tradice	KU, KŘP, KK, KSP, KO	OSV a1, MUV1, VDO 1,2	dramatická výchova, prohloubení vědomí tradičních svátků v ČR a lidových zvyků v Ostopovicích
Chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě.	Chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě.	Soužití lidí	KŘP, KSP, KK, KO	OSV c1, VDO2	dramatická výchova, beseda s policistou
Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech.	Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech.	Situace hromadného ohrožení	KŘP, KK, KSP, KO	OSV c1,2	dramatická výchova, beseda

Prvouka 2.ročník – 2hodiny týdně

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
Vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí.	Vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí.	Domov, Cesta do školy	KU, KŘP, KK	VDO1	vycházka
Uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu.	Identifikuje dopravní značky a jako účastník silničního provozu se jimi řídí.	Dopravní značky – přechod pro chodce, přechod pro cyklisty, zákaz vjezdu všech motorových vozidel, stezka pro chodce, stezka pro cyklisty, hlavní pozemní komunikace, dej přednost v jízdě, příkázaný směr jízdy, děti; Stůj, dej přednost v jízdě!	KU, KŘP, KSP, KO	VDO2	návštěva dopravního hřiště, didaktické materiály a hry k dopravní výchově
Začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě).	Pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě). Popíše rozdíl mezi městem a vesnicí.	Obec	KU, KŘP, KK	GV1, EV4, VDO2	vycházka po obci a do města

Pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.	Pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.	Lidé a čas – kalendářní rok	KU, KŘP, KK	EV4	vycházka do přírody, terénní batohy
Využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti.	Rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti.	Lidé a čas	KU, KŘP, KSP, KO	OSV a1	práce s kalendářem, práce s hodinami, minulost obce (besedy, místní výstavy...)
Roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě.	Roztřídí známé přírodniny podle nápadných znaků. Rozlišuje živou a neživou přírodu. Charakterizuje daný ekosystém na základě názornosti a popíše živočichy a rostliny, které se zde nacházejí.	Pole, louka, les	KU, KŘP	EV1	vycházka, práce s obrazovým materiálem, terénní batohy; místo, o které se staráme – rybník Šelše
Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a	Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví.	Péče o zdraví, zdravá výživa	KU, KŘP, KSP, KO	OSV a2	tvorba potravinové pyramidy, mapa orgánových soustav, soutěž Zdravé zuby, společná snídane

činnostmi vztah ke zdraví.	Zná a chápe pravidla zdravé výživy.				
Rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost.	Pojmenuje věci, které běžně používá, a pozná, z čeho jsou vyrobeny.	Přírodniny, suroviny, výrobky	KU, KŘP, KK	EV1,4	výukový program Pečení chleba, výlet do okolí, Hitlerova dálnice
Dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.	Dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.	Péče o zdraví	KŘP, KSP, KO	OSV a3, MUV 1	dramatická výchova
Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům.	Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům.	Naše škola	KŘP, KK, KSP, KO	OSV b1, MUV 1-3, VDO1,2	projekty zaměřené na státy Evropy i jiných světadílů
Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi.	Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi.	Moje rodina	KŘP, KK, KSP, KO	OSV b1,2 VDO 1,2	tvorba rodokmenu, dramatická výchova
Odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností.	Odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností.	Práce a volný čas	KŘP, KK, KSP, KO	OSV b1, VDO 1,2	práce rodičů, exkurze do zaměstnání rodičů, dramatická výchova
Uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské	Uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, soužití,	Zvyky a tradice	KU, KŘP, KK, KSP, KO	OSV a1, MUV1, VDO1,2	dramatická výchova, tvorba časové osy, prohloubení vědomí tradičních svátků v ČR

společnosti, soužití, zvyčích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost.	zvyčích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost. Dodržuje české tradice a zvyky.				a lidových zvyků v Ostopovicích
Chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě.	Chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě.	Soužití lidí	KŘP, KSP, KK, KO	OSV c1, VDO2	dramatická výchova, beseda s policistou
Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech.	Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech.	Situace hromadného ohrožení	KŘP, KK, KSP, KO	OSV c1,2	dramatická výchova, beseda

Prvouka 3roč.- 3hodiny týdně

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
Vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí.	Vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí.	Domov, Cesta do školy	KU, KŘP, KK	VDO1	vycházka, vytvoření plánu cesty
Uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu.	Identifikuje dopravní značky a jako účastník silničního provozu se jimi řídí.	Dopravní značky – přechod pro chodce, přechod pro cyklisty, zákaz vjezdu jízdních kol, stezka pro chodce, stezka pro cyklisty, hlavní pozemní komunikace, dej přednost v jízdě, přikázaný směr jízdy, děti; Stůj, dej přednost v jízdě!	KU, KŘP, KSP, KO	VDO2	návštěva dopravního hřiště, didaktické materiály a hry k dopravní výchově
Začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě).	Začlení svou obec (město) do příslušného kraje, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě). Popíše rozdíl mezi městem a vesnicí.	Obec	KU, KŘP, KK	GV1, EV4, VDO2	vycházka po obci a do města

Pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.	Pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.	Lidé a čas – kalendářní rok	KU, KŘP, KK	EV4	vycházka do přírody, terénní batohy
Využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti.	Využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti.	Lidé a čas	KU, KŘP, KSP, KO	OSV a1	práce s kalendářem, práce s hodinami, minulost obce (besedy, místní výstavy...)
Roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě.	Roztřídí známé přírodniny podle nápadných znaků. Rozlišuje živou a neživou přírodu. Charakterizuje daný ekosystém na základě názornosti a popíše živočichy a rostliny, které se zde nacházejí.	Pole, louka, les	KU, KŘP	EV1	vycházka, práce s obrazovým materiálem, terénní batohy; místo, o které se staráme – rybník Šelše
Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních	Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a	Péče o zdraví, zdravá výživa	KU, KŘP, KSP, KO	OSV a2	tvorba potravinové pyramidy, mapa orgánových soustav, soutěž Zdravé zuby, společná snídaně

znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví.	činnostmi vztah ke zdraví. Zná a chápe pravidla zdravé výživy.				
Rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost.	Pojmenuje věci, které běžně používá, a pozná, z čeho jsou vyrobeny.	Přírodniny, suroviny, výrobky	KU, KŘP, KK	EV1,4	výukový program Pečení chleba, výlet do okolí, Hitlerova dálnice
Dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.	Dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.	Péče o zdraví	KŘP, KSP, KO	OSV a3, MUV1	dramatická výchova
Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům.	Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům.	Naše škola	KŘP, KK, KSP, KO	OSV b1, MUV1-3, VDO1,2	projekty zaměřené na státy Evropy i jiných světadílů
Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi.	Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi.	Moje rodina	KŘP, KK, KSP, KO	OSV b1,2, VDO1,2	tvorba rodokmenu, dramatická výchova
Odvodí význam a potřebu různých povolání a	Odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností.	Práce a volný čas	KŘP, KK, KSP, KO	OSV b1, VDO1,2	práce rodičů, exkurze do zaměstnání rodičů, dramatická výchova

pracovních činností.					
Uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost.	Uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost. Dodržuje české tradice a zvyky.	Zvyky a tradice	KU, KŘP, KK, KSP, KO	OSV a1, MUV1, VDO1,2	dramatická výchova, tvorba časové osy, prohloubení vědomí tradičních svátků v ČR a lidových zvyků v Ostopovicích
Pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije.	Pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé regionální pověsti.	Region	KU, KŘP, KK, KSP, KO	OSV a1, MUV1, GV1, VDO2, MEV2	vycházka, návštěva obecního úřadu, dramatická výchova, spolupráce s obcí – vystoupení, besídky, brigády, besedy
Provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změní základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů.	Na základě jednoduchých pokusů určí společné a rozdílné vlastnosti známých látek.	Látky a jejich vlastnosti	KU, KŘP, KP	EV2	pokusy, terénní batohy, vycházka

Chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě.	Chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě.	Soužití lidí	KŘP, KSP, KK, KO	OSV c1, VDO2	dramatická výchova, beseda s policistou
Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech.	Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech.	Situace hromadného ohrožení	KŘP, KK, KSP, KO	OSV c1,2	dramatická výchova, beseda

Přírodověda

Charakteristika vyučovacího předmětu

Výuka přírodovědy ve 2. vzdělávacím období navazuje na učivo prvouky, v mnohém ho prohlubuje a rozšiřuje. Učivo je probíráno ve 4. a 5. ročníku 2 hodiny týdně.

Látka je rozdělena dle RVP do oblastí - rozmanitost přírody (základní společenstva živých organismů, nerosty a horniny, měření, člověk a příroda, vesmír, lidské výtvořy) a člověk a jeho zdraví (lidské tělo, způsoby chování, návykové látky, zdravý životní styl, duševní a fyzická hygiena, první pomoc, sexuální chování).

Koncepce výuky je postavena na pochopení vztahu mezi živou a neživou složkou přírody, na objevování našeho životního prostředí a vnitřním přijetím zodpovědnosti za přírodu. Klíčovým pochopením přírodovědy je environmentální výchova – příroda dokáže existovat bez člověka, člověk bez přírody ne.

Výuka je cíleně zaměřena na poznávání vztahů v přírodě v nejbližším okolí – školní projekt naše Ostopovice. Z této zkušenosti žáci odvozují vazby v širších souvislostech až ke globálním problémům současného světa.

Žáci poznávají látku pomocí činností, prožitků a propojením vlastních zkušeností s novou látkou. Učivo je zaměřeno na vlastní zjišťování a aktivitu.

Látka je probírána ve spirále. Mnohé učivo, které bylo osvojeno v 1. období je rozšiřováno a opakováno k upevnění a získání všeobecného přehledu. Učivo úzce navazuje na látku vlastivědy a všech dalších předmětů.

Výchovné a vzdělávací strategie

Přírodověda jako soubor informací o přírodě, člověku a společnosti je důležitou součástí výchovně-vzdělávacího procesu základní školy. V našem pojetí výuky je kladen důraz na všeobecný rozvoj vědomostí, dovedností a postojů žáků. Vědomosti si tak žák nejen zapamatuje, ale je schopen je využívat v běžném životě. Tematické plány jsou nastaveny dle průběhu roku. Výuku tak naplňujeme na základě možností, které přináší změna ročních období.

Součástí výuky jsou nejen frontální přenos informací s důrazem na zafixování vědomostí, ale i vlastní aktivita a vnoření se do problematiky.

Využívané strategie a metody: samostatná práce, práce ve skupině, příprava dlouhodobých úkolů a vypracování výstupů (plakáty, infoletáky, výtvarné práce, novinové články, zamyšlení, soubor pomůcek), přírodovědné vycházky, tematická výuka, projektové vyučování, exkurze na pracoviště rodičů, exkurze do různých nejen vzdělávacích zařízení – Lipka, přírodní učebny, chráněné rezervace, mykologické centrum, výstavy, hvězdárna, anthropos, muzea, knihovny, církevní budovy, památníky, historické budovy, návštěvy divadel, veřejné budovy, výrobní a jednotlivé provozovny. Součástí vyučování je účast na přednáškách a vystoupení na folklorních představeních. Pro lepší chápání globalizace, závislosti a potřebné zodpovědnosti je škola zapojena do Adopce na dálku. K upevnění vědomostí slouží studium historických materiálů, četba knih, pověstí a kronik.

V rámci výuky používáme dramatizaci, názornost, napodobování, reprodukci. Samotní žáci jsou aktivní při vyhledávání informací a vytváří si vlastní učební materiály. Škola disponuje vlastními učebními materiály, které jsou přizpůsobeny požadavkům na názornost s důrazem na jasné poznávání vztahů mezi lokalitou a širokým okolím. Při výuce využíváme zázemí počítačové učebny.

Zapojením různých metod a postupů je vytvářen komplexní pohled na život na naší planetě s důrazem vědomosti závislosti člověka na přírodě. Tento environmentální aspekt

působí jako hlavní myšlenka celého učiva.

Při osvojování nové látky je kladen důraz na pochopení textu. Využíváme metody kritického myšlení.

Přírodověda využívá mezipředmětové vazby.

Hodnocení žáků je řešeno v samostatné kapitole ŠVP.

Přírodověda 4. ročník - 2 hodiny týdně

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	aktivně využívá vybavení terénního batohu	Využití školních pomůcek Naše Ostopovice	KP, KŘP, KK,	EV 3, 4	terénní výuka
porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	pozná a pojmenuje vybrané živočichy, rostliny a houby rodovým i druhovým názvem, zná základní podmínky života na zemi	Jedinec a druh Základní podmínky života – rozmanitost podmínek Naše Ostopovice	KU, KŘP, KO, KK	EV 2, 4, GV 1, MEV 2, MUV 5, VDO 2	soustavné užívání rodových a druhových názvů
porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	popíše stavbu rostlinného těla	Stavba rostlin	KU, KK	EV 4, GV 2	využití živého materiálu

<p>porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy</p>	<p>vyjmenuje rozdíly mezi planou a kulturní rostlinou, vysvětlí pojem plevel, rozpozná rostlinu okrasnou a užitkovou, stručně tyto pojmy charakterizuje a uvede příklady rozezná bylinu a dřevinu, u bylin určí typ stonku, podle jejich typických znaků</p>	<p>Plané a kulturní rostliny Naše Ostopovice</p>	<p>KU, KŘP</p>	<p>EV 4, GV 2</p>	<p>terénní ukázka, práce na zahradě</p>
<p>porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy</p>	<p>pozná rozdíl mezi plody dužnatými a suchými, u plodů dužnatých určí jednotlivé typy a uvede příklady</p>	<p>Dřeviny Naše Ostopovice</p>	<p>KŘP, KU, KK,</p>	<p>EV 4, GV 2</p>	<p>výstava podzimních plodů</p>
<p>zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí</p>	<p>vyjmenuje funkce lesa a uvede na příkladech, popíše schéma lesních pater a stručně charakterizuje jejich funkce, pozná v přírodě 10 druhů listnatých lesních stromů a 4 jehličnany</p>	<p>Les Naše Ostopovice</p>	<p>KU, KŘP</p>	<p>EV 1, 4, GV 1, 3</p>	<p>tématická výuka</p>

<p>porovnáva na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy</p>	<p>Nakreslí a popíše tělo houby, vyjmenuje podmínky jejího růstu, vyhledá v atlase hub houby jedlé, nejedlé a jedovaté, sbírá houby dle zásad bezpečného sběru hub, řekne a najde sídlo Mykologické poradny v Brně</p>	<p>Houby Naše Ostopovice</p>	<p>KP, KŘP, KK</p>	<p>EV 2, 4, MEV 1, OSV 1 a), 3 a)</p>	<p>šádrové modely práce s atlasy prázdninové zážitky exkurze</p>
<p>zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí</p>	<p>zkoumají drobné vodní živočichy a dle klíče je určují, efektivně pracují s pomůckou ekosystém rybník chápou vztahy vodních živočichů ve vodním ekosystému, uvádějí příklady sladkovodních ryb</p>	<p>Společenstvo potoků a ryb Naše Ostopovice</p>	<p>KŘP, KP, KU, KSP</p>	<p>EV 1, 4, MEV 2</p>	<p>projektová výuka; využití terénních batohů referáty exkurze beseda s rybáři</p>
<p>zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí porovnáva na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy</p>	<p>uvědomuje si význam luk a jejich ochranu, rozpozná a pojmenuje pět základních druhů obilovin a chápe jejich význam ve výživě člověka</p>	<p>Pole a louky Naše Ostopovice</p>	<p>KSP, KU, KŘP</p>	<p>EV 1, 3, 4, VDO 2, GV 1, 3, OSV 1b), 3 b)</p>	<p>škola v přírodě, práce s konkrétními přírodninami</p>

<p>do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy</p>					
<p>zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí</p>	<p>rozdělí jednotlivé druhy zeleniny do skupin podle konzumované části, popíše vegetační období ovocného stromu, vnímají a uvědomují si jeho závislost na činnosti včel</p>	<p>Sad a zahrada Naše Ostopovice</p>	<p>KU, KO, KŘP</p>	<p>EV 1, 2, GV 1, MUV 1</p>	<p>výstava podzimních plodů pozorování, exkurze</p>

<p>objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka</p>	<p>chápe důležitost neživé přírody pro člověka, pojmenuje její složky, vyjmenuje základní typy půdy vyjmenuje základní složky vzduchu a správně znázorní jejich poměr rozpozná skupenství vody a ukáže je ve venkovním prostředí chápe důležitost Slunce pro život na Zemi popíše do schématu koloběh vody v přírodě pozná 10 hornin a nerostů, které jsou obsaženy ve školní sbírce graficky znázorní rozdíl mezi horninou a nerostem</p>	<p>Nerosty a horniny – základní podmínky života, neživé přírodniny Naše Ostopovice</p>	<p>KU, KŘP, KK, KSP, KP, KO</p>	<p>EV 2, 4, GV 2, MEV1,2, MUV 4, VDO 2</p>	<p>výukový program pokusy propojení s PČ</p>
<p>vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období</p>	<p>demonstrují pomocí modelu Země a Slunce střídání dne a noci, ročních období</p>	<p>Střídání dne a noci, ročních období Naše Ostopovice</p>	<p>KU, KŘP, KK, KSP, KP, KO</p>	<p>EV 2, 4, GV 1, MEV 2, MUV 4, VDO 2</p>	<p>návštěva planetária propojení s PČ sestavní pokusu pozorování změn v přírodě</p>
<p>založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu</p>	<p>operuje s jednotkami jednotlivých veličin a chápe jejich souvislost s praktickým využitím</p>	<p>Látky a jejich vlastnosti – základní fyzikální jednotky</p>	<p>KU, KŘP, KK, KP</p>	<p>OSV 1 a), EV 3, 4, GV 1, 2</p>	<p>pokusy</p>

porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	pojmenují určující znak obratlovců a bezobratlých popíší části těla obratlovců rozdělí obratlovce do čtyř základních skupin a každou skupinu stručně charakterizuje	Živočichové, domácí zvířata Naše Ostopovice	KU, KO, KŘP	EV 4, GV 2, MUV 1	využití nástěnných map referáty exkurze
---	---	--	----------------	-------------------------	---

<p>zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci</p>	<p>uvědomuje si závislost člověka na svém okolí, na ostatních živých organismech popíše stručný vývoj člověka, vyjmenuje znaky postupného vývoje na svém těle popíše základní funkce jednotlivých soustav, ukáže místa důležitých orgánů sestaví a popíše potravinovou pyramidu uvědomuje si důležitost aktivního pohybu, využívá ho k udržování svého zdraví</p>	<p>Člověk Lidské tělo – životní potřeby a projevy, základní stavba a funkce péče o zdraví, zdravá výživa – denní režim, pitný režim, pohybový režim, zdravá strava; nemoc, drobné úrazy a poranění Naše Ostopovice</p>	<p>KO, KU, KŘP, KSP, KK, KP</p>	<p>EV 3, 4, GV 1, 3, OSV 1 a), b), 2 b), 3 b), MEV1,2, VDO 2, MUV1,3, 5</p>	<p>etická výchova návštěva muzea tvorba mapy lidského těla (orgánových soustav) práce s potravinami, společné snídane propojení s TV, ŠvP dramatizace návštěva poradenského centra práce se školním psychologem a metodikem prevence</p>
--	---	--	---------------------------------	---	--

<p>objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat</p>	<p>rozliší z kterých surovin je výrobek vyroben a v kterém výrobním zařízení</p>	<p>Látky a jejich vlastnosti Rovnováha v přírodě Naše Ostopovice</p>	<p>KU, KŘP, KK, KO</p>	<p>EV 3, 4, GV 1, MUV 4, MEV 1</p>	<p>exkurze pokusy terénní výuka</p>
---	--	--	----------------------------	--	---

<p>určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)</p>	<p>vnímá výjimečnost některých živočichů a rostlin a důležitost jejich ochrany navštěvuje chráněná území za účelem poznání chráněných živočichů a rostlin orientuje se v mapách, určuje světové strany dle pomůcek i znaků v přírodě chrání a stará se nejen o své okolí zajímá se o ekologické problémy bezprostředního okolí i celé planety třídí odpady do nádob na separovaný odpad, navštíví sběrný dvůr v Ostpovicích a seznámí se s jeho provozem</p>	<p>Ekologie a ochrana přírody, ohleduplné chování k přírodě Chráněné lokality Mapy obecně zeměpisné a tematické Základní globální problémy odpady, likvidace odpadů, Živelné pohromy a ekologické katastrofy Naše Ostpovice</p>	<p>KO, KP</p>	<p>EV 3, 4, GV 1, 2, VDO2,4, OSV 1a), 2b), 3a),b)</p>	<p>návštěva přírodní rezervace etická výchova projektová výuka Den Země</p>
--	--	---	---------------	---	---

5. ročník - 2 hodiny týdně

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřez . téma	Poznámka
objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	aktivně využívá vybavení terénního batohu	Využití školních pomůcek Naše Ostopovice	KP, KŘP, KK,	EV 3, 4	terénní výuka, zejména venkovní
objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	rozliší výrobek od přírodniny a charakterizuje tyto pojmy	Výrobky a přírodniny	KU, KŘP, KK,	EV 4, GV 1	práce s konkrétními předměty
porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	pozná a pojmenuje vybrané živočichy, rostliny a houby rodovým i druhovým názvem zná základní podmínky života na zemi zná ekosystémy v jiných zemích	Jedinec a druh Základní podmínky života – rozmanitost podmínek rozmanitost podmínek života v Evropě Naše Ostopovice	KU, KŘP, KO, KK	EV1,2, 4, GV 1, MEV 2, MUV 5, VDO 2	soustavné užívání rodových a druhových názvů
porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	popíše stavbu rostlinného těla a živočichů	stavba rostlin stavba těla živočichů	KU, KK	EV 4, GV 2	využití živého materiálu

<p>porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy</p>	<p>vyjmenuje rozdíly mezi planou a kulturní rostlinou vysvětlí pojem plevel rozpozná rostlinu okrasnou a užitkovou, stručně tyto pojmy charakterizuje a uvede příklady rozezná bylinu a dřevinu, u bylin určí typ stonku, podle jejich typických znaků</p>	<p>Plané a kulturní rostliny Naše Ostopovice</p>	<p>KU, KŘP</p>	<p>EV 4, GV 2</p>	<p>terénní ukázka práce na zahradě</p>
<p>porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy</p>	<p>pozná rozdíl mezi plody dužnatými a suchými, u plodů dužnatých určí jednotlivé typy a uvede příklady</p>	<p>Dřeviny Naše Ostopovice</p>	<p>KŘP, KU, KK,</p>	<p>EV 4, GV 2</p>	<p>výstava podzimních plodů</p>
<p>zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí</p>	<p>vyjmenuje funkce lesa a uvede na příkladech popíše schéma lesních pater a stručně charakterizuje jejich funkce pozná v přírodě 10 druhů listnatých lesních stromů a 4 jehličnany</p>	<p>Les Naše Ostopovice</p>	<p>KU, KŘP</p>	<p>EV 1,4, GV 1,3</p>	<p>tématická výuka</p>
<p>porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy</p>	<p>nakreslí a popíše tělo houby, vyjmenuje podmínky jejího růstu vyhledá v atlase hub houby jedlé, nejedlé a jedovaté sbírá houby dle zásad bezpečného sběru hub řekne a najde sídlo Mykologické poradny v Brně</p>	<p>Houby Naše Ostopovice</p>	<p>KP, KŘP, KK</p>	<p>EV 2,4, MEV 1, OSV 1a),3a)</p>	<p>sádrové modely práce s atlasy prázdninové zážitky exkurze</p>

zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí	zkoumají drobné vodní živočichy a dle klíče je určují efektivně pracují s pomůckou ekosystém rybník chápou vztahy vodních živočichů ve vodním ekosystému uvádějí příklady sladkovodních ryb	společenstvo potoků a ryb Naše Ostopovice	KŘP, KP, KU, KSP	EV 1, 4, MEV 2	projektová výuka; využití terénních batohů referáty exkurze beseda s rybáři
zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	uvědomuje si význam luk a jejich ochranu rozpozná a pojmenuje pět základních druhů obilovin a chápe jejich význam ve výživě člověka	Pole a louky Naše Ostopovice	KSP, KU, KŘP	EV1,3, 4, VDO 2, GV1,3, OSV 1b),3b)	škola v přírodě práce s konkrétními přírodninami
zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí	rozdělí jednotlivé druhy zeleniny do skupin podle konzumované části popíše vegetační období ovocného stromu, vnímají a uvědomují si jeho závislost na činnosti včel	Sad a zahrada Naše Ostopovice	KU, KO, KŘP	EV 1, 2, GV 1, MUV 1	výstava podzimních plodů pozorování, exkurze

objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	chápe důležitost neživé přírody pro člověka, pojmenuje její složky vyjmenuje základní typy půdy vyjmenuje základní složky vzduchu a správně znázorní jejich poměr rozpozná skupenství vody a ukáže je ve venkovním prostředí chápe důležitost Slunce pro život na Zemi popíše do schématu koloběh vody v přírodě pozná 10 hornin a nerostů, které jsou obsaženy ve školní sbírce graficky znázorní rozdíl mezi horninou a nerostem	Nerosty a horniny – základní podmínky života, Neživé přírodniny Podnebí a počasí Naše Ostopovice	KU, KŘP, KK, KSP, KP, KO	EV 2,4, GV 2, MEV1, 2, MUV4, VDO 2	výukový program pokusy propojení s PČ
vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období	demonstrují pomocí modelu Země a Slunce střídání dne a noci, ročních období	Vesmír a Země – Mléčná dráha, Sluneční soustava, střídání dne a noci, ročních období Naše Ostopovice	KU, KŘP, KK, KSP, KP, KO	EV 2,4, GV 1, MEV 2, MUV 4, VDO 2	návštěva planetária propojení s PČ sestavní pokusu pozorování změn v přírodě
založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu	operuje s jednotkami jednotlivých veličin a chápe jejich souvislost s praktickým využitím	Látky a jejich vlastnosti – základní fyzikální jednotky a chemické prvky	KU, KŘP, KK, KP	OSV 1a), EV 3,4, GV 1,2	pokusy

<p>porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy</p>	<p>pojmenují určující znak obratlovců a bezobratlých popíší části těla obratlovců rozdělí obratlovce do čtyř základních skupin a každou skupinu stručně charakterizuje</p>	<p>Živočichové, domácí zvířata Naše Ostopovice</p>	<p>KU, KO, KŘP</p>	<p>EV 4, GV 2, MUV 1</p>	<p>využití nástěnných map referáty exkurze</p>
--	--	--	----------------------------	----------------------------------	--

<p>zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat</p> <p>využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života</p> <p>rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození</p> <p>účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob</p> <p>uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události</p> <p>předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek</p> <p>uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou</p> <p>ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc</p>	<p>uvědomuje si závislost člověka na svém okolí, na ostatních živých organismech</p> <p>popíše stručný vývoj člověka, vyjmenuje znaky postupného vývoje</p> <p>na svém těle popíše základní funkce jednotlivých soustav, ukáže místa důležitých orgánů</p> <p>sestaví a popíše potravinovou pyramidu</p> <p>uvědomuje si důležitost aktivního pohybu, využívá ho k udržování svého zdraví</p> <p>Zná a dovede jednat podle zásad první pomoci</p> <p>Uvědomuje si škodlivost návykových látek</p> <p>Zná své postavení v rodině a ve společnosti</p> <p>Zná svoje základní práva a povinnosti – týrání, zneužívání, šikana</p> <p>Je si vědom nutnosti kázně a dodržování pokynů v případě obecného ohrožení (požár, únik jedovatých látek apod.)</p> <p>Zná zásady bezpečného chování v různém prostředí – škola, domov, styk s cizími osobami, silniční provoz</p>	<p>Člověk</p> <p>lidské tělo – životní potřeby a projevy, základní stavba a funkce, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, vývoj jedince</p> <p>Partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy – rodina a partnerství, biologické a psychické změny v dospívání, etická stránka sexuality, HIV/AIDS (cesty přenosu)</p> <p>Péče o zdraví, zdravá výživa – denní režim, pitný režim, pohybový režim, zdravá strava; nemoc, drobné úrazy a poranění, první pomoc, úrazová zábrana; osobní, intimní a duševní hygiena;</p> <p>Reklamní vlivy</p>	<p>KO, KU, KŘP, KSP, KK, KP</p>	<p>EV 3,4, GV1,3, OSV 1a), b), 2 b) 3 a), b), MEV1, 2, VDO 2, 4, MUV 1, 3, 5</p>	<p>etická výchova</p> <p>návštěva muzea</p> <p>tvorba mapy lidského těla (orgánových soustav)</p> <p>práce s potravinami, společné snídaň</p> <p>propojení s TV, ŠvP</p> <p>dramatizace</p> <p>návštěva poradenského centra</p> <p>práce se školním psychologem a metodikem</p> <p>prevence</p>
---	--	--	---	--	---

<p>uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku</p> <p>rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy</p> <p>vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci</p>		<p>Návykové látky a zdraví – odmítání návykových látek, hrací automaty a počítače</p> <p>osobní bezpečí – bezpečné chování v rizikovém prostředí, bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty, krizové situace (šikana, týrání, sexuální zneužívání atd.), brutalita a jiné formy násilí v médiích, služby odborné pomoci</p> <p>Situace hromadného ohrožení</p> <p>Naše Ostopovice</p>			
<p>objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka</p> <p>zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat</p>	<p>rozliší z kterých surovin je výrobek vyroben a v kterém výrobním zařízení</p>	<p>Člověk a technika, vývoj techniky, člověk a práce v historických souvislostech</p> <p>látky a jejich vlastnosti</p> <p>Rovnováha v přírodě</p> <p>Naše Ostopovice</p>	<p>KU, KŘP, KK, KO</p>	<p>EV 3,4, GV 1, MUV 4, MEV 1</p>	<p>exkurze</p> <p>pokusy</p> <p>terénní výuka</p>

<p>určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)</p>	<p>vnímá výjimečnost některých živočichů a rostlin a důležitost jejich ochrany navštěvuje chráněná území za účelem poznání chráněných živočichů a rostlin orientuje se v mapách, určuje světové strany dle pomůcek i znaků v přírodě chrání a stará se nejen o své okolí zajímá se o ekologické problémy bezprostředního okolí i celé planety třídí odpady do nádob na separovaný odpad, navštíví sběrný dvůr v Ostopovicích a seznámí se s jeho provozem</p>	<p>Ekologie a ochrana přírody, ohleduplné chování k přírodě chráněné lokality Mapy obecně zeměpisné a tematické Základní globální problémy odpady, likvidace odpadů, Živelné pohromy a ekologické katastrofy Naše Ostopovice</p>	<p>KO, KP</p>	<p>EV 3,4, GV 1,2, VDO 2, 4, OSV 1a),2b) 3 a), b)</p>	<p>návštěva přírodní rezervace etická výchova projektová výuka Den Země</p>
--	---	--	---------------	---	---

Vlastivěda

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět vlastivěda zahrnuje ve 4. a 5. ročníku učivo zeměpisné i historické. Učivo je učeno 2 hodiny týdně. V prvním pololetí obou ročníků se vyučuje zeměpisná, v druhém dějepisná část.

Zeměpisné učivo vlastivědy navazuje na výuku prvouky v 1. – 3. ročníku. Učivo je postaveno na vědomostech o obci Ostopovice a základních informacích o ČR a Evropě. Zatímco v prvním období se žáci dovídají základní informace o své obci a nejbližším okolí, v 2. období se zajímáme i o okolí naší obce v širších souvislostech. Ukazujeme si propojenost a závislost jednotlivých oblastí. Na základních informacích si objasňujeme propojenost života v obci, kraji, státě, v evropském společenství. Jednotlivé informace postupně rozšiřujeme a zobecňujeme na systém a propojenost v celém světě a vesmíru.

Dějepisné učivo vlastivědy vychází ze základních vědomostí o obci Ostopovice. Na základě rodinných vazeb vyvozujeme pochopení přítomnosti a nedávné minulosti s výhledem do budoucna. Tyto vědomosti jsou postupně zobecňovány na minulost ČR a Evropy. Historie ovlivňuje naši přítomnost a budoucnost. Žáci se dozívají o důležitých událostech naší historie, které mají vazbu na naši současnost. Důraz je kladen na jasné provázání státních svátků a důležitých milníků ve vývoji českého státu.

Ve výuce je kladen důraz na souvislosti a silné vazby mezi našim nejbližším okolím, ČR, Evropou a celým světem.

Žáci poznávají látku pomocí činností, prožitků a propojením vlastních zkušeností s novou látkou. Učivo je zaměřeno na vlastní zjišťování a aktivitu.

Vlastivěda navazuje na vědomosti o nejbližším okolí, které je shrnuto ve školním projektu Naše Ostopovice. Tento projekt je postaven na poznání regionu a je podkladem pro tvorbu regionální učebnice (souhrn informací o Ostopovicích z různých pohledů lidské činnosti a vazeb).

Výchovné a vzdělávací strategie

Vlastivěda jako soubor zeměpisné a vlastivědné části je důležitou součástí výchovně-vzdělávacího procesu základní školy. V našem pojetí výuky je kladen důraz na všeobecný rozvoj vědomostí, dovedností a postojů žáků. Vědomosti o historii a zeměpise si tak žák nejen zapamatuje, ale je schopen je využívat v běžném životě. Tematické plány jsou nastaveny dle průběhu roku a jednotlivých událostí z historie, současnosti s přesahem do budoucnosti.

Součástí výuky jsou nejen frontální přenos informací s důrazem na zafixování vědomostí, ale i vlastní aktivita a vnoření se do problematiky.

Využívané strategie a metody: samostatná práce, práce ve skupině, příprava dlouhodobých úkolů a vypracování výstupů (plakáty, inforetáky, výtvarné práce, novinové články, zamyšlení, soubor pomůcek), vlastivědné vycházky, tematická výuka, projektové vyučování, exkurze na pracoviště rodičů, exkurze do různých nejen vzdělávacích zařízení – hvězdárna, anthropos, muzea, knihovny, církevní budovy, památníky, historické budovy, návštěvy divadel, veřejné budovy, výroby a jednotlivé provozovny. Součástí vyučování je účast na přednáškách a vystoupení na folklorních představeních. Pro lepší chápání globalizace, závislosti a potřebné zodpovědnosti je škola zapojena do Adopce na dálku. K upevnění vědomostí slouží studium historických materiálů, četba knih, pověstí a kronik.

V rámci výuky používáme dramatizaci, názornost, napodobování, reprodukci. Samotní žáci jsou aktivní při vyhledávání informací a vytváří si vlastní učební materiály. Škola disponuje vlastními učebními materiály, které jsou přizpůsobeny požadavkům na názornost s důrazem na jasné poznávání vztahů mezi lokalitou a širokým okolím. Při výuce využíváme zázemí počítačové učebny.

Zapojením různých metod a postupů je vytvářen komplexní pohled na život na naší planetě s důrazem vědomosti závislosti člověka na přírodě. Tento environmentální aspekt působí jako hlavní myšlenka celého učiva.

Při osvojování nové látky je kladen důraz na pochopení textu. Využíváme metody kritického myšlení.

Vlastivěda je vyučována napříč předměty. Při výuce propojujeme vědomosti z českého jazyka, matematiky, informatiky, přírodovědy, tělesné výchovy, pracovních činností, výtvarné výchovy i hudební výchovy. Je kladen důraz na propojenost tematických plánů jednotlivých předmětů.

Hodnocení žáků je řešeno v samostatné kapitole ŠVP.

Vlastivěda 4.ročník

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
<ul style="list-style-type: none"> určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického 	<ul style="list-style-type: none"> určí a vysvětlí polohu svého bydliště v rámci ČR, má přehled o krajích ČR vyhledá typické regionální zvláštnosti popíše umístění ČR v rámci Evropy zná větší města, řeky, pohoří, nížiny ČR 	<ul style="list-style-type: none"> naše vlast kraje a krajská města Naše Ostopovice ČR v rámci Evropy povrch, typy krajiny, vodstvo, urbanizace ČR, obyvatelstvo 	KU, KŘP, KK, KO, KSP, KP	GV 1-3 VDO 1,2 MEV 1-3 EV1,2,3 MUV1,2,3 OSV a)1,b)1-4,c)1	Tematická výuka v okolí Ostopovic, školní výlety, referáty, samostatné práce, terénní batohy, projektová výuka (olympiáda)
<ul style="list-style-type: none"> určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pobytu a pohybu v přírodě rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map-vyhledává 	<ul style="list-style-type: none"> ovládá mapové značky, určí světové strany na mapě i v přírodě, orientuje se v krajině pracuje s mapou ČR, používá buzolu a GPS 	<ul style="list-style-type: none"> mapy a plány (ČR, regionální mapy) orientace v krajině mapy obecně zeměpisné a tematické ČR jako součást Evropy Naše Ostopovice 	KU, KŘP, KP, KK	EV 4 OSV a)1,2, b)1-4,c)1-2	Projektová výuky, terénní batohy, GPS

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
jednoduché údaje o přírodních podmínkách , sídlištích lidí a hospodářské činnosti na mapách naší republiky .podle mapy vyjmenuje kraje České republiky a ukáže krajská města					
• poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce	• uvědomuje si souvislosti povrchu, zemědělství, průmyslu a podnebí ČR, vysvětlí závislost úrodnosti půdy na nadmořské výšce, popíše ložiska významných nerostných surovin v ČR a vysvětlí jejich využití • poznává vliv člověka na životní prostředí a zná podmínky udržitelného rozvoje	• povrch, půda a zemědělství, vodstvo, nerostné suroviny, průmysl, podnebí a počasí, ochrana životního prostředí, působení lidí na krajinu • Naše Ostopovice	KU, KSP, KO, KP, KŘP	EV 3,4 GV 3 OSV b) 1-4, c)1-2	Výstavy, exkurze, referáty, vycházka
• porovná způsob života a přírodu v různých částech naší vlasti	• uvědomuje si globální souvislosti a problémy v rámci různých oblastí České republiky	• počasí, podnebí, ČR jako součást Evropy, globalizace	KŘP, KO, KK, KU, KSP	GV 1-3 EV 1-4 MUV 1-5 MEV 1-3 OSV a)1-4, b)1-4, c)1-2	Adopce na dálku, přednášky, referáty

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
<ul style="list-style-type: none"> zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest po ČR a porovnává způsob života a přírodu v různých částech naší vlasti i v jiných zemích 	<ul style="list-style-type: none"> poznává krásy svého regionu, kraje i celé ČR 	<ul style="list-style-type: none"> cestujeme po naší vlasti – kde jsme byli o prázdninách 	KSP, KK, KU, KO	MUV 1-5 EV 1-4 MEV 1-3 OSV a)1,b)1-3, c)1-2	Třídní a školní výlety, ŠVP, tematické vycházky, referáty,
<ul style="list-style-type: none"> rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam 	<ul style="list-style-type: none"> má přehled o zákonném uspořádání státu, dokáže vyjmenovat symboly státnosti seznamuje se se státními svátky a jejich významem 	<ul style="list-style-type: none"> ČR- demokratický stát, volby, státní symboly, státní svátky, státní správa, samospráva, právo, rozdělení moci a řízení Naše Ostopovice 	KU, KO	VDO 2-5	Projektová výuka, návštěva OÚ, tematická výuka
<ul style="list-style-type: none"> vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci rozpozná ve svém okolí jednání a chování, které se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy 	<ul style="list-style-type: none"> je hrdý na svůj stát a obec zná a uznává základní lidská práva a práva dítěte ví o právní ochraně občanů a majetku, o soukromém vlastnictví chová se podle principů demokracie a pravidel slušného chování 	<ul style="list-style-type: none"> ČR- demokratický stát - vlastnictví, právo a spravedlnost, kultura, principy demokracie, soužití lidí, pravidla slušného chování, církve, tolerance, používání peněz naše vlast, pověsti, historie českých zemí Naše Ostopovice současnost a minulost, budoucnost pravěk, Slované, Velkomoravská Říše, Husité, první Habsburkové, báje, mýty, pověsti 	KO, KSP, KK	VDO 1,2,4 MEV 1-3 OSV a)1-5, b)1-4, c)1-2	Referáty, vycházky, exkurze, přednášky

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
<ul style="list-style-type: none"> rozlišuje základní formy vlastnictví-používá peníze v běžných situacích 					
<ul style="list-style-type: none"> pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy rozezná současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik 	<ul style="list-style-type: none"> orientuje se v historických souvislostech v rámci obce a České republiky do nástupu prvních Habsburků na český trůn 		KU, KŘP, KP, KO	MUV 1-5 OSV a)1-5, b)1-4, c)1-2	Divadelní představení, referáty, tematická výuka, exkurze, výlety
<ul style="list-style-type: none"> využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti- zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem 	<ul style="list-style-type: none"> hledá zajímavosti o českých dějinách - internet, knihovna vypracuje, prezentuje a obhájí ročníkovou práci před spolužáky, učitelem 	<ul style="list-style-type: none"> historie českých zemí vybrané téma Naše Ostopovice 	KŘP, KP, KK, KU, KO, KSP	MEV 1-3 VDO 1-4 OSV a)1-5, b)1-4, c)1-2 EV 1-4 MUV 1-5	Návštěva knihovny a kostela, referáty, ročníková práce

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifíků					
<ul style="list-style-type: none"> • rozlišuje základní rozdíly mezi jednotlivci, obhájí při konkrétních činnostech své názory, popřípadě připustí svůj omyl, dohodne se na společném postupu a řešení se spolužáky • poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce 	<ul style="list-style-type: none"> • dokáže pracovat ve skupině, ví jaká je jeho role • spolupracuje s rodiči, veřejností • pracuje s internetem- vyhledává, zaznamenává, aplikuje 	<ul style="list-style-type: none"> • Naše Ostopovice • vybrané téma 	KK, KSP, KP, KO, KŘP, KU	OSV a)1-5, b)1-4, c)1-2 MEV 1-3	Referáty, projektové učení, tematická výuka, ročníková práce

Vlastivěda 5.ročník

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
<ul style="list-style-type: none"> určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického 	<ul style="list-style-type: none"> určí a vysvětlí polohu svého bydliště v rámci ČR vyhledá typické regionální zvláštnosti popíše umístění ČR v rámci světa a Evropy, seznamuje se se sousedícími státy a s jejich zeměpisnými zvláštnostmi zná větší města, řeky, pohoří, nížiny ČR a sousedících států má přehled o krajích ČR 	<ul style="list-style-type: none"> naše vlast kraje a krajská města Naše Ostopovice Evropa a svět povrch, typy krajiny, vodstvo, urbanizace ČR, obyvatelstvo Praha-hlavní město 	KU, KŘP, KK, KO, KSP, KP	GV1-3 VDO1,2 MEV1-3 EV 1-4 MUV 1,2,3 OSV 1,2,6,8,9,10,11,12,13,14	Tematická výuka v okolí Ostopovic, školní výlety, referáty, samostatné práce, terénní batohy, projektová výuka (olympiáda), výlet do Prahy
<ul style="list-style-type: none"> určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pobytu a pohybu v přírodě rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map- vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy, polokoulí 	<ul style="list-style-type: none"> ovládá mapové značky, určí světové strany na mapě i v přírodě, orientuje se v krajině pracuje s mapou ČR, používá buzolu a GPS 	<ul style="list-style-type: none"> mapy a plány, orientace v krajině ČR jako součást Evropy a světa Naše Ostopovice 	KU, KŘP, KP, KK	EV 4 OSV 1,2,6,8-14	Projektová výuka, terénní batohy, GPS
<ul style="list-style-type: none"> poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na 	<ul style="list-style-type: none"> uvědomuje si souvislosti povrchu, zemědělství, průmyslu a podnebí ČR a 	<ul style="list-style-type: none"> povrch, půda a zemědělství, vodstvo, nerostné suroviny, 	KU, KSP, KO, KP, KŘP	EV 3,4 GV 1-3 OSV 6-14	Výstavy, exkurze, referáty, vycházka

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
změny a některé problémy a navrhně možnosti zlepšení životního prostředí obce	Evropy • poznává vliv člověka na životní prostředí a zná podmínky udržitelného rozvoje	průmysl, podnebí a počasí, podnebná pásma, ochrana životního prostředí, působení lidí na krajinu • Naše Ostopovice			
• porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích	• uvědomuje si globální souvislosti a problémy v rámci Evropy a světa	• Evropa a svět, počasí podnebí, ČR jako součást Evropy, globalizace	KŘP, KO, KK, KU, KSP	GV 1-3, EV 1-4 MUV1-5 MEV1-3 OSV 1,2,3,7-14	Adopce na dálku, přednášky, referáty
• zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovnává způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích	• poznává krásy svého regionu, kraje, celé ČR i Evropy	• cestujeme po naší vlasti – kde jsme byli o prázdninách • cestujeme po Evropě	KSP, KK, KU, KO	MUV1-5 EV1-4 MEV1-3 OSV 1,2,8,14	Třídní a školní výlety, ŠVP, tematické vycházky, referáty,
• rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam • objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů	• má přehled o zákonném uspořádání státu, dokáže vyjmenovat symboly státnosti a význam státních svátků, významných dnů	• ČR- demokratický stát, volby, státní symboly, státní svátky, státní správa, samospráva, právo, rozdělení moci a řízení • tradice, zvyky, svátky, Naše Ostopovice	KU, KO	VDO 1-4	Projektová výuka, návštěva OÚ, tematická výuka, svátky
• vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve	• je hrdý na svůj stát a obec • zná a uznává základní lidská práva a práva dítěte • ví o právní ochraně občanů a majetku, o	• ČR- demokratický stát – rodina je základ státu, vlastnictví, právo a spravedlnost, kultura, principy demokracie,	KO, KSP, KK	VDO 1-4 MEV1-3 OSV 1-14	Referáty, vycházky, exkurze, přednášky, rozebírání školního řádu

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci • rozpozná ve svém okolí jednání a chování, které se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy • rozlišuje základní formy vlastnictví- používá peníze v běžných situacích	soukromém vlastnictví • chová se podle principů demokracie a pravidel slušného chování	soužití lidí, pravidla slušného chování, církve, tolerance, soužití lidí, používání peněz • naše vlast, pověsti, historie českých zemí • Naše Ostopovice			
• pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy • rozezná současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik	• orientuje se v historických souvislostech v rámci obce, České republiky a Evropy	• současnost a minulost, budoucnost • Doba pobělohorská, Habsburkové- Baroko, vláda Josefa II., Obrození, vznik R-U, 1. světová válka, ČSR, 2. světová válka, období komunismu, Revoluce 1989 • báje, mýty, pověsti	KU, KŘP, KP, KO	MUV 1-5 OSV 1-14	Divadelní představení, referáty, tematická výuka, exkurze, výlety
• využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti- zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek	• hledá zajímavosti o českých dějinách - internet, knihovna • vypracuje, prezentuje a obhájí ročníkovou práci před spolužáky, učitelem	• historie českých zemí • vybrané téma • Naše Ostopovice	KŘP, KP, KK, KU, KO, KSP	MEV1-3 VDO 1-4 OSV1-14 EV1-4 GV 1-3 MUV 1-5	Návštěva knihovny a kostela, referáty, ročníková práce

Očekávaný výstup RVP	Cíl (očekávaný výstup ŠVP)	Učivo (téma)	Kompetence	Průřezová témata	Poznámka
<ul style="list-style-type: none"> • srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifíků 					
<ul style="list-style-type: none"> • rozlišuje základní rozdíly mezi jednotlivci, obhájí při konkrétních činnostech své názory, popřípadě připustí svůj omyl, dohodne se na společném postupu a řešení se spolužáky • poukáže v nejbližším společenském s přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce 	<ul style="list-style-type: none"> • dokáže pracovat ve skupině, ví jaká je jeho role • spolupracuje s rodiči, veřejností • pracuje s internetem- vyhledává, zaznamenává, aplikuje 	<ul style="list-style-type: none"> • Naše Ostopovice • vybrané téma 	KK, KSP, KP, KO, KŘP, KU	OSV1-14 MEV 1-3	Referáty, projektové učení, tematická výuka, ročníková práce

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: UMĚNÍ A KULTURA

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacích předmětů hudební výchova a výtvarná výchova.

Hudební výchova - 1. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K dosažení cílových kompetencí je třeba:

- naučit žáky čistě a výrazně zpívat lidové i umělé dětské písně v hlasovém rozsahu přiměřeném žákům mladšího školního věku
- nacvičit správné dýchání a tvoření tónů
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova
- učit rozlišovat a udržovat určitý rytmus
- rozvíjet hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu hodnotné vážné hudby vhodné pro tento věk a vést žáky k zájmu o hudbu
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Hlavními složkami hudební výchovy jsou zpěv a poslech hudby. Těžištěm hudebně-výchovné práce je zpěv. Láska k hudbě se nejspíše probouzí zpěvem, neboť při něm je žák aktivní a tvořivý. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou tohoto období je zpěv jednohlasný. Učitel dbá individuálních zvláštností dětského hlasu, vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Dále je třeba pamatovat na to, aby rozsah a poloha písní odpovídaly rozsahu a poloze dětského hlasu. V hudební výchově střídáme činnosti tak, aby děti nezpívaly po celou vyučovací hodinu.

Výběr písní je rozmanitý, napomáhá hlasovému výcviku. V tomto období jsou pro zpěv nejvhodnější lidové písně, dětmi oblíbené písně umělé, vhodné je využívat i písní místních nebo krajových. Současně s výcvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (dřívka, bubínek, tamburína, činely apod.) ke zpěvu žáků. Vnímání hudby se rozvíjí v celé hudebně-výchovné práci, nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se. Přitom žáky vedeme k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb.

Zpěv by se měl stát pro děti přirozenou potřebou pro vyjádření pohody a radosti, a to i v jiných předmětech než v hudební výchově. Proto výuku hudební výchovy vedeme tak, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. K dobrému rozvíjení pěveckých dovedností žáků v tomto období velmi dobře napomáhá každodenní zpěv zařazovaný v průběhu vyučování jako doplněk učiva nebo jako příjemná relaxační chvílka.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Jen tak žák může dobře zvládnout melodii a slova písně, zapamatovat si hudební skladbu. Stále zdokonalovanou reprodukcí písní a opakovaným poslechem se prohlubuje vztah žáků k hudebním dílům i intenzita jejich estetického prožitku. Při výuce hudební výchovy věnujeme pozornost hudebně nadaným žákům, dbáme o jejich další rozvoj, doporučujeme

zájmovou činnost. Zpěvem, poslechem, jednoduchým doprovodem písní na dětské hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají děti aktivními provozovateli hudby.

C) Obsah učiva

S hudbou se dítě setkává od malička. Proto v počátcích výuky hudební výchovy vycházíme ze znalosti jednoduchých lidových písní, které obvykle žáci znají ze zpěvu v rodinách, ze zpěvu podle dětských knížek a ze zpívání v mateřských školkách a dětmi oblíbených hudebních nahrávek.

Děti předškolního věku obvykle umí zpívat písně:

Halí, belí	Pásla Ovečky
Ovčáci, čtveráci	Jedna, dvě, tři, čtyři, pět
Kočka leze dírou	Travička zelená
Skákal pes	Holka Modrooká
Pec nám spadla	Já mám koně
Malička su	Když jsem já sloužil
To je zlaté posvícení	Pod naším okýnkem
Prší, prší	Čížečku, čížečku

1. ročník – 1 hodina týdně

- rozlišování zvuků a tónů
- melodizované říkanky
- hudebně pohybové hry
- dechová a hlasová cvičení
- lidové písně vhodné pro děti, které v dětech budí radost ze zpěvu, lásku k lidem, k přírodě, k domovu
- písně umělé, které zachycují život dětí, svět her, pohádek, fantazie
- vytváření pěveckých dovedností a návyků: správné držení těla a hlavy, správné dýchání, tvoření tónů, výslovnost
- sluchem rozlišovat základní vlastnosti tónu: vysoký – nízký, dlouhý – krátký, silný – slabý (pomocí zrakového i pohybového názoru)
- vést žáky k tomu, aby se projevovali i pohybově podle hudby
- pro poslech je vhodné volit: lidové písně v provedení dětských sborů, poslech písní, které zpívají skupiny dětí ze třídy, přístupné a dětem obsahově blízké umělé písně, dětské taneční hry, jednoduché instrumentální skladby
- vytváření citového vztahu k hudbě

Písně vhodné k nácvičku pro 1. ročník:

Travička zelená	Šel zahradník do zahrady
Proč	Když jsem jel do Prahy
Pod naším okýnkem	Já jsem z Kutné hory
Bude zima, bude mráz	Šla Nanyňka do zelí
Pásli ovce valaši	Když jsem já ty koně pásal
Štědrej večer nastal	Žezuličko, kde jsi byla
My tři králové	Máminy oči
Kotě a sluníčko	

V průběhu celého roku dbáme při výuce na to, aby vyučování bylo radostné a dalo žákům co nejvíce citových zážitků. V prvním ročníku mají někteří žáci nevyvinutý hudební sluch, nedovedou, či nechťejí zpívat. Pěvecké dovednosti získávají žáci přípravnými cvičeními, která si učitel vytváří z prvků nacvičované písně. Přitom je dobře využívat individuálního zpěvu žáků, kteří intonačně čistě zpívají a ostatní nechat zpěv spolužáka poslouchat a potom napodobovat.

Učitel věnuje péči o hlas žáků pozornost. Dbá, aby žáci

- zpívali lehce, bez křiku, ve vyvětrané místnosti
- nezpívali dlouho ve vysoké nebo nízké hlasové poloze
- nezpívali celou hodinu
- poslouchali se navzájem

K cvičením hlasovým se řadí cvičení dechová. Při nich se žáci učí hospodařit s dechem. Je možné k nim připojit i pohyby paží. Hlasová cvičení volíme jednoduchá, aby se mohla soustředit pozornost k vytvoření krásného tónu a správné výslovnosti samohlásek, souhlásek, slabik i slov.

Cvičení sluchová vychovávají hudební sluch žáků. Písně v tomto období nacvičujeme podle sluchu.

2. ročník – 1 hodina týdně

- hlediska pro výběr písní jsou obdobná jako v 1. ročníku
- dechová a hlasová cvičení z 1. ročníku automatizujeme, nevyhledáváme stále nová cvičení, měníme pouze motivaci, jde tu hlavně o docílení co nejlepšího provedení
- rytmická cvičení propojujeme s písněmi, využíváme též rytmických slabik, tempo udáváme tleskáním nebo vyťukáním dob
- se zřetelem k hlasovým dispozicím jednotlivých žáků pozvolna rozšiřovat hlasový rozsah a upevňovat ho
- písně volíme do rozsahu oktávy
- zpěv podle pokynů učitele (jednotný začátek všech, podříditi se určitému tempu)
- učíme opakovat udaný tón
- sluchem rozlišovat stoupající a klesající melodii tónové řady
- rozlišit vyšší tón od nižšího
- pohybového a grafického znázornění využíváme ke zpěvu vzestupných a sestupných řad tónů, zpívat je na úryvcích písní
- hudební teorii zařazujeme pouze v nezbytně nutném množství a spojujeme ji se zpívanými písněmi (notová osnova, houslový klíč, taktová čára, noty podle délky)
- v poslechových skladbách seznamujeme děti s hudebními nástroji a přednesem lidových a dětských písní

Písně vhodné k nácviku pro 2. ročník:

Černé oči	Kalamajka
Kdybys měla má panenko	Marjánko
Dělání	Ach synku, synku
Nesem vám noviny	Běžela ovečka
Jak jsi krásné neviňátko	Na tý louce zelený
Štěstí, zdraví, pokoj svatý	Krávy, krávy
Zimní	Když jde malý bobr spát
Mach a Šebestová	

Písňe tvoří i ve 2. ročníku hlavní součást práce v hodinách Hv. I ostatní činnosti při výuce spojujeme pokud možno se zpěvem. Nácviik písni provádíme nápodobou, žáky ke zpěvu vhodně motivujeme, dbáme na pochopení obsahu textu písňe, na osvojení si textu, rytmu i melodie jednotlivými žáky. Při zpěvu věnujeme pozornost výslovnosti. Při opakování písňe doprovázíme jednoduchým rytmickým nebo pohybovým doprovodem. Vhodnou pomůckou jsou nástroje Orffovy školy.

3. ročník – 1 hodina týdně

- hlediska pro výběr písni jsou obdobná jako v přecházejících ročnících
- rozšiřujeme pěvecký rozsah c1 – d2
- upevňujeme pěvecké návyky (držení těla a hlavy, dýchání, tvoření tónů, výslovnost)
- zpíváme s dynamickými odstíny slabě – silně v rozmezí p – mf
- zpíváme podle pokynů učitele (jednotný začátek, konec písňe, tempo, síla)
- upevňujeme dovednost zpívat tóny ve vzestupné a sestupné řadě na úryvcích písni a cvičeníích
- nacvičujeme durový tónický trojzvuk a zpíváme ho pomocí písňe „Ovčáci, čtveráci“
- nacvičujeme dvoudobou chůzi a tanec v průpletu, přísunový krok (spojení s Tv)
- dáváme žákům prostor pro pohybové vyjádření melodie
- učíme je rozlišovat hudební nástroje podle vzhledu i podle tónu, rozlišujeme nástroje strunné, dechové a bicí
- využíváme dětské rytmické nástroje pro doprovody písni
- opakujeme poslech z nižších ročníků, přidáváme poslech české hudby pro slavnostní příležitosti (B. Smetana, A. Dvořák), poslech hudby taneční, poslech státní hymny
- hudební nauka – notová osnova, houslový klíč, nota celá, půlová, čtvrt'ová, pomlky

Písňe vhodné k nácviiku pro 3. ročník:

Beskyde, Beskyde	Tancuj, tancuj
Pekla vdolky	Narozeninová
Vyletěla holubička	Není nutno
Už ty pilky dořezaly	Jarní slunce
Čí je, čí je, čí je děvče	Ztratila Lucinka bačkorku
Kačenka divoká	A já su synek z Polanky
Rychle bratři, rychle vstávejme	Až já pojedu přes ten les

Zpěv doprovázíme rytmickými nástroji. Jednoduché rytmické nástroje si též snadno můžeme připravit s dětmi z běžně dostupných materiálů a předmětů, např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod., místo hůlek použijeme vařečky, lžičkou ťukáme do skleničky apod. Žákům dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je při zpěvu využít.

S hudbou se žáci setkávají též při návštěvě koncertů, besedách o hudbě a při vlastních hudebních aktivitách. Poslechové skladby v 1. období vzdělávání volíme podle nahrávek, které jsou k dispozici. Dbáme, aby v poslechových skladbách byly zastoupeny písňe lidové, známé umělé písňe pro děti a věku přiměřené skladby významných českých hudebních skladatelů.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák:

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
- rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
- reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
- rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
- rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

- Osobnostní rozvoj – psychohygienu
- Sociální rozvoj – komunikace

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá

Multikulturní výchova

- Kulturní diference
- Lidské vztahy

Hudební výchova – 2. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K dosažení cílových kompetencí je třeba:

- zhodnotit dosavadní pěvecké dovednosti žáků (správnost intonace, udržení melodie známých písní, dodržení rytmu, správné dýchání při zpěvu)
- pěstovat dále hudebnost v oblasti hudebního sluchu, zpěvního hlasu, smyslu pro rytmus, hudební paměť i představivost
- rozvíjet melodické i harmonické cítění žáků
- nadále využívat k instrumentálnímu doprovodu zpěvu rytmické i melodické hudební nástroje, tuto činnost umožnit co největšímu počtu žáků ve výuce
- žáky seznamovat s lidovým dvojhlasem a jednoduché lidové písně zpívat dvojhlasně, využívat možnosti osvojení dvojhlasého zpěvu (např. kánon)
- poznávat základní hudební teorii
- rozvíjet hudebně pohybové dovednosti žáků (lidové tance, pohybové fantazie)

- do výuky pravidelně zařazovat krátké, žákům blízké a srozumitelné poslechové ukázky skladeb
- učit se rozpoznávat základní pěvecké hlasy (bas, tenor, alt, soprán)
- rozlišování nejčastěji užívaných hudebních nástrojů podle vzhledu, zvuku i způsobu hry
- získat první poznatky z české i evropské hudební kultury
- rozlišovat operu od operety, balet od pantomimy
- chování na koncertech, v divadle, při vlastním vystoupení

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Ve vyučovacím předmětu hudební výchova se utváří estetické vztahy žáků k hudbě a umění, formují se mezilidské vztahy. Posiluje se aktivita a tvořivost žáků, navozuje se optimistický vztah ke skutečnosti.

Jestliže výuku hudební výchovy v 1. období charakterizujeme jako období hudebních her, tak výuka ve 4. a 5. ročníku je obdobím manipulace s hudebním materiálem.

Hudba a zpěv jsou neodlučitelně spjaty s historií našeho národa. Mají velký význam i v současném životě. Hudba doprovází významné životní události v rodinách, děti se s ní setkávají od kolébky. Tento přirozený vztah žáků k hudbě je ve škole rozvíjen a hudební aktivity žáků jsou ve výuce podporovány.

Těžištěm výuky Hv i v tomto období je zpěv žáků, zaměřený na lidové písně i známé a oblíbené písně z mediálních prostředků. Celá výuka by měla být vedena v úsměvné atmosféře zbavené stresů. Základním požadavkem při výuce hudební výchovy je hudební doprovod vyučujícího na jakýkoliv hudební nástroj. Tím se pomáhá udržet melodie i rytmus zpívaných písní.

Na rozpoznání individuální nedostatky žáků v intonaci či rytmu nereaguje učitel zdůrazněním těchto nedostatků, ale snaží se dát i těmto žákům prostor ke zpěvu ve skupinách, ke zpěvu s doprovodem. Tím umožní také těmto žákům příjemný prožitek ze zpěvu.

Všechny druhy hudebních činností (zpěv, poslech, instrumentální a pohybové aktivity) se ve výuce hudební výchovy navzájem prolínají a posilují ve svých účincích. Nezařazujeme je proto do hodin postupně, ani se nemusí v každé hodině uplatňovat všechny. Učitel vybírá takové činnosti, které odpovídají povaze hudby, se kterou právě pracují. Do činností ve výuce zapojujeme co nejvíce žáků podle jejich individuálních schopností. Vycházíme vždy z toho, co již žáci umí, dále rozvíjíme jejich hudební dovednosti, podněcujeme žáky ke vzájemné spolupráci. Umožňujeme, aby se při výuce Hv uplatnili v dostatečné míře ti žáci, kteří se individuálně hudebně vzdělávají. Je to přirozený motivační a inspirační prvek, jak pro žáka samotného, tak pro žáky hudebně nadané, kteří své nadání individuálně nerozvíjejí. Vhodné je zvýrazňovat dovednosti a schopnosti žáků, vést je k sebepoznání a seberealizaci. Každého je třeba podněcovat a vést ho k tomu, aby své nadání a schopnosti v různých oblastech uplatňoval.

Vztah žáků k hudbě je podporován návštěvami koncertů, přehlídek absolventů hudebních škol, účastí v hudebních a pěveckých soutěžích. Při všech těchto příležitostech se zdokonalují poslechové dovednosti žáků, učí se kulturnímu chování i vystupování. Žáci se o hudbě a svých hudebních zážitcích učí hovořit, navzájem se dělí o své pocity a dojmy a porovnávají své prožitky. Vhodnou formou, která rozšiřuje znalosti žáků o hudbě a hudebních nástrojích, jsou obsahem přiměřené výchovné koncerty spojené s besedami o hudbě. Hudební výchova se podílí značnou měrou na celkovém formování žákovy osobnosti.

Hudbu je možno spojovat s poezií, výtvarným dílem nebo vlastním pohybovým projevem žáků i při tělesné výchově. Zpěv může být zařazován do výuky kteréhokoliv

předmětu, může výuku motivovat, může ji uvolňovat, zpestřovat, přinášet pocity uspokojení a dobrou náladu, může ale také žáky povzbuzovat, posilovat je ve snaze dosáhnout dobrých výsledků. Hudební výchova se dá dobře propojovat i s výukou vlastivědy (poznávání lidových písní z určité oblasti, poslechy ukázek hudby, které se vztahují k místu narození významného hudebního skladatele, k historickým událostem aj.), můžeme ji propojit i s výukou přírodovědy (je např. mnoho písní o květinách, zvířatech, o vodě, o lese aj.)

Při hodnocení výsledků práce žáků v hudební výchově tohoto období přihlížíme k aktivitě, s jakou se zapojují do různých činností ve výuce, ke snaze žáků spolupracovat s ostatními a nenarušovat práci v Hv. Žák je klasifikován za projevené dovednosti a snahu uspět v prováděných hudebních činnostech.

C) Obsah učiva

1. Přehled tématických okruhů pro 4. a 5. ročník

- a) *Vokální činnosti - práce s hlasem* - vytváření a upevňování správných pěveckých návyků, zdokonalování pěveckého i mluvního projevu
- b) *Instrumentální činnosti - hra na hudební nástroje* - využití melodických a rytmických nástrojů při doprovodu sólového hudebního vystoupení nebo sborového zpěvu
- c) *Hudebně pohybové činnosti* - vyjádření hudby pohybem, gesty, tancem
- d) *Poslechové činnosti* - aktivní vnímání hudby a poznávání hudby v některých žánrových podobách

2. Učivo

K dosažení cílů hudební výchovy je třeba, aby si žáci při vhodně volených hudebních činnostech osvojili některé z doporučených lidových a umělých písní, vhodné jednoduché instrumentální dovednosti, aby jim byla dána možnost vyjadřovat hudbu pohybem, aby byli seznamováni s doporučenými skladbami nejznámějších našich a evropských hudebních skladatelů.

4. ročník – 1 hodina týdně

- upevňujeme pěvecké návyky vytvářené v 1. období
- písně zpíváme v rozsahu C1 - D2 a s dynamickým rozlišením **p - mf - f**
- dále vedeme žáky také k rozlišování tempa písně a nálady např.: mírně, rychle, vesele aj.
- žáky seznamujeme s některými hudebními výrazovými prostředky, jako je rytmus, melodie vzestupná a sestupná, gradace
- poznávání a rozlišování sborů (dětský, ženský, mužský, smíšený)
- rozlišování úkolu dirigenta a sbormistra, taktování v taktech 2/4 a 3/4
- rozlišování hudebních nástrojů (klavír, klarinet, pozoun, flétna, lesní roh, trubka, housle, violoncello, kontrabas, velký buben, malý buben, činely)
- nota s tečkou, pokračování ve psaní not, noty C2, D2 - posuvky (křížek, bé)
- procvičování pojmů: nota, pomlka, houslový klíč, takt, pouze při nácvičce písně na jejím notovém záznamu, pozorování, poznávání a rozlišování hudebních značek v notovém zápisu

- kánon a lidový dvojhlas
- seznámení žáků se stupnicí C dur ve zvukové i napsané podobě
- pravidelné zařazování hlasových a dechových cvičení
- využití jednoduchých hudebních nástrojů (Orffův instrumentář, zobcové flétny aj.)
- příprava vlastních rytmických doprovodných nástrojů
- hudební hry např. ozvěna, otázka - odpověď apod.
- opakování naučených tanečních her se zpěvem
- poslech: taneční hudba, pochodová hudba, ukolébavka
- poslech vážné hudby a základní seznámení s hudebními skladateli: B. Smetanou, L. Janáčkem, B. Martinů a W. A. Mozartem

Písně vhodné k nácviku pro 4. ročník:

Dostal jsem koníčka sivovraného	Na našem dvoře
Červená růžičko	Chválím tě, Země má
Ten chlumecký zámek	Veselé Vánoce
Bratře Kubo	Pochválen buď Ježíš Kristus
Široký, hluboký, ty vltavský tůně	Marjánko, Marjánko
Žežulka	Pocestný
Kdyby byl Bavorov	Tři čuníci
Náchodský zámeček	Buráky

5. ročník – 1 hodina týdně

- upevňování osvojených pěveckých dovedností (dýchání, výslovnost, nasazení a tvorba tónů, rozšíření hlasového rozsahu H - D2)
- dvojhlas v lidové písni
- čtení rytmického schématu písně, orientace v notovém záznamu
- hudební doprovod různými nástroji
- seznámení s jednoduchou písňovou formou
- taktování, čtyřdobý takt
- pohybové vyjádření hudby - improvizace, pantomima
- taneční kroky - polka, valčík, mazurka
- vztahy mezi tóny - souzvuk, akord
- seznámení s hudbou vokální a instrumentální
- slovní vyjádření dojmů z koncertu, poslechu hudby aj.
- symfonický orchestr - seznámení s jeho složením, pojem dirigent, rozlišování hudebních nástrojů podle zvuku z poslechu
- poslech taneční hudby - polka, valčík, mazurka
- rozlišení změn polkového rytmu v rytmus valčíkový
- poslech a naučení naší hymny
- poslech vážné hudby - opakování některých poslechových skladeb a poznatků o hudebních skladatelích, které žáci poznali ve 4. ročníku

- poslech skladeb hudebních skladatelů: F. Škroupa, J. J. Ryby, V. Nováka, J. S. Bacha
- poslech hudby džezové, písniček Karla Hašlera a rock-and-rollu

Písně vhodné k nácviku pro 5. ročník:

Muzikanti, co děláte	Teče voda, teče
Kde domov můj	Voda, voděnka
Nechod tam	Půjdem spolu do Betléma
Byla cesta, byla ušlapaná	Narodil se Kristus Pán
Petrovický zámek	Když se zamiluje kůň
Ej, lásko, lásko	Babičko, nauč mě charleston
Česká písnička	Severní vítr

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- zpívá podle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase a pokud je to v jeho možnostech, i ve dvojhlasu, a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti
- orientuje se v zápisu jednoduché písně či skladby a podle svých individuálních schopností a dovedností je realizuje
- využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché, popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní
- rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby
- vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché rytmické přede hry, mezihry a dohry
- rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, rozpozná změnu v tempu a rytmu
- ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

- Osobnostní rozvoj – psychohygienu
- Sociální rozvoj – komunikace

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá

Multikulturní výchova

- Kulturní diference
- Lidské vztahy
- Etnický původ

Mediální výchova

- Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

Výtvarná výchova – 1. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K dosažení cílových kompetencí je třeba:

- probouzet a rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků
- rozvíjet tvořivé schopnosti žáků, pěstovat jejich estetické cítění a vkus
- vytvářet základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost žáků
- vytvářet kladný citový vztah k výtvarnému umění
- seznamovat žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- učit žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat
- dát dítěti možnost osobitého výtvarného vyjádření určitého prožitku nebo představy neovlivněného vnuceným výtvarným vzorem
- četbou, vyprávěným příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcovat a rozvíjet výtvarné představy žáků, dát možnost výtvarným projevům v různých technikách
- výtvarně experimentovat, objevovat tvary věcí kolem nás, hra s linií s využitím různých plastických materiálů
- výtvarně zobrazovat tvary předmětů na základě her s nimi
- kreslením, malováním a modelováním rozvíjet tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- pozorovat a porovnávat jednoduché předměty, hledat jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovávat vlastnosti, tvary, hledat a odlišovat struktury
- dbát na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování
- učit se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- využívat zkušeností žáků, učit je respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování
- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívat při výuce prvouky, matematiky, českého jazyka i psaní a naopak
- seznamovat žáky s ilustracemi v dětských knihách, poznávat nejznámější malíře – ilustrátory, mezipředmětové vztahy se čtením a literární výchovou
- podílet se na výzdobě třídy, školy; učit se prezentovat své práce

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Výtvarná výchova jako předmět je součástí procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti a k umění. Ve výuce výtvarné výchovy vycházíme především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Pro výtvarnou činnost v tomto období je nepostradatelné příznivé a klidné prostředí zbavené strachu ze známky nebo výsměchu druhých.

Děti se snaží výtvarně vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev předškolního věku je především rázu schematického. Děti svým kresbám rozumí, dospělí většinou nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné

myšlenkový svět dětí narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1. – 3. ročníku převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo z paměti, předloham se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad.

Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období zařazujeme hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné hovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost jemně usměrňovat a postupně působit na vytváření výtvarného vkusu žáků.

Výtvarná výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka:

- k svobodnému výtvarnému vyjádření
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme, učíme se

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách...) se projevuje dětská osobnost dítěte, jeho cítění a chápání světa kolem něj. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, prostředí a lidem, a proto souvisí blízce s výukou prvouky a vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezipředmětovým vztahům a využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Ve výuce uplatňujeme náměty z žákova okolí, z dětského života z prostředí obce i školy, nechybí zde ani výtvarné zpracování určitého konkrétního tématu (ať už kresbou či malbou).

Takové výtvarné práce mohou být dvojího druhu:

- na základě vlastní představy dítěte
- podle skutečnosti

Kresba z představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokáží hned dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Tyto kresby velmi vhodně využíváme nejen při výuce prvouky, ale i v hodinách matematiky, čtení a psaní. Mnohý žák se v mladším školním věku snáze vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjadřovat porozumění čtené větě nebo čtenému příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámec předmětu jako takového.

K vycházkám v průběhu roku přidáváme prvky výtvarné výchovy, neboť při nich s žáky můžeme pozorovat např. výstavbu obce, významné stavby obce, stavební sloh, ve kterém jsou domy postaveny, úpravu domů a jejich okolí, získáváme spoustu námětů, zajímavostí, postřehů, nasbíráme materiály pro další práci.

Na vytváření žákovského výtvarného vkusu a jeho vztahu k výtvarnému umění a výtvarným hodnotám má také vliv prostředí (rodina, škola, obec, její okolí), kde děti žijí. Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, počítače, které zprostředkovávají dětem spoustu podnětů, zážitků (pozitivních, ale v mnoha případech i negativních). Zařazujeme tato témata do hodin výtvarné výchovy a pomáháme tak dětem přemýšlet nad podněty zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim nějaké postoje, vnímat pozitivní i negativní.

Některé činnosti mohou dětem ukázat, jak lze tuto moderní techniku vhodně využít (počítačová grafika, internet, televizní motivační či vzdělávací pořady, reklama, plakáty, kreslená animace, loutky ...).

C) Obsah učiva

Přehled tematických okruhů v daném období

- a) **objevování světa přírody** v jednotlivých i v širších souvislostech
  - pozorování přírody (přírodniny, rostliny, zvířata)
  - chápání přírody ve smyslu prostředí života (krajina jako prostředí pro rostliny, zvířata, lidi);
  - tvář krajiny v různých souvislostech (barevnost krajiny a její proměny v průběhu roku, využití žákovských zkušeností)
  - vztah k přírodě (estetické oceňování krásy přírody)
  - příroda a běh času (roční období, počasí)
- b) **poznávání a prožívání světa dítěte**
  - pociťování domova jako životní jistoty (dítě v domácím prostředí, domácí práce, hry)
  - poznávání školy – nové životní prostředí (třída, škola, spolužáci)
  - styk se světem mimo školu (ulice, cesta do školy, sport, hry, výlety, hřiště, přátelé)
- c) **svět, který děti pozorují, který pociťují a kterému naslouchají**
  - setkávání s prostými životními zkušenostmi (u lékaře, na poště, na nádraží, v obchodě aj.)
  - poslouchání a vyprávění (pohádky, písničky, říkadla, zážitky)
  - významná sváteční setkávání (rodinné oslavy, Vánoce, Velikonoce)
  - vnímání smyslových vjemů a jejich výtvarný záznam (přepis pocitů z dotýkání, přepis zvuků aj.)
- d) **svět dětské fantazie – výtvarná hra a experiment**
- e) **svět, který dítě obklopuje, ovlivňuje ho (věda, technika, výstavy, architektura, besedy,...)**

1. ročník – 1 hodina týdně

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- poznávání základních barev a jejich různé užívání
- kresby podnětené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ

- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co dětem poskytuje příroda – kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte
- vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy
- hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- prostorové hry se stavebnicovými prvky
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada

2. – 3. ročník – 1 hodina týdně

- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- dětský příběh vyjádřený kresbou
- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev
- pozorování tvarů užitkových předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysové linie
- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrhů využít
- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice – náměty pro využití návrhu
- jednoduché náčrty, plány, modely podle fantazie a skutečnosti
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování;
- kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány, ...
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born, ...

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)
- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)

- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fixa, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- výtvarné vnímání věcí, užitečných předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, ... (kresba, vytrhávání z papíru, koláž, ...)
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání)
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- individuální i skupinová práce různými technikami s velkými formáty (balicí papír, velké formáty čtvrtky, chodník, ...)
- práce na třídních projektech, návrhy, formy zpracování, volba techniky
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme výtvarnými pracemi
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorování (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...), návštěvy výstav, muzeí

Praktické dovednosti

Žáci v průběhu 1. období

- pracují s barvou různé konzistence, rozeznávají studené a teplé barvy, osvojují si dovednost míchat základní barvy
- poznávají různé materiály (přírodní i umělé) seznamují se s různými způsoby jejich zpracování (různými technikami), osvojují si dovednosti práce s různými nástroji
- rozvíjejí schopnost výtvarně vnímat věci, užitečné předměty z hlediska funkce, tvaru, dekoru, pohybu apod.
- komponují jednoduché tvary, vnímají neuspořádaní či záměrné rozmisťování či řazení
- poznávají možnosti námětového plošného i lineárního vyjádření, pokoušejí se volně pracovat s linkou, tvarem, obrysem
- pokouší se dotvářet výtvarné práce písemným projevem
- experimentují s různými materiály k vytváření prostorových prací
- poznávají prostředí školy, okolí obce, sledují detaily staveb, předmětů
- postupně si osvojují schopnost vyjádřit se o své práci, zdůvodnit, hodnotit, vyjádřit se také o práci jiných, vést dialog o výtvarné práci, být tolerantní
- podílejí se na dotváření prostředí, ve kterém žijí, které je obklopuje, vystavují své práce, připravují výtvarnou výzdobu prostředí třídy, školy
- spolupracují na třídních projektech
- poznávají výtvarná vyjádření významných malířů (zejména ilustrátorů dětských knih, regionálních umělců), aj. výtvarných umělců
- docházejí k poznání, že výtvarné umění patří ke kulturnímu bohatství národa

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák:

- rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ

- ☐ v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
- ☐ vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
- ☐ interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností
- ☐ na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

- Osobnostní rozvoj – rozvoj schopností a poznávání, kreativita, psychohygienu
- Morální rozvoj – hodnoty, postoje, praktická etika

Výchova demokratického občana

- Občanská společnost a škola

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá

Environmentální výchova

- Ekosystémy

Výtvarná výchova – 2. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K dosažení cílových kompetencí je třeba:

- rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků, učit je vyjadřovat myšlenky,
- představy a pocity výtvarnými prostředky
- umožnit žákům vnímat krásu okolního světa jako součást každodenního života
- rozšiřovat soubor užívaných technik a seznamovat žáky s dalšími výtvarnými nástroji
- a různými materiály
- rozšiřovat soubor užívaných technik
- rozvíjet schopnost vnímat krásu přírody, vyjadřovat své pocity a dojmy a výtvarně je zpracovávat
- rozvíjet přirozenou potřebu žáků vlastního výtvarného vyjádření
- rozvíjet individuálně tvořivé schopnosti žáků,
- pěstovat estetické cítění a vkus žáků
- sebepoznání, sebeuvědomění

- vést žáky ke schopnosti vnímat krásu lidového umění a dostupných uměleckých děl
- vážit si kulturních hodnot a dovedností lidí
- rozvíjet schopnost žáků esteticky ovlivňovat své prostředí
- umožňovat konfrontaci osobních postojů s postoji jiných
- rozvoj tolerance k lidem a duchovním hodnotám

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Výtvarná výchova je podstatnou částí základního vzdělávání žáků. Jejím cílem je rozvíjet vkus žáků, jejich cit pro umění, jejich dovednost výtvarně se vyjadřovat, cíl je zaměřen i na objevování talentovaných žáků. Nezaměňujeme ji se speciálním uměleckým vzděláním.

V tomto období se zaměřujeme na:

1. vycvičení oka a žakovy ruky
2. rozvíjení schopnosti čistého a jistého zobrazování
3. pěstování správného vnímání krásy formy, linie, barvy i symetrie

Výuka výtvarné výchovy je postavena na tvůrčích činnostech, které umožňují rozvíjet žakovo vnímání, výtvarné citění, představivost, fantazii, myšlení, prožitky. Využívá k tomu nejen výtvarné prostředky tradiční a ověřené, ale i nově vznikající.

Ve 2. vzdělávacím období je výuka výtvarné výchovy spojována často i s výukou jiných předmětů. Výtvarně lze vyjadřovat zvolený jednoduchý rytmus melodie. Při kresbě přírodnin je vhodné využít znalostí z přírodovědy, při kresbě náradí je třeba znát, jak a k čemu se určité náradí používá, zde tedy vytváříme mezipředmětovou vazbu s pracovními činnostmi, při tématickém kreslení se dá vhodně využít některé četby z čítanky. Kresby se posuzují podle toho, kolik originálního pozorování a myšlenek v nich žák projevil, jak využil plochu výkresu, jak pracoval s barvou.

V předcházejícím vzdělávacím období i v období předškolním byla výtvarná výchova dítěti především prostředkem k vyjadřování myšlenek. Ve 2. období se postupně tříbí smyslová vnímavost, uvědomělé pozorování a výtvarné vidění.

Žáci se naučí citlivěji vnímat tvary, barvy, struktury, vzájemné vztahy částí a celku, a tak se zabezpečuje nenásilný přechod od prvotních grafických forem k formám členitějším. Žáky postupně vedeme k větší samostatnosti při rozmístění kresby se zřetelem na námět, velikost a tvar plochy, pěstujeme u nich smysl pro prostorovou dispozici.

Žáci zobrazují předměty tak, jak se jeví jejich oku. Pravidla perspektivy žáci vyvozují z pozorování, pod vedením učitele. Primární výuku pravidel perspektivy považujeme spíše za překážku.

Geometrických modelů užíváme jen k objasnění konstrukce skutečných předmětů. Při kreslení listů, ovoce a jiných předmětů žáky upozorňujeme na osovou souměrnost některých přírodnin. K dosažení dovednosti vyjádřit symetrii mohou přispět kresby předmětů prováděné např. pastelkami nebo vodovými barvami bez předběžných obrysů.

Barvu spojujeme s tvarem. Je dobře, aby si v 1. období žáci dostatečně pohráli s barvami a přirozenou cestou se seznámili se změnami, způsobenými jejich kombinacemi. Znovu žákům ukazujeme, od začátku do konce, techniku pokládání barev. Při vystihování určitého tónu např. u zelené barvy necháme žáky určitou dobu objevovat

rozmanité zelené tóny vznikající mícháním žluté, modré a zelené barvy z palety, následovat musí hovor o tom, co objevili, co se komu podařilo. Předcházíme tak potížím vznikajícím při současném pozorování tvaru předmětu a jeho barvy. Žáci později snadno kombinují barvy a jejich mícháním tvoří složitější barevné tóny.

Při kreslení nástrojů vycházíme ze způsobu jejich užívání. To má nejen význam praktický (poznání funkce nástroje), ale i přímý, a má kladný vliv na výsledek kresby. Znají-li žáci funkci celého nástroje i jeho částí, snáze a přesněji porovnávají jejich velikost, tvar i poměrnost.

Pro vytváření vzorů je prospěšná mezipředmětová vazba s geometrií, využíváme dovednosti provádět náčrty základních geometrických obrazců. Geometrické obrazce mohou být základem mnoha opakujících se vzorků. Geometrické tvary jsou pro děti přístupné a snadno proveditelné. Později může následovat též stylizace a kombinace jednoduchých přírodních tvarů. Kombinací zvolených prvků se vyplňuje určitá plocha nebo se jich používá k dekoraci některého předmětu. Takové kreslení využívá mezipředmětových vztahů s hudební výchovou (rytmy, kontrasty, opakování, střídání).

Kreslení z paměti je cenné jak pro děti nejmladší, tak i pro starší žáky. Je dobře, když žáci 4. a 5. ročníku nejprve předložený předmět prostudují a nakreslí a potom jej zkusí nakreslit z paměti. Pokud žák ví, že bude kreslit z paměti, snaží se, aby si zapamatoval podobu předmětů. Zvyká si předměty pozorně pozorovat, a tak si postupně vytváří vnitřní zásobu obrazů, které mu poslouží jako předlohy ke kreslení. Žák se tak rovněž učí soustředit svoji pozornost.

Modelování je velmi vhodné pro mladší žáky, ale dobře ho v kombinaci s různými materiály příležitostně využíváme i v tomto vzdělávacím období.

Ve výtvarné výchově v tomto období často využíváme mezipředmětové vztahy ve spojení s literární výchovou, s výukou geometrie, s přírodovědou, vlastivědou i s přípravou některých žákovských pomůcek. Jedním z úkolů výtvarné výchovy je připravovat žáka na praktický život, ve kterém budou v mnoha oborech potřebovat něco skutečného zakreslit nebo načrtnout. K tomu ho vedou reálné kresby.

V tomto období využíváme každé vhodné příležitosti ke zušlechťování citů žáků, pěstujeme jejich smysl pro přírodní krásy, a to jak ve výtvarné výchově tak i v ostatních předmětech. Žáci jsou seznamováni s vhodnými díly různých oborů umění prostřednictvím obrazů a ilustrací, učí se je chápat a rozumět jim.

Žák bude po ukončení 1. stupně schopen výtvarného vyjádření takovým způsobem, který ho uspokojí. Dokáže při práci uplatňovat představivost i fantazii. Při kresbě bude chápat vzájemné souvislosti zobrazovaných předmětů, bude postupovat od celku k detailům. Dokáže se orientovat v malířských a kreslířských potřebách a bude je umět udržovat v pořádku. Po ukončení práce si dokáže uvést své pracovní místo do původního stavu. Výtvarná výchova na 1. stupni je základem k dalšímu rozvíjení estetického cítění žáků na 2. stupni.

C) Obsah učiva

4. – 5. ročník – 2 hodiny týdně

1. Přehled tématických okruhů v daném období:

a) Rozvíjení smyslové citlivosti - výtvarné osvojování a vyjadřování skutečnosti

Výtvarné náměty v tomto okruhu vycházejí

- z pozorování lidí a jejich projevů

- z přímých zážitků a zkušeností žáků
- z umělecky zpracovaných popisů skutečností (texty v čítance, dětské literatuře, vyprávění)
- z pozorování věcí (linie, tvar, materiál, povrch, barva, mat a lesk, vnímání světelných odstínů)
- z pozorování přírody (linie, barva, barevná proměnlivost, struktura, růst, překrývání, prolínání)

Rozvíjení smyslové citlivosti se tedy zaměřuje na prvky obrazného vyjádření, na uspořádání objektů do celků, odraz skutečnosti v lidském vědomí, působení uměleckých děl na žáky.

b) Uplatňování subjektivity - výtvarné vyjadřování osobních pocitů

Výtvarné náměty v tomto okruhu vycházejí z

- nálad, emocí, představ, fantazie
- pozorování pohybů těla
- sledování projevu citových reakcí
- pocitů vyvolaných zrakovým vjemem (hračka, film, ilustrace, obraz, reklama, elektronický obraz aj.)
- pocitů vyvolaných uměleckým zážitkem (balet, hudba, obraz, četba)

V tomto tematickém okruhu se zaměřujeme na prostředky pro vyjádření osobních nálad, zkušeností a představ, různé typy vizuálně obrazných vyjádření a přístupy žáků k nim.

c) Ověřování komunikačních účinků – vysvětlování záměru vlastního výtvarného projevu

V tomto okruhu se zabýváme vysvětlováním výtvarných vyjádření samostatně vytvořených nebo jen pozorovaných. Individuální vysvětlování je třeba nechat probíhat ve skupinách nebo i v kolektivu třídy, aby mohli žáci svou interpretaci výtvarného díla porovnávat s interpretací ostatních členů skupiny.

II. Inspirační aktivity a záznamy:

a) Lidé v kulturách a historických epochách

Žáci

- hledají souvislosti, odlišnosti, zajímavosti, uvědomují si jejich výtvarná hlediska a kvality proměn
- slovně charakterizují a hodnotí pohyby, doteky, gesta, oděv, hlasové projevy i projevy citových reakcí, inspiraci hledají v nejbližším okolí, ve výtvarném umění a v médiích

b) Živá a neživá příroda

Žáci

- hledají podněty pro svou výtvarnou tvorbu v reálném prostředí (domov, třída, zahrada, les atd.)
- pozornost soustřeďují na estetickou dimenzi projevů života organismů - bujení, růst, vrstvení, překrývání, prolínání, rozpad, členění, pohyb, vzájemné vztahy, povrch (lesk, mat), strukturu a barvu
- soustředí se přitom na časovou posloupnost proměn a na jejich jemné, světelné, tvarové, barevné a lineární nuance

- vytváří si představy o pokračování neuzavřených přírodních dějů, porovnávají jejich možné variace a varianty

c) Umění

Žáci

- vyhledávají a srovnávají různé způsoby uměleckého vyjádření na příkladech konkrétních výtvarných děl současnosti i minulosti
- hledají styčné body výtvarného umění s dalšími druhy a projevy umění - kniha, písmo, literatura, film, hudba, divadlo, architektura
- v okolí školy, v obci nebo v regionu vyhledávají užité umění a architekturu
- učí se hodnotit v prostředí školy např. design (nábytek, osvětlovací tělesa, výzdobu, nářadí) nebo architekturu (stavební prvky budovy, detaily technických konstrukcí, materiál aj.)

d) Od inspirace k záznamu

Žáci

- tvoří záznamy pozorování, vytvářejí sbírky, přehledy, sborníky výtvarného umění
- při využívání technických prostředků (kopírka, fotoaparát, internet aj) se soustředí na výtvarnou kvalitu záznamu
- zaznamenávají a dokumentují své činnosti, třídí si obrazové materiály většinou tak, jak se sami rozhodnou
- navštěvují výstavy a muzea ve svém okolí
- realizují výtvarné projekty
- připravují výtvarnou výzdobu třídy, školní slavnosti
- podílejí se na zlepšení prostředí školy
- dokumentují život školy

III. Učivo - návrh námětů:

Výtvarné náměty volí učitel tak, aby vycházely z přímých zážitků a zkušeností žáků. Využívá náměty související s učivem přírodovědy a vlastivědy, pozorování na vycházkách, prožitků z výstav, koncertů, četby, ze sportovních akcí aj. Příklady námětů k výtvarnému zpracování:

- výtvarné vyjádření věcí, pozorování barev, hmatové vnímání tvarů a materiálů, objevování přirozených vlastností a funkcí předmětů, vyjádření základních tvarových znaků, řešení barevných vztahů zobrazeného předmětu a prostředí - to vytváří schopnost žáků výstižněji se výtvarně vyjádřit
- malby vycházející z pozorované skutečnosti i z představ
- objevování a výtvarné sledování barevné proměnlivosti přírody, vystižení barev přírody (podzimu, zimy, jara, léta, rozkvetlých stromů a keřů, zrajícího ovoce, květinových záhonů, kytic aj.)
- vyhledávání a objevování tvarově a barevně zajímavých přírodnin žáky, pozorování případných souměrností přírodnin (motýli, brouci, některé listy i plody)
- odlišování výtvarů přírody od lidských výtvarů, žáci jsou přitom vedeni k zaujímání svých vlastních estetických postojů
- sochařství a příroda - rozlišování tvarů přírodních a tvarů opracovaných člověkem, vyhledávání a pozorování soch v okolí (socha, sousoší, bysta, reliéf)
- vyjádření linie růstu při kresbě a malbě rostlin

- dotváření přírodnin na základě fantazie
- využívání výtvarného výrazu linie vytvořené různými nástroji v různých materiálech, uplatňování kontrastů tvarů a barev
- proměny a projevy energie v přírodě - zobrazování bouře, mlhy, mraků, blesků, sopek aj.
- rozmanitosti přírody - půda a život v ní, drahokamy, krápníkové jeskyně, zimní útvary aj.
- zpřesňování výtvarného vyjádření proporcí lidské postavy a hlavy
- zobrazování lidské postavy v pohybu
- různé textilní materiály (plátno, vlna, hedvábí), oděvní tvorba, móda současnosti, módní přehlídka pro určité příležitosti a pro všední den
- výtvarné ztvárňování pohádkových bytostí, využívání barevné i tvarové nadsázky
- řešení úkolů dekorativního charakteru v ploše, řazení prvků v tvarové i barevné kompozici, symetrická i asymetrická řešení
- využívání psaných, kreslených, stříhaných a vytrhávaných písmen jako dekorativního prvku, návrhy plakátů na školní akce
- pozorování estetické úrovně předmětů denní potřeby, vlastní návrhy a modely takových věcí
- vyhledávání zajímavých prvků architektury ve svém prostředí a v okolí školy
- pozorování a výroba (i ve spojení s pracovními činnostmi) dekorativních věcí ke zkrášlení domácího i školního prostředí
- pozorování výtvarné úpravy dětských knih a učebnic, rozlišování kreseb významných ilustrátorů dětských knih, výstava oblíbených dětských ilustrátorů
- ilustrace svých prvních knih (listů portfolia), vytvářených při výuce českého jazyka, přírodovědy aj.
- poznávání různých způsobů malířského vyjadřování - figura, portrét, krajina, zátiší na příkladech konkrétních výtvarných děl
- zaměření se na krásy přírody a na vztah k životnímu prostředí (ve spojení s přírodovědou)
- tématické kresby k významným událostem ve školním roce

Učitel volí náměty výtvarných prací podle svého uvážení a v návaznosti na činnostní styl výuky a učební požadavky daného ročníku a to nejen ve výtvarné výchově. Úkolem učitele je vyvolávat podněty, určovat témata a náměty, žáky motivovat, volit vhodné inspirace. Do vlastní výtvarné činnosti žáků zasahuje učitel radami, které se týkají použitého materiálu a způsobu práce s ním, kreslířských nástrojů a praktického zacházení s nimi. Při výuce se využívá četby, přírodovědného a vlastivědného učiva i dění ve škole a v obci. Příklady námětů nejsou pro učitele závazné. Výtvarné techniky volí učitelé podle svého uvážení tak, aby se rozšiřoval jejich okruh, aby byly pro děti zajímavé a přiměřeně rozvíjely dětskou tvořivost a představivost.

Úspěch práce žáků závisí do značné míry na tom, jak pozorovanou skutečnost v průběhu výuky dokážeme žákům přiblížit, jak dovedeme ukázat tvar jako výsledek přírodních zákonitostí i jak dovedeme výuku výtvarné výchovy organicky spojit s ostatními vyučovacími předměty, např. se čtením nebo vyprávěním o květinách v přírodovědě.

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření, porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy aj.)
- užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy, v objemovém vyjádření modelování a skulpturní postup, v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model
- při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na ztvárnění nejbližších sociálních vztahů a rozvoj komunikace
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly, uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě
- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření, pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)
- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

- Osobnostní rozvoj – rozvoj schopností a poznávání, seberegulace a sebeorganizace, kreativita
- Sociální rozvoj – poznávání lidí, mezilidské vztahy, kooperace a kompetice
- Morální rozvoj – řešení problémů a rozhodovací dovednosti

Multikulturní výchova

- Lidské vztahy
- Etnický původ
- Kulturní diference

Environmentální výchova

- Ekosystémy
- Základní podmínky života
- Lidské aktivity a problémy životního prostředí
- Vztah člověka k prostředí

Mediální výchova

- Stavba mediálních sdělení

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu praktické činnosti.

Praktické činnosti – 1. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K získání klíčových kompetencí je třeba:

- rozvíjet jemnou motoriku žáků a jejich manuální zručnost
- vytvářet při praktických činnostech s různými materiály základní pracovní dovednosti a návyky
- prostřednictvím pracovní praktické činnosti žáků napomáhat rozvoji jejich rozumové činnosti, rozšíření jejich obzoru
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracovávání materiálů a všimnout si jejich vlastností
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat k čemu slouží, naučit se s nimi bezpečně zacházet a volit pro určitou pracovní činnost pracovní nástroj podle jeho vhodnosti
- postupně vytvářet pozitivní vztah žáků k práci
- prostřednictvím praktické činnosti s různým materiálem a nástroji pomáhat zpřesňovat představy dětí o věcech a jevech okolního světa
- učit žáky, aby při práci uvažovali, aby věděli, co chtějí dělat a připravili si všechno, co budou k práci potřebovat, učit žáky individuálně zodpovídat za kvalitu své práce
- získávat aktivní vztah k ochraně životního prostředí a utvářet počáteční vědomí o individuálních možnostech každého člověka při řešení ekologických problémů
- dát prostor žakovským nápadům pro praktické práce a tvůrčí činnosti

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Při praktických činnostech děti nedělíme na děvčata a chlapce. Práci individualizujeme nebo pracujeme ve skupinách a přitom dbáme důsledně na bezpečnost žáků. Praktické činnosti v 1. období základního vzdělávání jsou vyučovacím předmětem s úzkými vazbami na ostatní předměty. Výukou komplexním způsobem přispíváme k rozvoji žáků. Rozvíjíme jejich motorické schopnosti, manuální dovednosti a pracovní návyky. Žáky učíme spolupracovat, organizovat svou práci i práci spolužáků, pracovat v týmu. Učíme žáky základům technologické kázně, bezpečnosti práce, organizaci práce a prostředí.

Při výuce upřesňujeme představy žáků o věcech a jevech, o kterých hovoří při vyučování českému jazyku, matematice a prvouce. Žáci se učí poznatky o nich prakticky využívat. Obohacuje se řeč dětí a začínají se vytvářet základy technického myšlení.

V průběhu praktických činností v 1. – 3. ročníku uvádíme jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí.

Při práci s drobným materiálem učíme žáky stříhat, ohýbat, spojovat, výtvarně ztvárňovat - dávat výrobkům pěkný vzhled. Tím podporujeme dětskou představivost obrazotvornost a vytváříme smysl pro estetické cítění.

Při práci s papírem učíme žáky poznávat vlastnosti a druhy papíru, naučíme je správně držet nůžky, stříhat celou délkou ostří nůžek i části ostří. Učíme je poznávat z čeho nůžky jsou a jaké mají vlastnosti a jak se s nimi bezpečně zachází.

Při modelování učíme žáky poznávat vlastnosti modelovací hmoty, vytvářet z ní jednoduché předměty, zvířata i postavy a to většinou podle jejich vlastních představ. Modelování využíváme při skupinové práci na určité téma, často ve spojení s ostatními vyučovacími předměty. Žáci se pak mezi sebou dohodnou na společném řešení a práci si mezi sebou rozdělí. Uplatňuje se zde spolupráce a komunikace.

Nezanedbatelný je přínos vyučovacího předmětu pro uplatňování výchovy žáků ke zdraví a jejich bezpečnosti. Charakter předmětu umožňuje nenásilné zařazování výchovy k ochraně přírody a vytváření základů pro ekologické cítění žáků.

Při praktických činnostech se žáci učí:

- organizovat své pracovní prostředí a vlastní činnosti – rozdávat, uspořádat své pracovní místo, sbírat, ukládat, udržovat své náčiní i místo v pořádku
- pracovní kázi – být pozorný a opatrný, vědět co dělat, aby byla určitá pracovní činnost dostatečně bezpečná pro žáka samotného i pro spolužáky, dodržovat též hygienická pravidla, dbát na správné držení těla při činnostech a správné uchopení pracovního náčiní, při jeho správném výběru
- uvědomovat si význam vlastní činnosti a práce
- umět o své činnosti povědět druhým

Dbáme na to, aby byly praktické činnosti spojovány s rozvojem poznání a řeči.

Vyučovací předmět praktické činnosti je v průběhu celého 1. vzdělávacího období volně mezipředmětově využíván. Žáci si při něm připraví všechny drobné pomůcky, které potřebují k výuce v rámci dalších vyučovacích předmětů.

V tematických celcích převládá široké spektrum praktických činností, kterými se žáci v průběhu vyučování zabývají. Je zcela na vyučujícím učiteli a jeho pedagogických záměrech, jak tematické celky do výuky zařadí, zda se bude k některým okruhům v průběhu roku vracet, jak na ně bude v následujícím ročníku navazovat.

Při realizaci praktických činností v jednotlivých ročnících uvažujeme o míře integrace praktických činností s obsahem dalších vyučovacích předmětů, např. prvoukou, výtvarnou výchovou, matematikou, českým jazykem.

Praktické činnosti jsou v 1. období základního vzdělávání základem všech tematických celků. V jejich průběhu uvádíme jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí a to jako nezbytné poznatky s ohledem na jejich použití. Žák také u každé práce dostává poučení o bezpečnosti při zacházení s nářadím a ochraně zdraví při určité pracovní činnosti.

C) Obsah učiva

1. ročník – 1 hodina týdně

Náplň výuky pracovními činnostmi je dána činnostmi s papírem, modelovací hmotou, se stavebnicemi, s různým drobným materiálem, výrobou drobných předmětů a pomůcek pro výuku, péčí o květiny ve třídě a činnosti, které vyplývají z mezipředmětových vztahů.

Práce s papírem

- základní vlastnosti papíru a lepidla
- držení nůžek, z čeho nůžky jsou a které nůžky jsou pro děti bezpečné
- různé techniky: překládání, rýhování, utržení pruhu papíru, vytrhávání, skládání, vystřihování, nalepování

- příklady výrobků vzniklých skládáním - varhánky, obálka na pomůcky, šipka, čepice, kelímek, lodka aj.
- vystřihovánky z časopisu, předtištěné např. oblékání panenek, připravené vystřihovánky staršími žáky, vystřihování tvarů pro činnosti v M (přípravná početní cvičení)
- pomůcky pro výuku M, Čj, Prv - kartičky, kapsáře, geometrické tvary
- stříhání a slepování - ozdoby, květy, kombinované techniky ve spojení s Vv
- nalepování vystřižených tvarů - vytváření obrázků k vyprávěnému nebo čtenému příběhu
- společné práce k některému projektu, např. pohádce

Modelování

- seznámení se s vlastnostmi plastelíny, moduritu; pomůcky: podložka, nůž
- zacházení s uvedenými modelovacími materiály, jak s nimi pracujeme, co k tomu potřebujeme; technika práce: válení v dlaních, v prstech, na podložce, roztlačování v dlaních a na podložce, přidávání a ubírání hmoty, vytahování, modelování
- příklady výrobků: předměty jednoduchých tvarů, o kterých se učíme v M, Čj a Prv, figurky zvířat a lidí podle čtených nebo vyprávěných příběhů, též podle fantazie žáků, motivace k modelování, dárky pro své blízké

Práce s drobným materiálem

Praktické činnosti jsou v 1. ročníku průběžně spojovány s ostatními vyučovacími předměty. Učivo ostatních předmětů ztvárňujeme, aby pomáhalo k pochopení probíraných pojmů.

V pracovních činnostech si mohou děti připravit celou řadu dobrých pomůcek pro činnostní výuku ostatních předmětů. Práce s pomůckou, kterou si žák vyrobí sám, ho motivuje a uspokojuje. Při výrobě dalších věcí vždy pamatujeme na jejich použitelnost. Výroba předmětů a ozdob určených k darování má význam při vytváření vzájemných mezilidských vztahů i při vytváření dobrého vztahu k práci – upotřebitelnost výrobku, uděláním radosti druhým.

Výrobu drobných předmětů pro výuku v jiných předmětech a jejich údržbu nebo obnovu běžně zařazujeme do praktických cvičení. Žáky vedeme k pečlivé údržbě jejich pomůcek. To, že je má v pořádku, mu při jejich použití velmi pomůže. Pochopí význam uspořádání věcí a udržuje v pořádku i náradí potřebné pro praktické činnosti.

Dle uvážení učitele do pracovních činností zařazujeme výrobu různých drobných předmětů a dárek např. z přírodního materiálu jako jsou žaludy, kaštiny, šišky aj.:

- zpracovávat můžeme přírodniny: šípky, jeřabiny, kousky slámy, žaludy, kaštiny, listy, koření, semena
- dalším materiálem mohou být špejle, dřívka od nanuků, krabičky, korkové zátky
- při zpracování použijeme: nůžky, nůž, jehlu, bavlnku
- techniky práce: propichování, navlékání, spojování, svazování
- příklady výrobků: korále, figurky, zvířata, ozdoby,...

Žáci se učí být při pracovních činnostech ukázněni, dbát na bezpečnost, soustředit se na práci, zbytečně mezi sebou nehovořit. Při činnostech se však učí navzájem si povědět, co dělají, s čím pracují, jak určitou činnost provádějí. Tak se praktické činnosti spojují s rozvojem poznání i řeči.

Pracovní činnosti se stavebnicemi

Stavby podle předlohy z kostek, stavby podle fantazie žáků (práce individuální i skupinová), sestavování obrázků podle předlohy - obracení kostek, sestavování modelů věcí - montáže podle předloh, vystavování prací, později demontáže.

Péče o květiny

Do vyučovacího předmětu praktické činnosti 1. ročníku je vhodné zařadit péči o květiny. Tyto činnosti bezprostředně souvisí s prvoukou. V péči o květiny se mohou žáci střídat. Také mohou pěstovat a sledovat zasazená semena (např. hrách, fazole).

2. a 3. ročník – 1 hodina týdně

Práce s papírem a kartonem

- vlastnosti papíru, kartonu, lepidla (tloušťka, barva, tvrdost, savost)
- pojmenovávání druhů papíru: balicí, novinový, kancelářský, kreslicí
- zpracováváme pomocí: nůžek, nože, lepidla, kolíčků
- technika práce: překládání, ořezávání, přestřížení, vytrhávání, skládání, slepování, nalepování papíru na karton, odměřování
- příklady výrobků:
  - vytrhávané ubrousky a ozdoba různých věcí, např. květináče
  - jednoduché předměty a pomůcky do vyučování, např. metr z papírových proužků, geometrické tvary aj.
  - podložky z propletených proužků, záložky do knih aj.
  - výrobky vzniklé skládáním papíru, loďky, parník, čepice aj.
  - ozdoby na vánoční stromeček, např. řetězy, košíčky, srdíčka
  - věci k obchodování nakreslené, vystřížené, nalepené na karton, obkreslené podle šablony
  - výroba notýsků, sešití papíru, ozdoba štítkem

Práce s modelovací hmotou

- materiál: modelovací hlína, plastelína, modurit, těsto
- pomůcky: podložka, špachtle, nůž
- techniky práce: hnětení, válení, ubírání, spojování, vaření, sušení
- poznané vlastnosti: tvárnost, tvrdost
- příklady výrobků: věci, o kterých se učíme v prvouce (ovoce, zelenina, ptáci, zvířata), v matematice (geometrická tělesa, geometrické tvary), ve čtení (zobrazování dějů z četby nebo z vyprávění)
- bezpečné zacházení s ostrými předměty

Práce s drobným materiálem

- materiál: provázky, sláma, přírodniny (semínka, listy, šišky, plody, větvičky aj.), špejle, drátky, korek, krabičky, papír, karton
- nástroje a další materiál: nůžky, nůž, tupá jehla, bavlnka, lepidlo, zavírací špendlíky, aj.
- techniky práce: propichování, spojování, ohýbání, stříhání, nalepování, slepování, lisování, skládání do tvarů
- seznamování se s nástroji a pomůckami, s účelem jejich použití

- příklady výrobků: ozdoby, zobrazování nějakého pracovního prostředí (skupinová práce), zdobení různých předmětů, lakování, práce s drátkem a lepidlem
- zásady pro bezpečnost při činnostech s ostrými předměty

Práce montážní a demontážní

- různé druhy stavebnic – seznámení se s návodem pro práci s nimi a předlohami pro stavby a konstrukce, možnosti užití stavebnice mohou předvést žáci, kteří si určitou stavebnici do školy donesli
- vytváření plošných a prostorových kompozic ze stavebnicových prvků a volného materiálu podle předloh i podle fantazie žáků
- stavebnice se spojovacími prvky a díly - konstrukční činnosti
- sestavování jednoduchých pohyblivých modelů podle předlohy i podle představy žáků – montáž a demontáž, urovnávání dílů stavebnice k dalšímu použití
- osvojování si správných pracovních dovedností a návyků při organizaci, rozmýšlení si své vlastní činnosti, zachovávání bezpečnosti a hygieny při činnostech

Práce s textilem

- materiál: textilie bavlněné, lněné, vlněné, hedvábné, z umělých vláken - jejich rozlišování, nitě, bavlnky, šňůrky, stužky, poutka, knoflíky
- nástroje: nůžky, jehly, špendlíky
- činnosti: navlečení přiměřeně dlouhé nitě, uzlík, šití stehem předním a zadním, prošívání, stříhání, sešívání předním a zadním stehem
- výrobky: sešití kousku látek k sobě - jednoduchý výrobek, oprava oděvu – přišití knoflíku nebo poutka aj.
- dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce

Lidové zvyky, tradice a řemesla

- lidové zvyky a tradice, lidová řemesla: poznávání na základě přímých ukázek nebo videa
- techniky zpracování: ukázky drhání, batikování, modrotisk, výroba vizovického pečiva, ozdoba kraslic, práce se slámou apod.
- materiál, nástroje a pomůcky volíme podle charakteru vytvářeného výrobku a zvolené techniky zpracování
- příklady výrobků: jednoduchá ozdoba, šperk, svícen, vánoční ozdoba, kraslice, vizovické pečivo, ubrousek zdobený batikou apod.

Stolování

- příprava talířů a příborů ke svátečnímu obědu
- chování se u stolu
- příprava jednoduchého studeného pokrmu

Práce na školní zahradě, pěstitelské práce v učebně (podle podmínek školy)

- na podzim a v zimě: ošetřování pokojových rostlin
- na jaře v učebně: květina pro maminku (předpěstování v papírových květináčích nebo v kelímcích), přesazování do květináče, který si žáci ozdobili

- pozorování klíčení semen fazole nebo hrachu, nakličování, přesazování, jakmile začne rostlina růst. Semena řeřichy (klíčení na vlhké vatě), klíčení obilí a jeho růst (zeleň na velikonoční svátky)
- na jaře na zahradě: dělání řádků podle šňůry, setí zeleniny, dělání důlků pro sazenice, sázení květin na záhon, péče o rostliny – kypření půdy, pletí, zalévání
- první jednoduché společné záznamy o postupu práce a o časovém pozorování růstu a vývoje rostliny

Praktické dovednosti

Na konci 1. období žák:

- rozlišuje běžně užívané druhy papíru, dovede papír přeložit, vyrobit skládáním jednoduchý výrobek, odtrhnout naznačenou část, přestříhnout, vystříhnout nakreslený tvar, čistě slepit (použít vhodné lepidlo), nalepit vystřížené tvary
- dovede z drobného materiálu vyrobit jednoduchý praktický výrobek, k práci volí vhodné nástroje a bezpečně s nimi zachází
- rozlišuje běžné pracovní nástroje (nůžky, nůž, jehla, kleště, šroubovák, kladívko) a bezpečně s nimi zachází
- dovede pracovat s některou ze stavebnic a vytvořit několik výrobků podle předlohy i podle své představy
- při práci s modelovací hmotou dokáže vytvořit několik výrobků a dovede o nich hovořit; získal základní hygienické návyky při práci s těmito materiály
- dokáže navléknout nit, zkusí přišít knoflík, dovede sešít dva kusy látky k sobě
- při praktických činnostech si dovede věci urovnat, udržuje pořádek na svém místě, stará se o své pomůcky, má je připravené na vyučování

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Práce s drobným materiálem

Žák:

- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- pracuje podle slovního návodu a předlohy

Konstrukční činnosti

Žák:

- zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

Pěstitelské práce

Žák:

- provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování
- pečuje o nenáročné rostliny

Příprava pokrmů

Žák:

- připraví tabuli pro jednoduché stolování
- chová se vhodně při stolování

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

- Osobnostní rozvoj – psychohygienu, kreativita
- Sociální rozvoj – poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace
- Morální rozvoj – řešení problémů a rozhodovací dovednosti

Výchova demokratického občana

- Občanská společnost a škola

Environmentální výchova

- Lidské aktivity a problémy životního prostředí
- Základní podmínky života

Praktické činnosti – 2. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K rozvíjení klíčových kompetencí je třeba:

- rozvíjet manuální dovednosti žáků
- vytvářet správné pracovní návyky při práci s nástroji
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat, k čemu slouží a uvědomovat si, jak je třeba s nimi správně a bezpečně zacházet
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracování materiálu, uvažovat o vlastnostech materiálu, zkusit vybrat vhodný materiál pro daný výrobek
- učit žáky při práci uvažovat o tom, co je třeba si k práci připravit, co dělat a jak postupovat
- mít vytrvalost při dokončení práce a snažit se, aby byl výsledek práce co nejlepší
- vytvářet pozitivní vztah žáků k práci
- vést žáky k tomu, aby si všímali práce jiných lidí a snažili se poučit z toho, co vidí
- seznámit žáky se základním vybavením kuchyně, pamatovat na bezpečnost a hygienu práce při přípravě jednoduchého jídla
- naučit žáky zásadám správného stolování

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Praktické činnosti patří svou podstatou k činnostnímu učení, žáci při nich uplatňují zručnost, své individuální dovednosti získané v rodině, realizují své nápady. Při výuce pracovních činností se zaměřujeme na získávání praktických pracovních dovedností a návyků. Vytváříme u žáků kladný vztah k práci. V rámci vyučování praktickým činnostem žáci poznávají různé materiály, opracovávají je, vyrábějí určené předměty a připravují pomůcky pro individuální činnosti potřebné při výuce jiných předmětů. Při praktických činnostech průběžně zohledňujeme účelnost i prospěšnost prováděných činností a to s ohledem na aktuální potřeby žáků, podmínky školy i na jejich další vzdělávání.

Pracovními činnostmi systematicky ovlivňujeme rozvoj motoriky a vytváříme pracovní dovednosti žáků. Vedeme žáky k dobrému osvojení pracovních dovedností a návyků. Žáci při praktických činnostech postupně získají dobré předpoklady ke správné volbě povolání a také k pozdějšímu společenskému uplatnění. Učí se také vytrvalosti, tvořivosti, realizují vlastní nápady.

Při pracovních činnostech získají žáci základní vědomosti o materiálech, se kterými pracují, o nástrojích, které k práci používají, i o dalších nástrojích vhodných k opracování daného materiálu. Seznámí se také s mnohými pracovními postupy, předlohami, návody, jednoduchými náčrtů a učí se podle nich pracovat. Osvojí si rovněž základní zásady hygieny a bezpečnosti při práci se zvoleným materiálem a nástroji, jsou vedeni k jejich respektování. Žáky učíme dodržovat pracovní postup, organizovat svou práci a udržovat pořádek na pracovním místě, po skončení práce si své místo uklidit.

Vzdělávání v této oblasti také směřuje k postupnému poznání žáků, že technika je součástí lidské kultury a je spojena s pracovní činností lidí. Učí je chápat pracovní činnost jako příležitost k sebeuplatnění. Žáci si uvědomí, že výroba musí mít určitý podnikatelský záměr. Uvažují o výrobě věcí lidem prospěšných a dobře fungujících, které jsou potom také lépe prodejné. Žáky upozorňujeme, že firma může prosperovat, nejen pokud má dobře vymyšlenou a připravenou výrobu, ale i dobré ekonomy. Vedeme je k uvědomění si potřeby matematiky i geometrie při všech podnikatelských výrobních záměrech. Využíváme poznatky žáků z podnikatelských činností jejich rodičů.

C) Obsah učiva

4.- 5. ročník - 1 hodina týdně

I. Práce s drobným materiálem

Materiály: různé druhy papíru, kartóny, lepenky, krabičky od zboží

Praktické činnosti:

- rozměřování a střihání papíru nebo kartónu, pomůcky do matematiky a českého jazyka
- polepování kartónů, pomůcky do přírodovědy a vlastivědy
- zhotovování polepových papírů (škrobové aj.)
- zhotovování složitějších skládanek a modelů
- sešívání listů, příprava přehledů učiva a obalů na pomůcky a sbírky
- zhotovování výrobků kaširováním

Žáci se seznámí s funkcí a užitím nástrojů, náradí a pomůcek: nůžky, lepidla, navlhčovače, dírkovač, sešíváčka, šablony.

Bezpečnost práce – práce s nůžkami a nožem, lepidla, hygienické návyky.

Doplňující informace: z čeho se vyrábí papír, kde se u nás vyrábí, různé druhy papíru, sběr starého papíru, jak dlouho znají lidé papír a jiné zajímavosti.

Práce s různými zvolenými materiály

Zhotovování potřebných výrobků z některých jiných materiálů např. textil, drát, fólie, přírodniny, aj. podle potřeby a rozhodnutí učitele.

II. Práce s modelovací hmotou

Materiály: modelit, sádra, kašírovací hmota

Praktické činnosti:

- modelování doplňující výuku přírodovědy a vlastivědy
- modelování ve spojení s výtvarnou výchovou - figury, reliéfy
- modely těles ve spojení s výukou geometrie
- zhotovování různých předmětů, jejich barvení a lakování - příprava odlitků ze sádry, odlévání do formy, vyškrabávání předkresleného vzoru

Žáci se seznámí s funkcí a užitím nástrojů, náradí a pomůcek: různé modelovací hmoty, špachtle, modelovací očko, profilové šablony, rydla, barvy ředěné vodou.

Bezpečnost práce - dodržování hygienických návyků při práci s modelovací hmotou a barvami, bezpečnost při práci s ostrými předměty.

III. Konstrukční činnosti - práce se stavebnicemi

Pomůcky: konstrukční stavebnice plastové, ze kterých se dají stavět modely podle předloh i podle fantazie žáků; nejlépe, mohou-li to být modely pohyblivé, vystřihovánky na sestavování papírových modelů, náradí potřebné k montážním pracím - šroubováky, maticové klíče

Praktické činnosti:

- sestavování obtížnějších modelů (nejlépe pohyblivých) z plastových stavebnic (podle podmínek třídy nebo školy)
- práce podle předlohy, podle jednoduchého náčrtu i podle slovního návodu
- práce podle vlastní představy spojená s provedením jednoduchého náčrtu
- správné názvy nástrojů i součástí stavebnice
- sestavování prostorových modelů z kartónových vystřihovánek

Bezpečnost: dodržování zásad správného zacházení s náčiním u montáží

IV. Pěstitelské práce

Žáci se seznamují se základními podmínkami pro pěstování rostlin. Při praktických činnostech se naučí připravovat půdu pro setí a sadbu, sledují růst rostlin, učí se rostliny okopávat a zalévat. Při péči o rostliny se seznamují s různým zahradním náčiním a učí se ho vhodně používat pro určité práce. Seznamují se s užitkem pěstovaných rostlin. Další činnost, kterou mohou provádět, je pěstování pokojových rostlin a pravidelná péče o ně, spojená s pozorováním růstu i se záznamem pozorování.

Bezpečnost při práci s rostlinami: nebezpečí alergie u některých lidí, pozor na jedovaté pokojové rostliny, dodržování hygieny, nebezpečí úrazů, ošetřování drobných zranění při práci na pozemku

V. Příprava pokrmů

Učivo:

- základní vybavení kuchyně
- výběr a nákup potravin pro přípravu jednoduchého jídla
- zásady skladování potravin
- jednoduchá úprava stolu, pravidla správného stolování
- zacházení s elektrickými spotřebiči v kuchyni
- samostatná příprava jednoduchého jídla
- udržování pořádku v kuchyni a úklid pracovního místa po vaření
- bezpečnost a hygiena při práci v kuchyni.

VI. Mezipředmětové vztahy

Vazba na učivo:

- matematiky - příprava pomůcek pro individuální činnosti při vyučování aritmetiky a geometrie
- přírodovědy - provádění přírodovědných pokusů vyžadujících přípravu pomůcek žáky, opakované provádění pokusů v hodinách přírodovědy se závěry žáků
- vlastivědy - výroba modelů staveb, zbraní, nářadí, výroba leporel, zhotovování obalů na soubory
- vytvářené z učiva vlastivědy i jiných vyučovacích předmětů
- výtvarné výchovy - dokončení a vzhled zhotoveného výrobku
- cizího jazyka - příprava kartiček a her vhodných pro činnostní procvičování slovní zásoby

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Práce s drobným materiálem

Žák:

- vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy, na základě své představivosti, různé výrobky z daného materiálu
- využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic
- volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu
- udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

Konstrukční činnosti

Žák:

- provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž
- pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

Pěstitelské práce

Žák:

- provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování
- ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny
- volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

Příprava pokrmů

Žák:

- orientuje se v základním vybavení kuchyně
- připraví samostatně jednoduchý pokrm
- dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování
- udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni

Bezpečnost práce - dodržování bezpečnosti při práci s náradím

Pracovní návyky- uspořádání pracovního místa, práce montážní i demontážní

Doplňující informace - funkce strojů, které žáci sestaví, kde je můžeme vidět

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

- Osobnostní rozvoj – rozvoj schopností a poznávání, seberegulace a sebeorganizace, psychohygienu, kreativita
- Sociální rozvoj – poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetice
- Morální rozvoj – řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje a praktická etika

Environmentální výchova

- Vztah člověka k prostředí

Multikulturní výchova

- Lidské vztahy

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A ZDRAVÍ

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují v 1. – 5. ročníku prostřednictvím tělesné výchovy (samostatný předmět), zdraví a výchova ke zdraví (není samostatný předmět).

Tělesná výchova – 1. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K dosažení klíčových kompetencí je třeba:

- rozvoj pohybových schopností a dovedností žáků
- získat návyky správného držení těla
- vést žáky k vědomému zvládnutí pohybu, zařazovat cviky na koordinaci pohybů
- zvyšovat pohybový rozsah a obratnost žáků
- upevňovat charakterové vlastnosti žáků, rozvíjet sociální vztahy
- získávat pocit nutnosti pravidelného cvičení jako součásti správného životního stylu
- vštípit dětem radostný pocit z pohybu
- pochopit důležitost organizace a spolupráce hlavně formou her (dodržování pravidel, umět se podřídit kolektivu, spolupracovat...)
- neustále seznamovat žáky s důležitostí dodržování bezpečnostních zásad (při hrách v tělocvičně, na hřišti, při cvičeních s náčiním nebo na náradí...)
- umět slyšet, vnímat a reagovat na povely učitele (nejen na píšťalku, ale i na jiné podněty – slovní, gestikulační ...)
- naučit žáky připravit na sportovní výkony – zvolit vhodnou obuv, vhodné oblečení (sepnout vlasy, odložit hodinky a jiné cennosti ...)
- posilovat tělesnou kondici a duševní pohodu dětí správně zvolenými aktivitami, vhodnými a přiměřenými tomuto věku
- z hlediska správné organizace a bezpečnosti je vhodné zvládnout s dětmi základy pořadových cvičení (nástupy, povely pozor, pohov...)
- využívat různá kondiční cvičení k rozvoji a zvýšení pohybových schopností žáků – to je zvyšovat obratnost, vytrvalost, rychlost, pohyblivost (za pomoci různého náčiní, využití různých druhů náradí, přeskoky, odrazy, překonávání překážek, různé druhy běhů...)
- vnímat důležitost průpravných cvičení (rozcviček), jako prostředku pro zlepšení a odstranění nedostatků, které vznikají z jednostranného zatížení páteře či ze špatného způsobu života, nedostatku sportovních aktivit
- učit žáky cítit, vnímat hudbu a umět ji vyjadřovat pohybem, snažit se rozvíjet rytmické cítění, začleňovat taneční prvky (lidové písničky)
- rozvíjet dovednosti žáka zvládnutím základů atletické abecedy (běhy, skoky, hody ...)
- seznamovat žáky se základy techniky míčových her
- vkládat dle možností cvičení v různém prostředí, seznamovat žáky s pohybem na hřišti, ve volné přírodě
- dle možnosti zařadit zimní sportování (bobování, sáňkování, lyžování, bruslení)
- vštípit základy plaveckých dovedností
- nesoustředit se jen na hodiny Tv, ale začleňovat do vyučování další pohybové aktivity – vycházky, pohybové chvilky, cviky ve třídě na správné držení těla)

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

Veškeré tělesné pohybové aktivity směřujeme k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podřídit kolektivu ...).

Tělesnou výchovou pěstujeme u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu vůbec, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu. Systémem jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vedeme žáky ke zvyšování tělesné zdatnosti a k správnému držení těla žáků.

Vštěpujeme dětem pohybové návyky a vyvoláváme u nich radostné pocity z pohybu, podílíme se na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodu, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů používáme HRU a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů, zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat.

Neustále věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce Tv, průběžně opakujeme bezpečnostní pravidla, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Dodržujeme diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Citlivě hodnotíme každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách Tv se nezaměříme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené.

Pohybové činnosti prolínáme a doplňujeme i o i další oblasti výchovy, zařazujeme je i v dalších předmětech jako např. vhodné rozcvičky, pohybové hry, taneční prvky.

Prvky zdravotní tělesné výchovy jsou využívány v povinné Tv.

Pro zvýšení odolnosti organismu probíhá výuka i na hřišti nebo v terénu.

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel

- kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti
- dbal rozdílu mezi chlapci a děvčaty
- volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy
- dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchrany při cvičení
- účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení ve družstvech

Plavání - je zabezpečeno ve dvou ročnících (zpravidla 2. a 3.) po 20 hodinách na ZŠ Labská, Brno

Lyžování - lyžařská výuka probíhá na zimní škole v přírodě 1 x za 2 roky

Bruslení - je zajištěno každoročně pro všechny ročníky v měsíci únoru

Tělovýchovné chvílky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů vkládáme tělovýchovné chvíle. Zařazujeme je, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordinační, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky Tv v daném ročníku, kyneziologická cvičení.

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin Tv

Vyrovňovací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, které zaměřujeme na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. Posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením koordinačním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení jsou prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním i na nářadí, na místě i za pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost, to jsou: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách apod.).

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická cvičení pokládáme za velmi vhodnou součást vyučování v 1. – 3. r., zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin Tv, ale též do hodin hudební výchovy i českého a anglického jazyka. Podporují značnou měrou dobrý psychický vývoj žáků. Cvičení zařazujeme jako rytmizaci jednoduchých a dětem známých pohybů podle hudebního doprovodu, v 1. a 2. ročníku cvičíme i podle říkanek a písní.

Tancem pomáháme zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a dětem srozumitelném rytmu.

C) Obsah učiva

1. ročník – 2 hodiny týdně

Pořadová cvičení

- základní postoje – pozor, pohov, povely – v řad nastoupit, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav

Rytmická gymnastika a tanec

- rytmizace jednoduchých pohybů podle říkadel a písní
- rytmizace jednoduchých a známých pohybů podle hudebního doprovodu – též volné pohybové vyjádření hudby.
- motivovaná a rytmizovaná chůze a běh v základním tempu
- pokus o přísunný krok, poskočný krok, cval stranou
- nácvik správného držení těla (v lehu na zádech), při rytmických cvičeních a tanci

Drobné hry

- hry spojené s během – honičky (např. všichni domů, na rybáře, zajímaná, podběhy pod dlouhým kroužícím švihadlem aj.)
- hry spojené s házením míče (např. míčová válka, přihrávaná v kruhu, vybíjená v kruhu aj.)
- hry spojené s vítězstvím někoho (např. boj o místo, boj o míč, přetahy, přetlaky, kohoutí zápas aj.)
- hry pro uklidnění (např. Kuba řekl, na sochy, přibližovaná aj.)
- hry na hřišti, na sněhu, na ledu

Lehká atletika

- běh střídaný s chůzí, překonávání přírodních i umělých překážek
- rychlý běh na 25m
- vytrvalostní běh nejdéle 30s
- skok daleký z místa odrazem snožmo a skok daleký z rozběhu
- hod míčkem horním obloukem na dálku

Akrobatická cvičení

- převaly stranou v lehu – vzpažit (válení sudů)
- kolébka na zádech – ze sedu skrčmo, uchopením za bérce z dřepu spojného leh vznesmo – skrčmo kolébkou vzad
- stoj na lopatkách – z lehu vznesmo
- kotoul vpřed – z podřepu spojného – předpažit, i opakovaně

Cvičení na nářadí

cvičení na lavičce:

- chůze vpřed, vzad i s obraty
- přeběhy

Sportovní hry

Příprava:

- přihrávka obouřuč ve dvojicích (na místě)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě
- vrchní chytání obouřuč na místě

Sáňkování

- sjezd na saních na přiměřeném svahu
- sjezd přímý a šikmý se zatáčením
- rozjezd jednotlivce a dvojic

Turistika

- chůze k cíli vzdálenému asi 1.5 km
- smyslové hry zaměřené na pozorování okolí a hledání předmětů
- chování v přírodě
- překonávání přírodních překážek
- orientace v terénu (*vím, kam jdeme*)

2. a 3. ročník – 2 hodiny týdně

Pořadová cvičení a chůze

- základní postoje - pozor, pohov
- základní povely - nástup, pozor, pohov, vpravo vbok, vlevo vbok, vyrovnat, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
- chůze do rytmu (na počítání), chůze s písní do pochodu v zástupu i ve dvojicích

Rytmická gymnastika a tanec

- rytmičtější jednoduchých pohybů podle písní
- pohyb v dvoudobém taktu, dvoudobý takt v písni
- střídání chůze a běhu - nepravidelné, pravidelné
- přísuný krok, cval stranou, poskočný krok
- využití naučených kroků v lidovém tanci, chůze s průpletem

Průpravná cvičení

- rozcvičky k procvičení koordinace pohybů ve trojdobém a čtyřdobém taktu
- cvičení ve stoji spojném i stoji rozkročném
- cvičení v kleku, v sedu snožmo, zkřížmo i skrčmo
- cvičení v lehu na zádech
- chytání míčů a míčků do obou rukou po vlastním nadhozu i odrazu od země i od zdi

Drobné hry

- hry spojené s během
- hry spojené s házením
- hry pro uklidnění
- hry na hřišti (pravidla her s míčem)

Cvičení rovnováhy

- stoj na jedné noze (druhá v pohybu)
- poskoky na jedné noze
- chůze po lavičce s plněním drobných úkolů (nesu míč, přeskakují překážku, přidávám potlesky nad hlavou, před a za tělem apod.)
- chůze po kladince lavičky

Lehká atletika

Běhy:

- běh střídavý s chůzí
- běh přes drobné překážky, např. v přírodě (přes kameny, větvičky apod.)
- štafetové běhy
- rychlý běh do 25 metrů, ve třetím ročníku do 40 metrů

Skoky

- skok z místa s doskokem na měkkou podložku
- výskoky na překážku (rozběh, seskok)
- skok přes motouz ve výši kolem 50 cm
- přeskok pruhu širokého 50 - 100 cm
- přeskok lavičky s dopadem na měkkou podložku
- skok daleký s rozběhem

Hody míčkem a drobnými předměty v přírodě

- házení kaštanů, šišek (vrchní oblouk – pravá i levá paže)
- házení různými předměty na cíl
- házení míčkem a kutálení míčů
- přehazování míčů a drobných předmětů
- hod míčkem na dálku

Akrobatická cvičení

- přidat změny postojů a poloh, upevnit dovednost správného kotoulu napřed
- převaly a kolébky na zádech
- leh na zádech, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- sed zkřížmo, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- válení stranou i do mírného svahu
- kotoul napřed ze stoje spojného, ze stoje rozkročného
- kotoul, obrát, druhý kotoul; dva kotouly za sebou
- kotoul napřed z chůze
- stoj s oporou o lopatky a záloktí (svíčka)
- cvičení rovnováhy (ve stoji na jedné noze)

Cvičení na nářadí

a) cvičení na lavičkách:

- chůze vpřed i vzad s obraty, přeběhy lavičky
- cvičení v sedu rozkročmo na lavičce
- sed rozkročmo – přitahování těla k lavičce (nohy napjaté)
- vzpor dřepmo u lavičky (držíme se rukama), vzpor stojmo, střídání
- lezení po lavičce ve vzporu dřepmo s uchopením lavičky ze stran
- chůze po kladince lavičky s plněním drobných úkolů

b) další používané nářadí - švédská bedna, žebřina, trampolína

Sportovní hry

přípravné cviky:

- přihrávky obouruč na místě (ve dvojicích, ve skupinách)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě i při chůzi
- chytání obouruč na místě
- běh nebo chůze s házením míčem o zem
- míčové hry

Turistika a pobyt v přírodě

- chůze v terénu, překonávání překážek
- ochrana přírody, organizace činností ve skupině žáků, vzájemná spolupráce
- chování se v dopravních prostředcích
- chůze k cíli vzdálenému cca 2 km
- pozorování přírody, odhady vzdáleností (mezipředmětové vztahy)

Zdravotní výchova v 1. – 3. ročníku

Do celého prvního období výuky tělesné výchovy zařazujeme zdravotní výchovu, důležité je

- dbát na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny
- otužovat vzduchem a vodou (ranní mytí studenou vodou)
- seznamovat žáky s vhodnou životosprávou
- do programu dne zařazovat pohybové aktivity (tělovýchovné chvílky)
- upozorňovat žáky na vliv dostatečného množství pohybu pro jejich zdravý vývoj (mimoškolní Tv)
- předcházet úrazům tím, že dbáme, aby žáci dodržovali pokyny týkající se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
- vést žáky, aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých, aby vyrostli v zdravé lidi
- vést žáky k tomu, aby uměli zavolat pomoc v případě, že se vyskytnou u úrazu

Úkoly zdravotní výchovy neplníme jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Tělesná výchova

Žák:

- spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení
- spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
- reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní rozvoj

- Sebepoznání a sebepojetí
- Seberegulace a sebeorganizace
- Psychohygienu

Sociální rozvoj

- Poznávání lidí
- Mezilidské vztahy

Morální rozvoj

- Hodnoty, postoje, praktická etika

Výchova demokratického občana

- Občanská společnost a škola
- Občan, občanská společnost a stát

Multikulturní výchova

- Lidské vztahy

Environmentální výchova

- Vztah člověka k prostředí

Tělesná výchova – 2. období

A) Cílové zaměření a výchovné a vzdělávací strategie

K rozvoji klíčových kompetencí je třeba:

- rozvoj pohybových schopností a dovedností žáků
- rozvoj smyslu pro účelný a krásný pohyb
- procvičovat základní cviky k získání návyků správného držení těla
- vést žáky k vědomému zvládnutí pohybu, zařazovat cviky na koordinaci pohybů
- zvyšovat pohybový rozsah a obratnost žáků
- upevňovat charakterové vlastnosti žáků, rozvíjet sociální vztahy
- získávat pocit nutnosti pravidelného cvičení jako součásti správného životního stylu
- neustále seznamovat žáky s důležitostí dodržování bezpečnostních zásad (při hrách v tělocvičně, na hřišti, při cvičeních s náčiním nebo na nářadí...)
- využívat různá kondiční cvičení k rozvoji a zvýšení pohybových schopností žáků – to je zvyšovat obratnost, vytrvalost, rychlost, pohyblivost (za pomoci různého náčiní, využití různých druhů nářadí, přeskoky, odrazy, překonávání překážek, různé druhy běhů...)
- vnímat důležitost průpravných cvičení (rozcviček), jako prostředku pro zlepšení a odstranění nedostatků, které vznikají z jednostranného zatížení páteře či ze špatného způsobu života, nedostatku sportovních aktivit
- seznamovat žáky s důležitostí správného rozcvičení, využívat veškeré kompenzační prostředky (protahovací, uvolňovací cvičení, strečink, ...)
- navázat na rozvíjení prvků atletické abecedy (běhy, skoky, hody ...)
- zvládat průpravná cvičení pro míčové hry, správně zvládat techniky házení, chytání, přihrávání
- dle možnosti zařadit zimní sportování (bobování, sáňkování, lyžování, bruslení)
- nesoustředit se jen na hodiny Tv, ale začleňovat do vyučování další pohybové aktivity – vycházky, pohybové chvíle, cviky ve třídě na správné držení těla)
- vkládat dle možností cvičení v různém prostředí – hřiště, volná příroda

- naučit bezpečnému pohybu a chování v méně známých prostorech
- zohledňovat ekologické chování při různých činnostech Tv a sportu
- vést žáky k jednání fair play
- vést žáky, aby se uměli orientovat o sportu (v televizi, rozhlase, časopisech, internetu)
- dodržovat správnou organizaci při sportovních činnostech (prevence úrazů)
- neustále poukazovat na škodlivost kouření, pití alkoholu a používání návykových látek
- naučit žáky ošetřit drobné poranění a přivolat záchranu první pomoci

B) Charakteristika vyučovacího předmětu

V návaznosti na charakteristiku výuky tělesné výchovy v 1. období budeme důsledněji dbát na dodržování a rozvíjení získaných návyků a pohybových schopností a dovedností žáků. Využíváme stejné činnosti jako v nižších ročnících, pouze zvyšujeme nároky na technicky správné provedení, na rychlost, prodlužujeme překonávané vzdálenosti, zvětšujeme výšku, hmotnost náčiní a počet opakování. Během 2. období vysvětlujeme žákům základní význam jednotlivých druhů cvičení a jejich použití v denním režimu. Žáci si musí uvědomovat, že vhodný pohyb jim pomáhá ve zdravém růstu a rozvoji. V současné době je značné procento dětí obézních, s vadným držením těla, s nízkou výkonností a postupně klesá zájem o tělesnou výchovu. Je nutná motivace každé činnosti, aby byl usměrňován zájem dětí a vytvářen zájem o spolupráci.

C) Obsah učiva

4. – 5. ročník – 2 hodiny týdně

Vzdělávací obsah je rozdělen na 3 tematické okruhy:

- α) činnosti ovlivňující zdraví - význam pohybu pro zdraví, příprava organismu, zdravotně zaměřené činnosti, rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu, hygiena při TV, bezpečnost při pohybových činnostech
- β) činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností - pohybové hry, základy gymnastiky, rytmické a kondiční formy cvičení pro děti, průpravné úpoly, základy atletiky, základy sportovních her, turistika a pobyt v přírodě, plavání, lyžování a bruslení, další pohybové činnosti
- γ) činnosti podporující pohybové učení - komunikace v TV, organizace při TV, zásady jednání a chování, pravidla zjednodušených osvojovaných pohybových činností, měření a posuzování pohybových dovedností, zdroje informací o pohybových činnostech

Organizace - žáci s přihlédnutím k určité sportovní aktivitě cvičí v tělocvičně, na hřišti, ve volné přírodě nebo v plaveckém bazénu. V úvodu hodiny všichni absolvují nástup, rozcvičku a dále se věnují v hlavní části hodiny danému typu sportování. Ke konci dochází k závěrečnému zklidnění - relaxaci. Žáci cvičí ve vhodném sportovním oblečení a obuvi. Učitel v hodinách využívá různé metody a formy práce. Spolu s žáky používá veškeré dostupné náčiní a náradí.

Pořadová cvičení a chůze

- základní postoje – pozor, pohov
- základní povely – nástup, pozor, pohov, vpravo vbok, vlevo vbok, vyrovnat, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
- chůze do rytmu (na počítání), chůze s písní do pochodu v zástupu i ve dvojicích

Průpravná cvičení

- rozcvičky k procvičování koordinace pohybů ve trojdobém a čtyřdobém taktu
- válení stranou i do mírného svahu
- kotoul napřed ze stoje spojného, ze stoje rozkročného
- kotoul, obrát, druhý kotoul; dva kotouly za sebou
- kotoul napřed z chůze
- stoj s oporou o lopatky a záloktí (svíčka)

Kondiční cvičení

Běhy:

- hladký
- překážkový
- po vyměřené dráze se změnami směru
- na vytrvalost

Přeskoky:

- krátkého švihadla
- kroužícího švihadla

Cvičení:

- s lanem
- s plnými míči
- s lavičkami
- na žebřinách
- s využitím bedny
- posilovací cvičení

Rytmická gymnastika a tanec

- koordinace svalového napětí a uvolnění
- pohybová představivost
- rozvíjení smyslu pro dynamičnost pohybu
- rozvíjení prostorového cítění
- rozvíjení rytmického cítění
- lidové tance – řezankové poskoky, přeměnný krok, trojdup

Akrobacie a přeskoky

- průpravná akrobatická cvičení
- kotoul vpřed i opakovaně
- kotoul vzad i opakovaně
- stoj na rukou
- odraz z můstku a trampolíny
- roznožka přes kozu našíř

Atletika

- běh na 50 m
- vytrvalostní běh (3 minuty)
- skok daleký skrčný

- skok vysoký skrčmo
- hod kriketovým míčkem

Sportovní hry

- přihrávka obouruč trčením
- vrchní přihrávka jednoruč trčením (pravou, levou)
- dribling
- střelba na branku a na koš

Drobné pohybové hry

- hry spojené s rychlým během (honičky, štafety)
- drobné hry k rozvoji pohotovosti, prostorové orientace, obratnosti, rovnováhy
- míčové hry (Obratné chytání, Boj o míč, Přehazovaná,...)

Turistika a pohyb v přírodě

- chůze v terénu, překonávání překážek
- ochrana přírody, organizace činností ve skupině žáků, vzájemná spolupráce
- chování v dopravních prostředcích
- chůze k cíli vzdálenému cca 5 km
- pozorování přírody, odhady vzdáleností a času (mezipředmětové vztahy)

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák:

- podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti
- zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her
- uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka
- jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti
- jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví
- užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení
- zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni tříd
- změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky

- orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní rozvoj

- Rozvoj schopností a poznávání
- Sebepoznání a sebepojetí
- Seberegulace a sebeorganizace
- Psychohygienu

Sociální rozvoj

- Poznávání lidí
- Mezilidské vztahy
- Komunikace

Morální rozvoj

- Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- Hodnoty, postoje, praktická etika

Výchova demokratického občana

- Občanská společnost a škola
- Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá

Multikulturní výchova

- Lidské vztahy
- Multikulturalita

Environmentální výchova

- Vtáh člověka k prostředí

Mediální výchova

- Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality

Hodnocení žáků a evaluace školy

Hodnocení

- vycházíme z vyhlášky č. 48/2005 Sb. ve znění pozdějších úprav, zásady hodnocení jsou popsány ve školním řádu

- **Kritériální hodnocení**

V rámci hodnocení i sebehodnocení přemýšlíme, podle čeho budeme postupovat. Pedagog si předem musí určit, proč zadává práci a jaký je očekávaný výstup. Tento postup je provázán s naším ŠVP, je kladen důraz na promyšlení očekávaných výstupů jednotlivých předmětů, naplnění klíčových kompetencí a průřezových témat. Tento komplexní pohled na hodnocení je v naší škole prioritou.

Při popisu očekávaného výkonu pracuje učitel s kritérii a indikátory a tvoří sadu kritérií: Kritérium je popis nějaké práce neboli rys (znak), který na práci chceme v nějaké kvalitě vidět.

Indikátor vystihuje možnou míru kvality v naplnění kritéria (je shodný s klasifikací v rámci organizace), tedy různou hodnotu.

Sada kritérií popisuje očekávaný výkon současně v několika složkách.

Příprava kritérií

1. Pro práci se žáky kritéria vybíráme pečlivě a pracujeme jen s jejich omezeným počtem.
2. Promyslíme, jak vnést kritéria do práce třídy
  - poskytneme žákům hotová kritéria formulovaná v přiměřeném rozsahu a podle cílů učení
  - nová kritéria můžeme vyvodit společně se žáky
  - zkušení žáci mohou kritéria vyvozovat ze zadání samostatně a svou představu konzultovat s učitelem

Sada kritérií umožňuje naplnit několik významných požadavků, které klademe na hodnocení

1. Sada kritérií informuje žáka o tom, které složky výkonu jsou významné - které "mají hodnotu", neboť jsou předmětem hodnocení.
2. Hodnocení na základě předem stanovených kritérií se vyhýbá odvozování kvality výkonu od výkonu spolužáka (hodnocení podle sociální normy).
3. Sada kritérií umožňuje sledovat zlepšování v jednotlivých složkách.
3. Práce se sadami kritérií umožňuje porovnávání individuálního výkonu s obecnou představou kvalitní práce.

Přínos kritérií

1. Žák předem ví, co se od něj očekává.
2. Indikátory jsou nastaveny dle slovního hodnocení i známkování. Žák práci může ohodnotit a porovnat s hodnocením učitele – probíhá konfrontace pohledu a diskuse.
3. Kritéria můžeme vyhodnotit formativně – slovně i sumativně – výslednou známkou.
4. Kritéria umožňují jednotný přístup v rámci organizace, zároveň umožňují učitelům zohlednit reálné možnosti žáků.

2. Slovní hodnocení

- obsažné, velice výstižné, konkrétnější a objektivnější než známka
- vystihuje přednosti žáka, ale popisuje i jeho nedostatky
- lépe žáka motivuje
- zahrnuje informace o výsledcích, postojích, úsilí, snaze a pokroku žáka
- navrhuje, jak zlepšit dosavadní stav a jak zvládnout přetrvávající nedostatky

✧ **Formativní - (průběžné)**

- ústně - ve vyučování, na třídních schůzkách, na konzultacích
- písemně - do notýsků, komentáře k písemným pracím
- představení konkrétních prací žáků - ve vyučování, dny otevřených dveří, třídní slavnosti

✧ **Sumativní - (závěrečné)**

- písemně - ve formě vysvědčení (pro učitele náročnější, vyžaduje důkladnou pedagogickou diagnostiku a zároveň výborné interpretační schopnosti)
- na širší slovní hodnocení se stejně jako na klasická vysvědčení používají předepsané formuláře, které vydává SEVT

Pozor :

- na používání jen pozitivních charakteristik (žák pak těžko rozpozná, kde udělal chybu, protože se dovídá jen to, v čem je dobrý)
- na problémy s formulacemi (nepoužívat stejná kritéria /formulace u jednotlivých žáků-každý žák je zcela unikátní osobnost s jedinečnými schopnostmi, dovednostmi a postoji)
- na používání jen kritiky(může to působit kontraproduktivně)

3. Znamkování

- numerická klasifikační škála 1 – 5, 1 – nejlepší, 5 - nejhorší
- jednoduchost, snadná evidovatelnost
- hodnotí spíše znalosti, méně pak dovednosti a postoje na úrovni vývoje k dosahování klíčových kompetencí žáka

✧ **Formativní - (průběžné)**

- znamkování samostatné i jako doplněk ke slovnímu hodnocení

✧ **Sumativní - (závěrečné)**

- vysvědčení , pololetí, konec školního roku, kombinace se slovním

Pozor :

- škatulkuje žáka

- způsobuje závislost, málo motivuje
- známky mohou snižovat sebeúctu
- dezinformují rodiče
- neumožňují objektivní srovnávání

Návrhy stupňů slovního hodnocení a známkování na MŠ a ZŠ Ostopovice od 1. 9. 2012

ČJ, AJ, M	
1 – výborný	žák učivo ovládá bezpečně , je pohotový, bystrý, dobře chápe souvislosti , vyjadřuje se výstižně a poměrně přesně, plně užívá dosažených vědomostí a spolehlivě a uvědoměle dovedností, pracuje samostatně, přesně a s jistotou , je aktivní, učí se svědomitě a se zájmem, umí správně a efektivně využívat studijní materiály
2 – chvalitebný	žák učivo ovládá, uvažuje celkem samostatně, vyjadřuje se celkem výstižně, dovede používat dosažené vědomosti a dovednosti při řešení úkolů, správně využívá studijní materiály, dopouští se jen menších chyb, učí se svědomitě
3 – dobrý	žák učivo v podstatě ovládá , ne vždy je schopen samostatného myšlení, myšlenky vyjadřuje ne dost přesně, řeší úkoly s pomocí učitele a spolužáků a s touto pomocí snadno překonává potíže a odstraňuje chyby, k učení a práci nepotřebuje větších podnětů
4 – dostatečný	žák učivo ovládá se značnými mezerami, většinou uvažuje nesamostatně, myšlenky vyjadřuje se značnými obtížemi, většinou řeší úkoly s pomocí učitele, spolužáků, dělá podstatné chyby, nesehná je překonává, má malý zájem o učení, potřebuje stále podněty
5 - nedostatečný	žák učivo neovládá, odpovídá nesprávně i na návodné otázky, i na návodné otázky odpovídá nesprávně, praktické úkoly nedokáže splnit ani s pomocí, pomoc a pobízení k učení jsou zatím neúčinné
Prv, PŘ, VI, Inf	
1 – výborný	žák učivo ovládá bezpečně , je pohotový, bystrý, dobře chápe souvislosti , vyjadřuje se výstižně a poměrně přesně, plně užívá vědomostí a spolehlivě a uvědoměle dovedností, pracuje samostatně, přesně a s jistotou ,občas se dopouští menších chyb, je aktivní, učí se svědomitě a se zájmem, umí správně a efektivně využívat studijní materiály
2 – chvalitebný	žák učivo ovládá, uvažuje celkem samostatně, vyjadřuje se celkem výstižně, dovede používat vědomosti a dovednosti při řešení úkolů,

	správně využívá studijní materiály, občas se dopouští chyb, úkoly dokáže vyřešit sám i s pomocí učitele, spolužáků a dokáže odstranit chyby, k učení a práci nepotřebuje větších podnětů
3 – dobrý	žák učivo v podstatě ovládá, ne vždy je schopen samostatného myšlení, myšlenky vyjadřuje ne dost přesně, řeší úkoly s pomocí učitele a spolužáků a s touto pomocí překonává potíže a odstraňuje chyby, o učení má spíše menší zájem, k učení a práci často potřebuje podněty
4, 5 – dostatečný, nedostatečný	- žák učivo neovládá. Dle předešlých kritérií tyto známky používáme jen po domluvě pedagogické rady.
Vv, Tv, Hv, Pč	
1 – výborný	žák je v činnostech velmi aktivní, pracuje tvořivě, samostatně, plně využívá své osobní předpoklady a velmi úspěšně je rozvíjí, vědomosti, dovednosti a návyky tvořivě aplikuje
2 – chvalitebný	žák je v činnostech aktivní, převážně samostatný, využívá své osobní předpoklady, které úspěšně rozvíjí, tvořivě aplikuje osvojené vědomosti, dovednosti a návyky
3 – dobrý	žák je v činnostech méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový a nevyužívá dostatečně své schopnosti a možnosti
4, 5 – dostatečný, nedostatečný	- žák učivo neovládá. Dle předešlých kritérií tyto známky používáme jen po domluvě pedagogické rady.

Chování

1 – velmi dobré	Žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.
2 - uspokojivé	Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními vnitřního řádu školy. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo vnitřnímu řádu školy; nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.

3 - neuspokojivé	Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.
------------------	--

4. Sebehodnocení

- je východiskem k odstranění chyb
- je doplňkem oficiálních forem hodnocení
- podporuje samostatnost a nezávislost žáka na učiteli
- je to dlouhodobý proces, pro děti mladšího školního věku velmi náročný

První formy sebehodnocení:

- pohybem („S jakým úsilím jste dnes pracovali?“ - ruka vysoko nad hlavou- uprostřed těla-na zemi)
- grafickými symboly (smajlíci, sluníčka mráčky-rozmístěné po třídě – stoupnou si ke „svému“ symbolu)
- návodnými otázkami („Proč svou práci hodnotíš tak, jak ji hodnotíš?“-diskuze)

Pozor :

- na přílišnou sebekritičnost nebo naopak absenci sebekritiky (koriguje pedagog)
- na používání formulačních stereotypů) mají nízkou informační hodnotu)

Návrhy sebehodnocení

ČJ, AJ, M	
1 – výborný	učivo zcela ovládám , jsem pohotový, bystrý, dobře chápu souvislosti , vyjadřuji se výstižně a poměrně přesně, plně využívám toho,co jsem se naučil, pracuji samostatně, přesně a s jistotou , jsem aktivní, učím se svědomitě a se zájmem, umím správně využívat školní pomůcky a materiály
2 – chvalitebný	učivo ovládám, uvažuji celkem samostatně, vyjadřuji se celkem výstižně, dovedu používat to, co jsem se naučil při řešení úkolů, správně využívám školní pomůcky, dopouštím se jen menších chyb, učím se svědomitě
3 – dobrý	učivo v podstatě ovládám, ne vždy jsem však schopen samostatného myšlení, vyjadřuji se ne dost přesně, řeším úkoly s pomocí učitele a spolužáků a s touto pomocí snadno překonávám

	potíže a odstraňuji své chyby, k učení
4 – dostatečný	učivo ovládám se značnými mezerami, většinou uvažuji nesamostatně, vyjadřuji se se značnými obtížemi, většinou řeším úkoly s pomocí učitele a spolužáků, dělám velké chyby, nesnadno se mi překonávají, mám malý zájem o učení
5 - nedostatečný	učivo nezvládám, odpovídám nesprávně i na pomocné otázky, praktické úkoly nedokážu splnit ani s pomocí učitele a spolužáků
Prv, PŘ, VI, Inf	
1 – výborný	učivo zcela ovládám , jsem pohotový, bystrý, dobře chápu souvislosti , vyjadřuji se výstižně a poměrně přesně, plně využívá vědomostí a dovedností, kterým jsem se naučil, pracuji samostatně, přesně a s jistotou ,občas se dopouštím menších chyb, jsem aktivní, učím se svědomitě a se zájmem, umím správně využívat školní pomůcky a materiály. Výsledky mé činnosti jsou kvalitní.
2 – chvalitebný	učivo ovládám, uvažuji celkem samostatně, vyjadřuji se celkem výstižně, dovedu používat vědomosti a dovednosti při řešení úkolů, správně využívám školní pomůcky a materiály, občas se dopouštím chyb, úkoly dokážu vyřešit sám i s pomocí učitele a spolužáků a zvládnou odstranit chyby, k učení a práci nepotřebuji většího nucení. Výsledky mé činnosti jsou docela kvalitní.
3 – dobrý	učivo v podstatě ovládám , ne vždy jsem však schopen samostatného myšlení, myšlenky vyjadřuji ne dost přesně, řeším úkoly s pomocí učitele a spolužáků a s touto pomocí překonávám potíže a odstraňuji své chyby, o učení mám spíše menší zájem, k učení a práci často potřebuji donucení. Myslím, že by výsledky mé činnosti mohly být kvalitnější.
Vv, Tv, Hv, Pč	
1 – výborný	jsem velmi aktivní, pracuji tvořivě, samostatně, velmi využívám toho, co umím
2 – chvalitebný	jsem aktivní, převážně samostatný, využívám toho, co umím a používám to při své práci
3 – dobrý	jsem méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový a nevyžívám dostatečně své schopnosti a možnosti

Chování

1 – velmi dobré	dodržuji pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouštím ojediněle. Snažím se své chyby napravit.
2 - uspokojivé	mé chování je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními vnitřního řádu školy. Dopouštím se závažných přestupků proti pravidlům slušného chování nebo vnitřnímu řádu školy; Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouštím dalších přestupků, narušuji vyučování, ohrožuji bezpečnost a zdraví své i jiných osob.
3 - neuspokojivé	mé chování ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopouštím se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuji hrubým způsobem vyučování. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouštím dalších přestupků.

Návrh sebehodnocení smajlíky

	Vše zvládám bez problémů. Dokážu bez pomoci odpovídat na otázky učitele.
	Část učiva zvládám dobře, něco jsem si však ještě nezapamatoval. Potřebuji nápovědu.
	Nerozumím učivu. Ještě se toho musím hodně doučit. Neumím odpovědět, ani když mi učitel poradí.

V prvním vzdělávacím období bude probíhat formativní sebehodnocení nástěnnou grafickou formou. (dle kreativity učitele). Sumativní sebehodnocení bude přiloženo v žákovských notýscích a knížkách.

Ve druhém vzdělávacím období budou probíhat obě formy sebehodnocení v žákovských knížkách na základě pokynů učitele.

Evaluace školy

Naše organizace zavedla v roce 2012 díky projektu OPVK – Moderním hodnocením školy a žáků ke kvalitnější výuce na ZŠ Ostopovice – vlastní evaluaci pomocí hodnotícího modelu CAF. Jedná se o komplexní nástroj, který mapuje fungování organizace v rámci 9 kritérií.

Společný hodnotící rámec (Common Assessment Framework, CAF) umožňuje získat celkový přehled o nejdůležitějších předpokladech a výsledcích školy a jejich vzájemné provázanosti. Vytváří se tak prostor pro proces učení se, který může školu posunout na vyšší stupeň rozvoje, kde předpoklady a výsledky lépe odrážejí potřeby a očekávání všech zainteresovaných stran.

Cykly vlastního hodnocení

Fáze cyklu:

1. fáze: Plan - plánovat
2. fáze: Do - realizovat
3. fáze: Check - přezkoumat
4. fáze: Action – trvale osvojit

Příklad:

Model CAF(Common Assessment Framework – společný hodnotící rámec)

Sebehodnocení podle modelu CAF nabízí škole příležitost dovědět se více o sobě:

- možnost hodnocení školy na základě důkazu,
- prostředek pro dosažení shody ve směru řízení a konsensu
- v tom, co je zapotřebí udělat pro zlepšení fungování a činností školy
- možnost hodnocení podle souboru kritérií umožňující vzájemné srovnání
- prostředek pro měření pokroku v čase prostřednictvím pravidelného sebehodnocení,
- vazbu mezi cíli a strategiemi a procesy
- prostředek ke zlepšování v těch oblastech fungování a činností školy, které budou označeny za možnosti ke zlepšení,
- příležitost pro prosazování a sdílení dobré praxe v různých oblastech školy a s jinými organizacemi veřejného sektoru

- prostředek pro vytváření nadšení mezi pracovníky, a to jejich zapojením do procesu zlepšování,
příležitost pro nalezení pokroku a úspěchu
- prostředek k pro začlenění různých iniciativ v oblasti řízení kvality do běžných činností školy.

1. kritérium: Vedení

Orientuje se na způsob, jakým vedoucí pracovníci a manažeři rozpracovávají poslání a vizi vzdělávací organizace (dále „školy“) a jak usnadňují jejich dosahování; jak rozvíjejí hodnoty potřebné pro dlouhodobý úspěch a jak je realizují vhodnými opatřeními a chováním; jak jsou vedoucí pracovníci a manažeři osobně zapojeni do zajišťování rozvoje a uplatňování systému managementu školy.

2. Kritérium: Strategie a plánování

Orientuje se na způsob, jakým škola uplatňuje svoje poslání a vizi prostřednictvím jasné strategie, která je zaměřená na zainteresované strany a podporovaná příslušnými sociálními partnery. Obsahuje plány, cíle, záměry a procesy.

3. kritérium: Pracovníci (řízení lidských zdrojů)

Orientuje se na způsob, jakým škola řídí, rozvíjí a využívá poznatky a potenciál svých pracovníků na úrovni jednotlivců, týmů a celé instituce včetně toho, jak dané činnosti plánuje. Ty by měly směřovat k podpoře politiky a strategie školy a k efektivitě práce jejich zaměstnanců.

4. kritérium: Partnerství a zdroje

Orientuje se na způsob, jakým škola plánuje a řídí svá partnerství a interní zdroje, aby podpořila svoji politiku i strategii a efektivní fungování svých procesů.

5. kritérium: Procesy (management procesů a změn)

Orientuje se na způsob, jakým škola řídí, zlepšuje a rozvíjí své procesy, aby inovovala a podpořila svoji politiku a strategii, uspokojila své „zákazníky“ a jiné zainteresované strany a průběžně pro ně vytvářela vzrůstající hodnotu.

6. kritérium: Výsledky ve vztahu k žákům

Orientuje se na to, jaké výsledky škola dosahuje při uspokojování svých zákazníků (žáků).

7. kritérium: Výsledky ve vztahu k pracovníkům školy

Orientuje se na to, jaké výsledky škola dosahuje při uspokojování svých pracovníků.

8. kritérium: Výsledky ve vztahu ke společnosti

Orientuje se na to, jaké výsledky škola dosahuje při uspokojování potřeb a očekávání místní, národní a mezinárodní společnosti jako celku. Patří sem např. přístup školy ke kvalitě života, k životnímu prostředí, k ochraně globálních zdrojů apod. Dále jsou zde začleněna vlastní interní opatření týkající se hospodárnosti školy a její vztahy s příslušnými úřady a orgány.

9. kritérium: Klíčové výsledky činností a výkonnosti

Orientuje se na to, jaké výsledky škola dosahuje z hlediska svého poslání a specifikovaných cílů. Rovněž klade důraz na úroveň potřeb a očekávání každého, kdo má na jejím chodu finanční nebo jiný hmotný zájem.

Hlavní důkazy pro hodnocení

Záznamy z porad, Dotazníky pro rodiče, žáky, zaměstnance, SWOT, DVPP, Výroční zpráva, ŠVP, Roční plán strategie, Manuál zaměstnanců školy, BOZP, Testování + SCIO, Sebehodnocení + CAF, Osobní složky zaměstnanců, PR, Hospitace, Pedagogické rady

Evaluace školy – harmonogram

Mapování názorů a potřeb rodičů

- realizovat formou moderovaného setkání ke SWOT analýze školy – 1 x za 3 roky
- dotazníkové šetření mezi rodiči – 1 x ročně
- obě aktivity, tedy jak moderované setkání, tak dotazník se budou střídat (duben - květen)

Mapování názorů a potřeb zaměstnanců, zejména pedagogů

- realizace na každé poradě zaměstnanců (cca 1 x za 2 měsíce)
- osobní jednání se zaměstnanci dle aktuální potřeby
- dotazníkové šetření mezi učiteli, zaměstnanci – 1 x za školní rok (duben – květen)

Hospitační činnost, Plán osobního rozvoje pedagogů

- 2 x za školní rok proběhne hospitace každého pedagoga – nejlépe na počátku roku a pak v průběhu 2. pololetí
- V průběhu přípravného týdne každý pedagog sestaví svůj profesní rozvoj – oblasti, které dle svého názoru potřebuje rozvíjet. Na základě hospitace bude tento plán upravován
- Pedagogové se budou v průběhu školního roku vzájemně hospitovat v návaznosti na uvádějící a začínající pedagogy

Mapování názorů a potřeb dětí

- realizovat technikou Domeček – 1 x za pololetí - leden, červen